

Kj-toimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä kaupunginvaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallituksessa on konsernijaosto. Konsernijaoston tehtävänä on huolehtia keskitetyistä palveluista, joita ei ole annettu kaupunginhallituksen, lauta- tai johtokuntien tehtäväksi sekä konserniohjauksen kehittämisestä ja niiden yhtiöiden, osuuskuntien ja yhdistysten sekä säätiöiden omistajaohjauksesta sekä valvonnasta, joiden osakkaana tai jäsenenä kaupunki on tai joissa kaupungilla on määräysvalta tai yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin perustuva oikeus nimittää hallituksen tai muiden toimielimien jäseniä.

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii konsernihallinto, seitsemän palvelukeskusta, Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos, Vesiliikelaitos sekä 23 strategista yhteisöä. Strategisten yhteisöjen osalta kaupunginhallitus on delegoinut valvontavastuunsa konsernijaostolle, joka huolehtii yhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden määrittelystä ja seurannasta.

Kaupunginjohtaja johtaa ja valvoo kaupunginhallituksen alaisena kaupungin hallintoa ja taloutta sekä toimielinten ja laitosten toimintaa ja muuta kaupungin toimintaa. Kaupunginjohtaja johtaa konsernihallintoa, kaupungin edunvalvontaa ja kansainvälisiä suhteita. Kaupunginjohtaja vastaa kaupungin yleisestä elinkeinopolitiikasta, tiedottamisesta sekä tarpeellisen vieraanvaraisuuden ja huomaavaisuuden osoittamisesta. Kaupunginjohtaja edustaa kaupunkia koti- ja ulkomaisissa sidosryhmätilaisuuksissa ja neuvotteluissa.

Kaupunginjohtajan välittömässä alaisuudessa toimivat kolme konsernihallinnon ryhmää: hallintoryhmä, talous- ja strategiaryhmä sekä kaupunkikehitysryhmä. Kullakin ryhmällä on kaupunginjohtajan välittömässä alaisuudessa toimiva johtaja. Palvelukeskusten hallinnollisen johtamisen kaupunginjohtaja on delegoinut konsernihallinnon ryhmiin kuuluville johtajille.

Konsernihallinnon tehtävänä on huolehtia kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja sen konsernijaoston päätöksenteon valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä avustaa kaupunginhallituksen puheenjohtajaa tälle johtosäännössä annettujen tehtävien osalta, avustaa kaupunginjohtajaa ja apulaiskaupunginjohtajaa kaupungin hallinnon ja taloudenhoidon johtamisessa sekä toiminnan ja talouden johtamisessa.

Palvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kaupunginhallituksen päättämiä palveluja kaupunkikonsernille ja ulkoisille asiakkaille. Palvelukeskuksen johtaja johtaa ja valvoo kaupunginhallituksen konsernijaoston ja kaupunginjohtajan alaisena palvelukeskusta ja vastaa sen kehittämisestä, taloudesta ja toiminnasta sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Kaupungissa toimivat johdon tukena talouden, henkilöstön, viestinnän, strategian ja kehittämisen sekä lakipalveluiden matriisitoiminnot, joiden tehtävänä on ohjata tehtäväalueensa toimintojen ja resurssien käyttöä kaupungissa.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Talouden näkymät

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuote (BKT) supistui 0,1 prosenttia vuonna 2014. Kansantalouden tuloja kuvaava kansantulo supistui reaalisesti 0,5 prosenttia. Talous supistui kolmatta vuotta peräkkäin, sillä lasku oli 1,4 prosenttia vuonna 2012 ja 1,3 prosenttia vuonna 2013. Vuoden 2015 tammikuussa työpäiväkorjattu tuotanto kasvoi 0,1 prosenttia verrattuna vuoden 2014 tammikuuhun ja helmikuussa se laski vastaavasti 0,5 prosenttia.

Maaliskuuhun 2015 mennessä julkaistuissa talousennusteissa arvioidaan Suomen vuoden 2015 talous-kasvun olevan hidasta: ennusteet vaihtelevat yleisesti nollan ja yhden prosentin välillä. Kasvun ennustetaan nopeutuvan Suomessa vasta vuonna 2016.

Maaliskuussa 2015 julkaistussa Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten Alueelliset kehitysnäkymät 1/2015 -katsauksessa arvioidaan Turun seutukunnan tulevan 6 kk:n taloudellisia näkymiä kokonaisuudessaan siten, että elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanteen odotetaan pysyvän ennallaan ja työllisyystilanteen olevan nykyistä heikompi. Vastavasti tulevan 12 kk:n kuluttua elinkeinoelämän ja yritys-toiminnan tilanteen odotetaan olevan nykyhetken verrattuna parempi, mutta työllisyystilanteen pysyvän ennallaan.

Kuntatalous

Kuntatalouden tulevaisuudennäkymät ovat erittäin haasteelliset. Heikko taloustilanne näkyy verotulojen laimeana kasvuna. Väestön ikärakenteen muutoksesta johtuva kuntapalvelujen kysynnän kasvu näkyy kuntien menojen tuloja korkeampana kehityksenä. Työttömyys tulee pysymään korkeana. Kuntien velkaantumisen on ollut ja tulee olemaan voimakasta johtuen ensisijaisesti suurista investointi- ja peruskorjaustarpeista. Tilastokeskuksen keräämien tilinpäätöstietojen mukaan kuntien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2014 lopussa 14,9 miljardia euroa.

Tilastokeskuksen kuntien 2015 talousarvioista ja 2016 – 2017 taloussuunnitelmista tekemän tiedustelun perusteella kuntien nettokäyttömöt vuonna 2015 kasvavat 4,0 prosenttia. Vuonna 2016 kasvu olisi 1,0 prosenttia ja vuonna 2017 kasvu olisi 1,2 prosenttia.

Valton taloutta on sopeutettu siirtämällä vastuita kunnille. Valtionosuusleikkaukset ovat heikentäneet kuntien liikkumavaraa merkittävästi viime vuosina. Kuntaliiton laskelmien mukaan vuosille 2012 – 2017 kohdistuneiden leikkausten johdosta kunnilta jää saamatta peruspalvelujen valtionosuuksia yhteensä 6,9 mrd. euroa. Työmarkkinatuen kustannusvastuun siirtäminen kunnille kasvattaa kuntien menoja vaikeassa työllisyystilanteessa. Kustannusten kasvu näkyy jo 2015 toimintakuluissa.

Kuntien toimintaan ja palvelujen tuottamistapaan tulevaisuudessa vaikuttaa ratkaisevasti meneillään olevat kuntarakennemuutokset sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus. Sosiaali- ja terveystoimen järjestämislain toteutus ja sen taloudelliset vaikutukset kuntiin ja niiden asukkaisiin ovat vielä avoinna talousarviota 2016 ja taloussuunnitelmaa 2016 – 2019 laadittaessa ja se tuo epävarmuutta toiminnan suunnittelulle ja talouden raamitukselle.

Pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman mukaan hallitus valmistelee sosiaali- ja terveyspalveluiden (SOTE) järjestämiskäytännön kuntien itsehallintoalueiden pohjalta. Alueita on yhteensä enintään 19. Alueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä alueellaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäviä itsehallintoalueita johtavat vaaleilla valitut valtuustot.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavat itsehallintoalueet tuottavat alueensa palvelut tai voivat käyttää palveluiden tuottamiseen yksityisiä tai kolmannen sektorin palveluntuottajia. Ensivaiheen rahoitusvaihtoehtoina selvitetään rahoituksen vaihtoehdot kuntien ja/tai valtion rahoitusmallit. Toisessa vaiheessa siirrytään yksikanavaiseen rahoitusmalliin.

Väestönkehitys ja työllisyys

Kaupungin väestönkasvu on vuosina 2010-2014 ollut aiempiin vuosiin verrattuna suhteellisen nopeaa ja on ylittänyt Tilastokeskuksen viimeisimmän väestöennusteen luvut selvästi. Varsinkin 15-64 -vuotiaiden määrän kasvu on ollut ennustettua suurempi. Kuntien välinen nettomuutto oli tappiollista välillä 2004-2009, mutta vuodesta 2010 alkaen tulomuutto on ylittänyt lähtömuuton. Kasvu on, kuten koko maan tasollakin, paljolti maahanmuuton ansiota. Nettosiirtolaisuus on ollut Turulle voitollista koko 2000-luvun.

Vuonna 2014 Turun väestö kasvoi 1 752 hengellä ja väkiluku oli vuoden lopussa 183 824. Lisäyksestä muunkielisten osuus oli 1 023 ja kokonaislukumäärä kaupungissa 17 727. Tällä hetkellä noin 17 000 turkulaista eli noin 10 % kaupungin väestöstä on vieraskielisiä. Ruotsinkielisten määrä oli 9 924, jossa lisäystä 141. Turun ruotsinkielisten määrä ylittää 10 000 vuoden 2015 aikana.

Vuoden 2015 aikana turvapaikanhakijoiden määrä on ollut voimakkaassa ja nopeassa kasvussa, ja Suomeen arvioidaan tulevan vähintään 30 000 turvapaikanhakijaa. Syyskuun loppuun mennessä Suomeen oli tullut 17 000 turvapaikanhakijaa, joista 80 % miehiä ja valtaosan lähtömaa Irak. Turussa turvapaikanhakijoita oli syyskuussa noin 1000. Tilanteen kehitys on vaikeasti ennustettava. Kotoutumista tukevien palveluiden tarve tulee kuitenkin merkittävästi kasvamaan vuodesta 2016 eteenpäin.

Turun työttömyysaste on kymmenen suurimman kaupungin vertailussa viidenneksi korkein. Turkuja korkeampi työttömyys-

aste on Oulussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Lahdessa. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on Turussa kuudenneksi ja nuorisotyöttömien osuus seitsemänneksi korkein (Lähde: StatFin maaliskuu 2015). Jatkossa Turun työllisyysnäkyvät kohentunevat aktivoituneen laivanrakennustoiminnan ansiosta.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Turun kaupungin kehittämisen lähtökohtana toimivat Turku 2029 –kaupunkistrategian visio, toimintalupaukset ja päämäärät sekä strategisten ohjelmien linjaukset. Strategiset ohjelmat sisältävät yhteensä 41 linjausta.

Turun sijainti joen, meren ja saariston äärellä tarjoaa ainutkertaisen vetovoimatekijän kaupungin kasvuille. Vetovoimaisuutta vahvistaa arvokas ja monimuotoinen luonnonympäristö sekä Suomen vanhimman kaupungin historiallinen rakennettu ympäristö. Näitä vahvuuksia hyödyntäessään kaupunki kantaa vastuunsa niin luonnon kuin kulttuuriympäristönkin säilymistä.

Kaupungin toiminnan päämääränä on kaupunkilaisten kestävä hyvinvointi. Väestön ikääntyminen, työttömyys, hyvinvointiin liittyvien ongelmien kasaantuminen ja resurssien oikea kohdentaminen ovat esimerkkejä toimintaympäristöön liittyvistä haasteista, joiden ratkaiseminen edellyttää kokonaisvaltaista toimintatapojen muutosta. Kaupungin palvelurakennetta on muutettava siten, että kallis erityistyö ja korjaava työ vähenevät ja toimintaa suunnataan mahdollistavaan ja ehkäisevään työhön. Palvelumuotoilulla parannetaan erityisesti paljon palveluja käyttävien palveluketjuja. Kun investoidaan oikealla tavalla ehkäiseviin, tarpeenmukaisesti monialaisiin ja yhteen sovitettuihin palveluihin, syntyy sekä hyvinvointihyötyjä että taloudellisia säästöjä.

Palvelut järjestetään vaikuttavien palveluketjujen avulla siten, että asiakaspalvelu on toiminnan keskiössä. Palveluja toteutetaan kiinteässä ja laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Turun alueella on monipuolinen elinkeinorakenne, jonka tukena on laadukkaat ja joustavat yritys- ja innovaatiopalvelut. Paras tapa hoitaa työllisyyttä on kehittää ja tukea yritysten syntyä, kilpailukykyä ja kasvua, jolloin työvoimalle syntyy aitoa ja pysyvää kysyntää. Turun logistinen sijainti EU:n TEN-T (Trans European Network) runkoverkossa ja osana Tukholmasta, Turun ja Helsingin kautta Pietariin ulottuvalla kasvuvyöhykkeellä tarjoaa kaupungille mahdollisuudet kehittyä merkittävänä logistisena solmukohtana.

Turun erityisenä vahvuutena ovat laadukkaat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja muut oppilaitokset. Ne tukevat kaupungin jatkuvaa uudistumista luomalla pohjaa laaja-alaiselle osaamiselle ja luovuudelle. Turun 40 000 opiskelijaa ovat merkittävä potentiaali kaupungille ja sen yrityksille.

Matkailu- ja kongressikaupunkina kehittymisen näkökulmasta Turun historia, kulttuuripalvelut, tapahtumatoiminta, saaristo, merellisyys ja joki ovat merkittäviä vetovoima- ja elinvoimatekijöitä.

Kaupungin uudistumisen lähtökohtana ovat toiminnan läpinäkyvyys ja tietoon perustuva johtaminen, joita tuetaan ajanmukaisilla tietojärjestelmillä. Tämän vuoksi kaupunki haluaa tuntea asukkaansa ja asiakkansa paremmin. Keskeisiä elementtejä tuottavuuden parantamisessa ovat lisäksi kaupungin tilojen käytön tehostaminen, aktiivinen omistajaohjaus ja tukipalvelujen tuotteistaminen. Yhteiset pelisäännöt varmistavat kaupungin voimavarojen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön.

Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin. Asukkaalle ja asiakkaille tämä tarkoittaa aikaisempaa parempia mahdollisuuksia käyttää kaupungin palveluja ajasta ja paikasta riippumatta.

Uudistamalla palveluja laajalla innovaatioyhteistyöllä avoimuuden periaatteita noudattaen kaupunki edistää myös uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja palvelumuotojen syntymistä. Jotta kehittäminen olisi tehokasta, tarvitaan kaupunkitasolla yhteisiä menetelmiä ja työvälineitä, joilla kehittämistä hallitaan.

Aktiivinen rakentaminen, joka tarkoittaa sekä määrätietoista uudisrakentamista, että täydennysrakentamista, on aina ollut eräs kasvavan kaupungin tunnusmerkeistä. Kaupungin kehittäminen laajoina kokonaisuuksina tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden viihtyvyyttä.

Ilmastotietoinen kaupunkikehitys edellyttää entistä kestävämpää rakentamistapaa ja uudenlaista innovatiivisuutta kaikessa toiminnassa aluesuunnittelusta korjausrakentamiseen. Tämän ymmärryksen ja osaamisen arvo korostuu tulevaisuuden yhdyskuntarakennetta luotaessa.

Kehittämismalli

Turun kaupungissa kehittäminen perustuu kaupungin kehittämissmalliin (Kh 29.9.14, § 368). Peruskaupunki noudattaa kehittämissmallia kaikessa kehittämisessä. Strategiaa toteutetaan pääosin hankkeina ja projekteina. Merkittävimmät hankkeet ja projektit nostetaan toimialojen ja konsernihallinnon strategisiin ja operatiivisiin sopimuksiin.

Kehittämismalli yhtenäistää kehittämiseen liittyvät käsitteet, rakenteet ja työtavat. Kehittämismalli sisältää sekä kehittämissuunnitelman johtamisen (=salkunhallinta) että yksittäisen projektin johtamisen (=projektinhallinta).

Jokainen hanke ja projekti sijoitetaan kaupungin strategiarakennetta mukailevaan salkkuun tai toimialan salkkuun. Kehittämissalkkua ohjaa nimetty salkunomistaja ja salkun ohjausryhmä. Kehittämismallin käytössä hyödynnetään ThinkingPortfolio –salkunhallintavälinettä.

Kaupungin kärkihankkeet

1. Kaupunkikeskustan elinvoiman turvaaminen ja uudistaminen

Turun kaupunki vahvistaa toimenpiteitään kaupunkikeskustan elinvoiman ja vetovoimaisuuden tukemiseksi nostamalla keskustan kehittämisen strategian mukaiseksi kärkihankkeeksi.

Kärkihanketyö käynnistetään asettamalla työryhmä pohtimaan kehittämissuunnitelmia ja luomaan strateginen visio keskustan kehittämisestä. Kärkihankkeessa määritetään keskeisimmät tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset keskustan elinvoimaisuuden vahvistamiseksi.

2. Kampus- ja tiedepuistoalueen kehittäminen Kupittaa suunnalla

Turun kilpailukykyyn edistämisen kannalta elinkeino- ja osaamisintensiivisen korkeakoulukampusten ja tiedepuiston alueen kasvu on hyvin keskeistä.

Kokonaisuus pohjautuu kunnianhimoiseen alueen maankäytön, asumisen, rakentamisen ja liikenteen suunnitteluun ja toteutukseen. Olennainen elementti on tunnin juna –hanke, jolla kampus- ja tiedepuistoalue kytkeytyy vahvasti pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueeseen. Kärkihankkeen menestyksen kannalta olennaista on kytkeä hankkeeseen monipuolinen korkeakoulu- ja yritysmaailman innovatiivisuus. Alueen kokeilu-, kehitys-, referenssi- ja tutkimustoiminnalle kärkihankke tarjoaa näyteikkunan ja kiinnostavan alustan.

3. Palveluohjauksen uudistaminen

Sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmien kokonaiskustannusten on dokumentoitu jakautuneen väestön osiin epäsuhtaisesti, ja pienen vähemmistön aiheuttaneen suuren osan kustannuksista. Ilmiönä sosiaali- ja terveyspalveluiden suurkuluttajuus vaikuttaa melko pysyvältä. Palveluiden suuren käyttö perustuu useimmiten tarpeeseen. Paljon palveluita käyttävät ovat usein keskimääräistä sairaampia, ja monisairaajat lienevät useammin hoidossa julkisen sektorin puolella. Lisäksi julkisen sektorin kokonaismenoissa painottuvat hyvin kalliit hoitomuodot, kuten erikoissairaanhoidon ja psykiatrian vuodeosastohoito. Palveluiden suurkuluttajat eivät ole joka vuosi samoja henkilöitä, vaan elämäntilanne vaikuttaa voimakkaasti palveluiden käyttöön.

Kärkihankkeena Palveluohjaus palveluita paljon käyttäville muodostuu neljästä toisistaan tukevista osasta, jotka puolestaan jakautuvat useammaksi projektiksi:

- 1) Ikäihmisten palveluohjaus
- 2) Terveyspalvelujen uudistaminen
- 3) Perhe- ja sosiaalipalveluiden toiminnan kokonaiskehittäminen
- 4) Varsinais-Suomen uusi psykiatrian toimintamalli.

4. Palvelujen digitalisoiminen

Kaupungin strategia korostaa kaupungin edelläkävijyyttä palvelutuottamisessa sekä digitaaliseen asiointiin että verkkoviestintään tehtäviä panostuksia:

”Tehdään Turusta palvelutuottamisen ja -kehittämisen edelläkävijä ja uusien elinkeinojen kehittymisen mahdollistaja (esim. digitaalisten palveluiden kehittäminen ja toiminnan rationalisointi).”

Tavoitteena on vuonna 2016 digitalisoida kaksi ulkoista ja kaksi sisäistä asiointiprosessia. Kustannussäästöjä syntyy pitkällä tähtäimellä sisäisten prosessien suoraviivaistamisesta ja tehostamisesta sekä asiakastytyväisyydestä.

2.1 Määrärahat

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintatuotot	55.067	55.992	57.344	57.344	57.024	57.034	57.044
Valmistus omaan käyttöön	156	5.462	4.800	4.800	4.317	4.317	4.317
Toimintakulut	129.765	149.681	150.677	153.613	152.382	152.092	152.462
Toimintakate	-74.541	-88.227	-88.533	-91.469	-91.040	-90.740	-91.100
Muutos-%		18,4 %	0,3 %	3,7 %	-0,5 %	-0,3 %	0,4 %

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

€	TUOTOT	KULUT	KATE
Kaupunginhallitus	62 144 462	153 613 223	-91 468 761
Yhteiset	4 200 000	21 674 096	-17 474 096
I Konsernihallinnon ryhmät	7 050 626	20 515 182	-13 464 556
II Hankkeet ja käyttötalousinvestoinnit	6 043 544	8 537 613	-2 494 069
III Edelleen kohdistettavat määrärahat	45 000	15 014 178	-14 969 178
Keskusvaalilautakunta	0	120 757	-120 757
Hankinta- ja logistiikkakeskus	5 712 633	5 960 636	-248 003
Matkailun palvelukeskus	1 354 690	4 901 565	-3 546 875
Velkaneuvontatoimisto	320 000	605 180	-285 180
Turun seudun kehittämiskeskus	3 515 757	3 580 100	-64 343
Henkilöstöasiain palvelukeskus	830 200	904 536	-74 336
Työllisyyspalvelukeskus	6 383 417	43 471 518	-37 088 101
Työterveyshuolto	6 998 500	6 971 788	26 712
IT-palvelut	18 223 730	19 811 956	-1 588 226
UBC-Union of Baltic Cities	711 830	789 583	-77 753
Ruokapalvelut	754 535	754 535	0

2.3. Investoinnit

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Investointikulut	9 812	7 062	36 700	37.000	11 100	5 250	3 800
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	198						
Pysyvien vastaavien luovutustuotot	2 283						
NETTO	-7 331	-7 062	-36 700	-37.000	-11 100	-5 250	-3 800
Muutos-%	-130,5%	-3,7 %	419,7 %	423,9 %	-70,0 %	-52,7 %	-27,6 %

2.4. Muutokset, kh (kj)

1.000 €	2016	2017	2018	2019
Joulun viestintä ja markkinointi (käyttötalousmenot)	24	24	24	24
Nuorisolautakunnan juhluvuosi (käyttötalous)	50			
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	-638	-614	-614	-614
Työmarkkinatuen kuntaosuus, menot (Käyttötalous)	3 500	2 750	2 000	
Menojen lisäys (Käyttötalous ts, menot)		629	249	1 079
Yhteensä (käyttötalous)	2 936	2 789	1 659	489
eFöli, sähköbussseihin perustuva liikennöintiratkaisu (Investointi)	300			
Yhteensä (Investoinnit)	300			

2.5 Sidotut investoinnit (kh)

1. 000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Investointikulut	9 812	7 062	36 700	37 000	11 100	5 250	3 800
Varaus Suomen Joutsenen kunnost. varten			300	300			
eFöli, sähköbussseihin per. liikennöintiratkaisu				300			
SAP-käytön laajennus		1 400	1 200	1 200			
SAP HR		400	75	75			
ICT-infran yhtenäistaminen ja tehostaminen		1 412	1 000	1 000			
Kaupunkitason sähköiset palvelut		1 100	1 238	1 238			
Tiedolla johtamisen kehittäminen		200	250	250			
KH/DriveTurku		1 400	1 400	1 400			
Tietoliikenne-ohjelma		950	1 037	1 037			
Osakkeet ja osuudet, varaus		200	25 200	25 200			
AMK Oy osakepääoman varaus			5 000	5 000			
Investointitulot	2 481	-	-	-	-	-	
Netto	-7 331	-7 062	-36 700	-37 000	11 100	5 250	3 800

2.6 Kaupunginhallituksen omarahoitusosuudet

Määrärahat, 1.000 €	TP * 2014	TAM * 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintakulut	46.159	48.284	21.597	21.597	22.203	22.811	23.418
Toimintakate	-46.159	-48.284	-21.597	-21.597	-22.203	-22.811	-23.418
Muutos-%	3,1%	4,6 %	-55,3 %	-55,3 %	2,8 %	2,7 %	2,7 %

*) sisältää Kiton omarahoitusosuuden

2.7 Kaupunginhallituksen omarahoitusosuudet kohteittain (kh)

Määrärahat, 1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Eläkkeet			7 925	7 925			
Eläkkeet; tuotantoyht. kesk.al.			-1 600	-1 600			
Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos	12 832	13 053	13 243	13 243			
Maaseutuelinkeinotoiminnot	56	56	56	56			
Turun Seudun kehittämiskeskus, väestöosuus	1 773	1 616	1 827	1 827			
UBC, hanketoiminnot	169	245	145	145			
Poistuneet yhteensä (Kila omaisuuden ylläpito, Matkailu, Velkaneuvonta; Tp 2014 ja Tam 2015).	31 329	26 713	-	-			

Kaupunginhallituksen omarahoitusosuuksiin on budjetoitu kaupungin osuus kunkin taulukossa mainitun toiminnon hoitamiseen.

3.1 Työvoiman käyttö

Henkilötyövuodet, htv	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kh yhteensä	605	534,9	579,0	579,0			
Konsernihallinto	212	206,5	190,0	190,0			
Palvelukeskukset	393	328,4	389,0	389,0			

Lisätietoja: TA 2015 ei sisällä työllisyyspalvelukeskuksen henkilötyövuosia.

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Tilat, m ²	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Konsernihallinto	7.653	7.653	7.576	7.500	7.423	7.347
Palvelukeskukset	19700	19653	19456	19259	19063	18866
Yhteensä	27353	27306	27032	26759	26486	26213

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Kärkihanke 1: Digitaalinen asiointi	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.2.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Kuntalaistiliin liitettyjen palvelujen määrä	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
		2 kpl	3 kpl uutta	3 kpl uutta	3-5 kpl uutta		
Tavoitteen kuvaus: Asiakkaan digitaalinen asiointi Turun kaupungin kanssa (MunTurku) (edellyttää palvelujen digitalisoimisen ja tunnistautumisen).							

Kärkihanke 2: Keskustan kehittämishanke	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.1</i>				
Toimeenpanon käynnistäminen.	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Käynnistetty	Käynnistetty			
Tavoitteen kuvaus: Laaditaan kehittämissuunnitelma keskustan alueelle. Tunnistetaan ja liitetään kokonaisuuteen palveluiden, matkailun, elinkeinoelämän, tapahtumatoiminnan sekä fyysisen ympäristön ja infrastruktuurin kehittämiskokonaisuudet.							

Kärkihanke 3: Kampus-Tiedeapuisto -alueen kehittämishanke	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1		<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.3, 3.3.7, 3.3.10</i>				
Toteutusmalli ja kehityssuunnitelma.	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Käynnistetty	Käynnistetty			
Tavoitteen kuvaus: Hanketta koskevan toteutusmallin laadinta ja toimeenpanon käynnistäminen. Toteutusmallin kilpailutus. Luodaan Kampus-Tiedeapuisto -hankkeessa kaupunkikehitysalusta, jolla yhdistetään innovaatiotoiminta kaupunkisuunnitteluun.							

Kärkihanke 4: Palveluohjaus paljon palveluita käyttäville	<i>Strateginen linjaus:</i> 2.1.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.3, 2.1.2, 3.2.2</i>				
Arviointikriteeri -	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Hankkeen käynnistäminen	Hankkeen käynnistäminen	Toteutus	Toteutus	Toteutus
Tavoitteen kuvaus: Kokonaisuus muodostuu toisiaan tukevista osista: Ikäihmisten palveluohjaus, Terveyspalvelujen uudistaminen, Perhe- ja sosiaalipalvelut – toiminnan kokonaiskehittäminen, Varsinais-Suomen uusi psykiatrian toimintamalli. Lisäksi palveluohjaus-hanke on osana kaupungin monikanavaisen asiakaspalvelun kehittämistä (ei vain paljon palveluita käyttäville).							

Työllisyyden edistäminen	Strateginen linjaus: 3.1.4		Muut toteutettavat linjaukset 2.1.3, 2.1.1				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Henkilöitä aktiivointi- ja työkykypalveluiden piirissä			1100	1100			
Kokonaisasiakasmäärä			3000 henkeä	3000 henkeä			
Uusien asiakkaiden määrä			2000 henkeä	2000 henkeä			
Palvelun päättäneistä asiakkaista työssä tai päätoimisessa koulutuksessa			vähintään 30% eli 600 henkeä	vähintään 30% eli 600 henkeä			
Tavoitteen kuvaus: Työllisyyden edistäminen kau-pungin aktiivointi- ja työkykypalveluissa							
"Henkilöitä aktiivointi- ja työkykypalveluiden piirissä" : tarkoittaa henkilöitä, jotka ovat Turun työmarkkinatuen kuntaosuudella (Kela-listalla) olevia Turun aktiivointitoimenpiteissä (tukityöllistäminen, työllistäminen Turku-lisällä, muu työllistäminen työnetsijäpalvelujen kautta sekä kuntouttava työtoiminta). Tavoite 2017-2019 tarkastellaan uudelleen, koska kokonaisvastuu (vaikeimmin työllistettävien osalta) työllistamisestä saattaa siirtyä kunnille. Keskeisenä toimenpiteenä mm. Party-hankkeen toteuttaminen.							

Nuorisotyöttömyyden vähentäminen	Strateginen linjaus: 3.1.4		Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.7				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Nuorten osuus työttömistä, %	13,65	13,2	12,7	12,7	12,2	11,5	11,0
Tavoitteen kuvaus: Keskeisenä toimenpiteenä Ohjaamo-hankkeen ja TUTTU-hankkeen toteuttaminen.							

Ylipainoisuuden ja liikalihavuuden vähentäminen tiedotuksen keinoin	Strateginen linjaus: 2.1.2		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.7				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Arviointikriteeri			Tiedotuskampanja toteutunut	Tiedotuskampanja toteutunut			
Tavoitteen kuvaus: Erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvalla omaehtoisen terveyden edistämisen kampanjalla pyritään vähentämään ylipainoisuutta ja liikalihavuutta.							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

Hallintoryhmä

Kaupungin asiakaspalvelun monikanavaistaminen	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.2.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> -				
Arviointikriteeri toteutumiselle uusien palvelukanava- tai muiden ratkaisujen lukumäärä eri toiminnoissa	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
		järjestelmäedellytykset kuntoon	5-8	5-8	6-10	6-10	
Tavoitteen kuvaus: Kaupungin palveluja tarjotaan uusissa palvelukanavissa (esim. chat, video) sekä uusia ratkaisuja esim. puhelinasioinnissa. Edellyttää mm. kontaktienhallintajärjestelmän käytön mahdollisuutta Huom. digitaalinen asiointi erillisenä kohtana							

Kaupunkikehitysryhmä

Blue Industry Park - meriteollisuuden yrityspuiston perustaminen ja markkinointi	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.1		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> -				
Kehittämishojelman toteutus	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Valmis	Valmis			
Tavoitteen kuvaus: Toteutetaan telakka-alueen kehittämishojelma.							

Muotoillaan yrityspalvelukokonaisuus yhdessä asiakkaiden, yrityspalveluyritysten ja opiskelijoiden kanssa	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.1		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> -				
Palvelukokonaisuuden päivitys	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Valmis	Valmis			
Tavoitteen kuvaus: Parannetaan palvelujen asiakaslähtöisyyttä.							

Vahvistetaan toisen asteen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen yhteyttä elinkeinoelämään elinkeinoelämän tarpeisiin vastaamiseksi	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.1		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> -				
Toimintamallin käynnistys	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Käynnistetty	Käynnistetty			
Tavoitteen kuvaus: Varaudutaan vastaamaan joustavasti elinkeinoelämästä nouseviin koulutustarpeisiin.							

Tunnin junan suunnittelu aloitetaan	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Suunnittelun käynnistämiseksi tehdään kansallinen päätös	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Päätös tehty	Päätös tehty			
Tavoitteen kuvaus: Turun ja Helsingin välisen oikoradan suunnittelusta tehdään kansallinen päätös							

Verkkosivuston turku.fi ja digitaalisen työpöydän uudistaminen asiakaslähtöisiksi	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.2.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset 2.3.3, 2.3.5, 3.1.2</i>				
Verkkosivuston kävijämäärän kasvattaminen Positiivinen palaute ja verkkosivun käytettävyyden arvosana	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
		190 000 kävijää/kk käynnistetään	215 000 kävijää/kk	215 000 kävijää/kk	230 000 kävijää/kk		
Tavoitteen kuvaus: Turun verkkopalvelun ja samalla henkilöstön digityöpöydän uudistaminen Suomen edelläkävijöiksi.							

Kehittämishanke, projekti tai toimenpide; Varsinais-Suomen työllistämistä edistävän monialaisen palvelukeskuksen perustaminen	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.4		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
28 kunnan, TE-toimiston ja Kelan yhteispalvelupiste	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Toiminta käynnistetty	Toiminta käynnistetty			
Tavoitteen kuvaus: Perustetaan Varsinais-Suomeen monialainen yhteispalveluverkosto, johon kuuluvat kaikki maakunnan kunnat, TE-toimisto ja Kela. Vuoden 2017- 2019 tavoitteita ei vielä voida arvioida.							

Kiertotaloutta vahvistetaan yhteistyössä Sitran, yritysten ja korkeakoulujen kanssa	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Toteutetaan kehittämiskumppanuus (2015–2018) ja valmistellaan kiertotalouden kehitysrahaston perustaminen	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Toteutus	Toteutus			
Tavoitteen kuvaus: Kiertotalouden liiketoiminta vahvistuu ja sen kehittämistä tuetaan kaupunkikonsernin toimenpitein jätehuollossa, energiasektorilla, vesiensuojelussa ja maamassojen hallinnassa							

Vahvistetaan yhteistyötä teknillisten yliopistojen kanssa elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.6		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Uuden toimintamallin käynnistys	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Käynnistyy	Käynnistyy			
Tavoitteen kuvaus: Uudistetaan elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti kaupungin yhteistyö teknillisten yliopistojen kanssa; painopisteenä meriteollisuuden t&k&i-toiminta.							

Konsernihallinnon ja toimialojen yhteiset maankäytön hankkeet	<i>Hankkeiden painopisteet ja kohdentuminen sisällön mukaisesti</i>		<i>Hankkeiden painopisteet ja kohdentuminen sisällön mukaisesti</i>				
Linnakaupunki, Skanssi, Matkakeskus, LogiCity, Yleiskaava2029	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön strategisten hankkeiden koordinointi osaksi elinkeinopolitiikan kehittämistä toimialojen strategisen sopimuksen yhteisen osion mukaisesti. Hankkeita toteutetaan erillisillä projekteilla, joiden päätöksenteko, seuranta ja raportointi talouden ja toiminnan vuosikellon mukaisesti. Projekteissa yhdistetty suunnittelu ja investoinnit. Strategiset linjaukset kytetty toteutusprojektille.							

Lentoliikennettä ja lentoaseman ympäristöä Suomen kakkoskenttänä kehitetään matkustaja- ja rahtiliikenteen kasvattamiseksi	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Lentoaseman matkustajamäärä	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	297 858		> 350 000	> 350 000			
Tavoitteen kuvaus: Alatavoite: Lentoliikennettä ja lentoaseman ympäristöä Suomen kakkoskenttänä kehitetään matkustaja- ja rahtiliikenteen kasvattamiseksi							

Turkua kehitetään vetovoimaisena matkailukaupunkina	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.5.		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Kokonaisyöpymiset Turussa	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	704312		707132	707132	+0,2%/v	+0,2%/v	+0,2%/v
Tavoitteen kuvaus: Kokonaisyöpymiset ovat mittarina matkailun kehittämisessä kuvaavampi mittari kuin erikseen kotimaisen/ruotsalaisten/venäläisten yöpymiset							

Talous ja strategia

Kehittämismallin käyttöönotto	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.2.2		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019

Strategisiin ja operatiivisiin sopimuksiin sisältyvät hankkeet ja projektit salkunhallintatyökalussa			100%	100%			
Ko. projektit ja hankkeet käsitelty kehittämismallin edellyttämässä järjestyksessä			100%	100%			
Ko. projekteissa ja hankkeissa tehty kokonaisarkkitehtuuritarkastelu			100%	100%			

Tavoitteen kuvaus: Kaupunginhallituksen 29.9.2014 hyväksymää kehittämismallia ja sitä tukevia yhtenäisiä työtapoja ja työvälineitä käytetään koko kaupungissa. Kytkemällä kehittämissalkun hallinta osaksi kaupungin johtamisjärjestelmää varmistetaan, että tehdään oikeita asioita. Yhtenäisillä hanke- ja projektihallinnan menetelmillä kehittämisprojektien valmistelu ja toteutus tapahtuvat laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Keskeisenä kehittämismalliin kuuluvana osa-alueena on kokonaisarkkitehtuuritarkastelu, jonka kautta varmistetaan, että kehittämissuunnitelmat ovat yhteensopivia ja päällekkäisyydet poistetaan.

Alatavoite: Kehittämismallin käyttöönotto

Tietojohtamisen kehittäminen	<i>Strateginen linjaus: 3.2.4</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.2, 2.3.3</i>				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Hankesuunnitelma		Suunnitelma	Suunnitelma toteutuu	Suunnitelma toteutuu			

Tavoitteen kuvaus: Vuoden 2015 aikana määritettävän ja kaupungin johdon hyväksymän tietojohtamisen tavoitetilan ja strategisen hankkeen toteuttaminen suunnitelman mukaisesti. Tietojohtaminen on toimintaa, jolla ohjataan ja toteutetaan tiedon jalostamista eri tietolähteissä olevasta datasta johtamisessa ja päätöksenteossa käytettäväksi tiedoksi. Toiminta organisoidaan, resursoidaan ja kytketään osaksi kaupungin johtamisjärjestelmää siten, että se muodostaa yhdessä vuosijohtamisen ja kehittämismallin kanssa strategisen johtamisen ytimen.

Alatavoitteet, 2.1.2: Kehitetään asiakkuuksien hallintaa parantamalla asiakastiedon hyödyntämistä palveluprosessien kehittämisessä. 2.3.3: Lisätään asukas- ja asiakastiedon hyödyntämistä osana suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyötä.

4.3 Uudistamistoimenpiteet (kh)

Toiminnan uudistamistoimenpide	Uudistamisohjelma 1 ja 2, toimintanalyysi /nro	Vastuutaho	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Eräiden kaupungin omistaminen osakeyhtiöiden osakekannan myyntimahdollisuuden selvittäminen	U2/14	Talous ja rahoitus	Toteutus			
Velkaneuvontasopimuksen irtisanominen	U2/57	Hallinto	Toteutus			
Ulkoisesta vuokraustoiminnasta luopuminen	U2/70	Talous ja rahoitus	Käytäntöjen kehittäminen			
Kaupungin kassan pitkäaikaisten korkosijoitusten purku	U2/71	Talous ja rahoitus	Toimintamallin kehittäminen			
Nykyisen vaihdeohjelman, monikanavaisen asiakaspalvelun ja palveluprosessin uudistaminen	TO/8	Hallinto	Uudistaminen ja sähköistämisen			
Asiakkuuden ja osallisuus vastuualueen toimintojen karsiminen	TO/9	Hallinto	Toteutus			
Rahoitustoiminnot → Henkilöstökassan palvelutasoa arvioidaan uudelleen, jonka tulisi vähentää henkilöstöresursseja ja parantaa toiminnan kannattavuutta	TO/13	Talous ja rahoitus	Henkilöstökassapalvelujen uudistaminen			
Selvitetään IT:n keskittäminen kokonaisuudessaan (luovutaan toimialojen omaa IT-tuotantoa)	TO/15	Talous ja rahoitus	Toteutus			
Keskusvaraston toiminta siirretään ulkopuoliselle toimijalle tai sairaanhoitopiirille	TO/31	Talous ja rahoitus/ Haloke	Arvioidaan logistiikka-toimintojen järjestämismahdollisuudet			
Työterveyshuollon yhtiöittäminen toteutetaan ja avoin kilpailutus arvioidaan	TO/33	Hallinto	Toteutus			
Palvelukeskuksen palveluiden laajentaminen kaikille toimialoille. Toteutetaan toimialojen vastaavien toimintojen siirto palvelukeskuksen yhteyteen.	TO/34	Talous ja rahoitus	Toteutus			
Elinkeinopoliittisten toimijoiden yhteistyön syventäminen. Vähenevän rahoituksen johdosta elinkeinopoliittiset toimijat kootaan samaan organisaatioon. Seudullinen rahoitusmalli ratkaistaan samassa yhteydessä.	TO/35	Kaupunki-kehitys	Toteutus			

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alataavoite	TAE 2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia.	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa.	Kunta10: Työpaineita paljon, työn hallintaa vähän (kyllä %), pienempi kuin 2015 Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista.
Aktiivinen osaamisen ennakointi.	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla.	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty.
Turku on vetovoimainen työnantaja.	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta.	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus, tulokset parantuneet edellisestä mitauksesta 2015.

6.1 Tunnusluvut (kh)

Henkilöstöasioiden palvelukeskus

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Suoritemäärät (rekrytointi ja palvelusuhdeasiat, 2014 luvut laskennallisesti alkuvuoden suoriteseurannan perusteella)		21678	23000	23000	23000	23000	23000

Hankinta- ja logistiikkakeskus

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tarjouspyynnöt, lkm	151	102					
Saapuneet tarjoukset, lkm (avg per tarjouspyyntö)	5	4	5	6	6	7	7
SAP käyttöaste, peruskaupunki (tilauksellisten laskujen osuus, %)	7	11	14	40			

IT-palvelut

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Työasemia, kpl	13 000	12 957	13 000	14 062			
Palvelupyynnöt ja vikailmoitukset, kpl	59 822	60 000	60 000	60 000			

Työterveystalo

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Henkilöasiakkaiden määrä	23 400	23 450	23 450	23 450	23 450	23 450	23 450
Yritysassiakkaiden määrä	1 120	1 280	1 280	1 280	1 280	1 280	1 280
Työpaikkakäynnit	1 100	1 500	1 550	1 580	1 590	1 600	1 600

Matkailun palvelukeskus

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verkkosivujen kävijät/ 1000 hlöä	400	420	580	650	700	720	
Ryhmien lukumäärä	750	750	700	720	720	730	
Lehdistövieraat		400-500	400-500	400-500	400-500	400-500	

Velkaneuvonta

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jonotusaika ensimmäiselle tapaamiselle lyhenee (vrk)	36,30	40,00	39,50	39,00	39,00	39,00	

Työllisyyspalvelukeskus

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Palvelutapahtumat			79 000	85 000			
Asiakasmäärä (poikkileikkaus)			2 000	2 000			
Kela-listan henkilömäärä			4 500	4 400			

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat (kh)

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
6Aika - Avoimet ja älykkäät palvelut	6Aika – Avoimet ja ketterät kaupungit on kestävän kaupunkikehityksen strategia, jossa ovat mukana Suomen suurimmat kaupungit, ns. kuutoskaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa, Oulu, Tampere ja Turku. Strategia on kansallisesti erittäin merkittävä: mukana olevissa kaupungeissa asuu 30 % maamme väestöstä. Suurimpien kaupunkiseutujen käyttö uusien innovaatioiden kehitysympäristönä vahvistaa Suomen kilpailukykyä, koska kokonaisuus on riittävän suuri maa-ilmanluokan referenssikohteeksi. Strategiassa myös parannetaan kaupunkien palveluprosesseja ja niiden yhteen toimivuutta yli kuntarajojen. Toimenpiteet lisäävät sekä osallistujakaupunkien että koko maan julkisen sektorin tuottavuutta, koska uudet toimintamallit ovat kaikkien kaupunkien ja kuntien käytettävissä.
Elinkeino- ja innovaatiosopimus	<p>Turun kaupungin tavoitteena on omalla toiminnallaan sekä yhteistyössä yliopistojen ja muiden kumppanien kanssa kehittää toimintaympäristöä ja palveluja, jotka tukevat uusien yritysten käynnistämistä, innovatiivisten yritysten syntymistä ja yritysten kasvua sekä uudistumista Saattamalla alueen toimijat ja palvelut yhteen voidaan työtä tehdä yhdessä ja saavuttaa toiminnan parempaa vaikuttavuutta sekä synergiaetuja, jotka syntyvät nykyistä paremman työnjaon kautta. Asiakkaan näkökulmasta palvelukokonaisuudet ovat helpommin saavutettavissa ja palveluprosessit muodostuvat saumattomiksi kokonaisuuksiksi, jossa palvelut tuottaa yhteistyössä eri toimijat.</p> <p>Sopimuksen lähtökohtana on innovaatio- ja elinkeinopalvelujen tuottaminen yhteisissä toimitiloissa nykyisessä ICT-talossa. Tilajärjestelyistä vastaa TeknologiaKiinteistöt Oy. Sopimukseen pohjautuen ICT-taloon sijoitetaan Turun Yliopiston, Åbo Akademin, Turun Ammattikorkeakoulun innovaatiopalvelut sekä Turku Science Parkin ja Turun Seudun Kehittämiskeskuksen (mukaan lukien Potkuri) palvelut. Edelleen ICT-talossa aloitetaan uusien innovatiivisten yritysten syntymiseen ja käynnistymiseen tähtävää AHJO-toimintaa. Sopimukseen sisältyy myös yrityshautomo- ja kiihdyttämöpalvelujen kokoaminen yhteen paikkaan. Turun Seudun Kehittämiskeskuksen muuttamisen johdosta avautuu uusia mahdollisuuksia tilajärjestelyihin kaupunkikonsernissa.</p> <p>Sopimuksen ansiosta innovaatio- ja elinkeinopalvelut ovat nykyistä helpommin saavutettavissa. Asiakkaan on mahdollista saada lähes kaikki yritystoimintaan liittyvät palvelut saman katon alta riippumatta siitä, kuka on palvelun tuottaja. Sopimus luo edellytykset myös nykyistä parempaan tehtävien jakamiseen kumppanien kesken ja resurssien tehokkaamman kohdentamisen. Mielikuva yritysmönteisyydestä kirkastuu ja vahvistuu.</p>
FinnwayLearning-sopimus	<p>Turun kaupunki, Turun yliopisto, Turun ammattikorkeakoulu ja Turun Aikuiskoulutuskeskus käynnistivät vuonna 2012 valmistelun alueellisen koulutusviennin kokoamiseksi ja toimintamallin luomiseksi. Yhteistyösopimus allekirjoitettiin syyskuussa 2013.</p> <p>Konsortio käsittää koko suomalaisen koulutustaaren perusopetuksesta aina korkeakoulujen huippututkimukseen ja aikuiskoulutukseen. Yhteisenä tavoitteena on edistää Suomen ja Turun alueen koulutusvientä kansainvälisillä markkinoilla.</p>
Itämerihaasteen toimenpideohjelma	Ohjaa ja koordinoi Turun kaupungin Itämeritoimenpiteitä vuosina 2014–2018
Kasvusopimus	Kasvusopimuksen tavoitteena on Turun kaupunkiseudun kilpailukykyyn vahvistaminen, yhdys-kuntarakenteen kestävä kehittäminen sekä sosiaalisen eheyden vahvistaminen yhteistyössä valtion, seudun kuntien ja muiden toimijoiden kesken.
Kaupunkitutkimusohjelma	Kaupunkikehitystä koskevan tutkimusyhteistyön kohdistaminen.
Kaupunkiseudun asunto- ja maapoliittinen ohjelma	Kuntien maanhankinta, maankäytösopimusten periaatteet, tontinluovutus, asemakaavojen toteutumisen edistäminen, haja-asutusalueelle rakentaminen, asuntotuotannon määrälliset ja laadulliset tavoitteet vuoteen 2025 asti.
Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aiesopimus 2012–2015	<p>Aiesopimus perustuu pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan 2011, jonka mukaisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aie-sopimusmenettelyä jatketaan ja kehitetään sitovammaksi. Menettelyn tarkoituksena on tukea suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista.</p> <p>Aiesopimus kuvaa Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion yhteistä tahtotilaa ja tulevaisuuden kehityssuuntia.</p> <p>Aiesopimuksen sisältämät toimenpiteet perustuvat Turun kaupunkiseudun rakennemallityöhön 2035 sekä sen rinnalla käynnissä olevaan seudun liikennejärjestelmätyöhön.</p>
Maakuntakaava	Turun kaupunkiseudun maankäyttö ja kehittäminen.
Maakuntastrategia	Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma valmistellaan samanaikaisesti, jolloin ne muodostavat Varsinais-Suomen maakuntastrategian. Varsinais-Suomen maakuntasuunnitelma sisältää

	maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteet. Maakuntaohjelma 2014–2017 sisältää yksilöidyt tavoitteet, keskeisimmät hankkeet ja muut kehittämistoimenpiteet sekä suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi.
RSGT / Opiskelukaupunki Turku - yhteistyösopimus	Turun kaupunki, kaupungissa toimivat korkeakoulut ja opiskelijajärjestöt vahvistavat omalla toiminnallaan ja yhteisesti sovitavilla toimenpiteillä Turun asemaa opiskelukaupunkina.
Turun kaupungin ja Sitran yhteistyösopimus / Kestävän kehityksen kumppanuus 2015-2018	<p>Osapuolten yhteisenä tavoitteena on vahvistaa tietopohjaa sekä luoda, toteuttaa ja tehokkaasti viestiä kestävän kehityksen mukaisia kaupunkikehitysratkaisuja, joiden avulla luodaan Suomeen hiilineutraalia ja resurssiviisasta tulevaisuutta sekä sitä palvelevaa innovaatio- ja yritystoimintaa.</p> <p>Erityisenä tavoitteena on em. kehityksen ja ratkaisujen referenssialueiden kehittäminen Turun seudulle sekä Turun kaupungin kehittäminen kestävän kaupunkikehityksen kansainväliseksi mallialueeksi.</p> <p>Em. tavoitteiden toteuttamiseksi osapuolet toteuttavat yhdessä hankkeita, joihin kumpikin osapuoli kohdistaa tarvittavan asiantuntemuksen ja muut resurssit sekä kantaa vastuunsa toteutuksesta mahdollisimman tuloksellisesti ja laadukkaasti.</p>
Turun kaupungin kaavoitus- ja toimenpideohjelma rakennemallin toteuttamiseksi	Kaavoitusohjelma ja valmiiden asemakaavojen varanto, arvio rakentuvista asunnoista ja asukkaiden määrästä, arviot rakentuvista työpaikka-alueista vuosille 2015–2018, suuntaa-antavana vuoteen 2025 asti.
Turun kaupunkiseudun rakennemalli 2035	Kaupunkiseudun kilpailukyvyyn ja vetovoiman edistäminen, väestö- ja työpaikkatavoitteet ja yhdyskuntarakenteen kehittäminen vuoteen 2035 asti.
IT-strategia	<ul style="list-style-type: none"> - Resurssien tehokkaampi käyttö yhteisen IT-ohjauksen kautta - IT-ratkaisujen parempi uudelleen käytettävyys ja päällekkäisten investointien välttäminen yhteisellä kehittämissuunnittelulla ja kokonaisarkkitehtuureilla - Kaupunkitason skaalaetujen hyödyntäminen noudattamalla yhteistä linjaa infrastruktuuriratkaisuissa ja IT-tuen järjestämisessä - Kustannustehokkuuden parantaminen hoitamalla toimittajahallinta ja IT-hankinnat yhteisellä tavalla - IT:n vaikuttavuuden parantaminen panostamalla systemaattisesti henkilöstön osaamisen kehittämiseen strategian mukaisilla osaamisalueilla.
Tilastrategia	Kaupungin tilojen käyttö

LIITTEET

Aluepelastuslaitoksen strateginen sopimus 2016
Vesiliikelaitoksen strateginen sopimus 2016

Kj-toimialan sopimuksen liite:
Vesiliikelaitos

STRATEGINEN SOPIMUS 2016 – 2019

Konsernihallinto/Vesilaitos

1 Lähtökohdat

1.1 Lyhyt kuvaus toiminnasta (kh)

Strateginen sopimus on laadittu liikelaitosmuotoiselle toiminnalle.

Vesiliikelaitos tarjoaa laadukkaita vesihuoltopalveluja kaupunginvaltuuston vahvistamalla toiminta-alueella Vesihuoltopalvelut kattavat huleveden viemäroinnin. Vesiliikelaitos ostaa talousvettä ja jäteveden puhdistuspalvelua seudullisilta yhtiöiltä. Vesiliikelaitos vastaa asiakassuhteista sekä verkostojen ylläpidosta ja laajentamisesta uusille kaava-alueille hankkimallaan rahoituksella.

Laadun takeena on palveluiden jatkuva kehittäminen sekä infraomaisuuden ylläpitäminen.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Vesiliikelaitoksen verkosto laajenee uudisalueille maankäyttöohjelman mukaisesti. Vesihuollon kehittämissuunnitelmassa on vanhoja asutusalueita, joille voi olla tarvetta laajentaa viemärointia asutuksen tiivistymisen tai muuttuneen lainsäädännön vuoksi. Mikäli viemäriverkkoa on tarpeen laajentaa vanhoille asutusalueille on olemassa, tulisi rahoitusmalli ja toteutustapa ratkaista.

Maailmanpoliittinen tilanne voi vaikuttaa yritysten toimintaan ja sitä kautta vesilaitoksen myymään veden määrään. Rakentamissuhdanteet vaikuttavat erityisesti liittymismaksukertymään.

Vesihuoltolain muutoksessa hulevedet poistuivat vesihuoltolaista MRL:n puolelle. Vesihuoltolaitos vastaa toiminnasta toistaiseksi, mutta kaupungin tulisi tehdä uuden muuttuneen lainsäädännön mukainen päätös hulevesien viemärointialueesta ja vastuorganisaatiosta. Kaupungin tulee maksaa vesihuoltolaitokselle korvaus yleisten alueiden hulevesien viemäroinnistä, mikäli tehtävä on määrätty vesihuoltolaitokselle. Huleveden viemäroinnin kustannukset tulee kirjanpidollisesti erotella. Kustannusvas- taavuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi hulevesien viemäroinnin taksat tulee erottaa jätevesitaksasta. Hulevesien johtaminen jätevesiviemäriin on mahdollista vain poikkeustapauksissa ja tällöinkin tulee periä jätevesitaksan mukaisia maksuja. Hulevesien osalta lakimuutokset vaativat vaiheittaisen toteutuksen.

Laskelmat sisältävät talousveden käyttömaksuun 10 – 15 snt taksankorotuksia ja lisäksi on varauduttu suunnittelukauden lopussa pieneen jäteveden käyttömaksun tarkistamiseen. Talousveden taksankorotus on välttämätöntä, koska tekopohja- vesihankkeen pääomakustannukset ovat nostaneet kustannuksia. Lisäksi on oletettu, että maanomistajilta saadaan merkittävä osa vesihuoltoinfran rakentamiskustannuksista.

Investoinneissa on varauduttu Kiton tuloja lisäävien investointien vesihuoltoinfran toteuttamiseen muun uudisrakennusinfran lisäksi. Korvausinvestointeja tehdään poistotason verran.

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti Turun Vesiliikelaitoksen yhtiöittämistä selvitetään konsernijaoston linjauksen mukaisesti.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet, kv

- Maankäytön prosessia sekä uudisinvestointien rahoitusmallia kehitetään yhdessä toimialojen kanssa.
- Asiakaspalvelussa pyritään lisäämään asiakkaan itsepalvelumahdollisuuksia ja luomaan monikanavaisia palvelukokonaisuuksia.
- Infraomaisuuden hallinnalla pyritään entistä kohdennetumpaan ja ajantasaisempaan vesihuoltoverkostojen saneeraukseen.
- Vesiliikelaitoksen yhtiöittämistä selvitetään konsernijaoston linjauksen mukaisesti
- Taksarakennetta kehitetään muuttuneen lainsäädännön mukaiseksi.

2 Taloudelliset tavoitteet

2.1 Määrärahat, kv

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Korvaus peruspääomasta	4.051	4.051	4.051	4.051	4.051	4.051	4.051
Liikelylijäämä/-alijäämä + poistot	10.796	11.267	11.666	11.666	11.684	11.877	12.028
Toimintatuotot *	41.731	41.856	42.410	42.410	42.421	42.788	42.908
Valmistus omaan käyttöön	652	620	650	650	650	650	650
Toimintakulut	31.587	31.209	31.395	31.395	31.387	31.561	31.530
Toimintakate	10.796	11.267	11.665	11.665	11.684	11.877	12.028
Muutos-%	-2,6 %	4,4 %	3,5 %	3,5 %	0,2 %	1,6 %	1,3 %

*) Valmistus omaan käyttöön ei sisälly toimintatuottoihin

2.2 Investoinnit, kv

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Lautakunta							
Investointikulut	9.664	12.900	12.803	12.803	13.000	14.000	13.500
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet							
Pysyvien vastaavien luovutustuotot							
NETTO	-9.664	-12.900	-12.803	-12.803	-13.000	-14.000	-13.500
Muutos-%	- 9,9 %	33,5 %	-0,8 %	-0,8 %	1,5 %	7,7 %	-3,6 %

2.3 Muutokset, kj (kh)

1.000 €	2016	2017	2018	2019
Muutoksia ei esitetty				
Yhteensä				

2.4 Sidotut investoinnit, kh

-

3 Resurssien käyttö

3.1 Työvoiman käyttö, kv

Henkilötyövuodet (htv)	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Vesilaitos	92	76	74	74	74	73	73

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Toimilan käytössä olevat	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tilat (m ²)	37 174	37 174	37 174			
Alueet (ha)	195,3	195,3	195,3			

Lisätietoja: Vesiliikelaitoksen tilat ovat laitoksen taseessa. Tiloissa on mukana monikerroksisia vesihuoltorakenteita ja rakennuksia, joten kerrosala ei anna oikeaa kuvaa hyödynnettävissä olevista tiloista Mahdollisen yhtiöittämisen yhteydessä arvioitava uudelleen

4 Toiminnalliset tavoitteet

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Toimialojen yhteiset asuntotuotannon tavoitteet	Strateginen linjaus: 3.3.5		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Liittymävalmius TVT, TYS, Vaso luovutettaville tonteille	-	-	-	toteutuu	toteutuu	toteutuu	toteutuu
Tavoitteen kuvaus: -							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

Kehittämishanke, projekti tai toimenpide Hulevesien hallinta	Strateginen linjaus 3.3.6		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Sekaviemärin pituus	51,8	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee
Tavoitteen kuvaus: Erillisviemäröintiä lisäämällä vähennetään laimeiden ja puhdistamon toimintaa haittaavien vesien johtamista Kakolanmäen puhdistamolle. Samalla pumppaukseen tarvittavat energiankulutus vähenee. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää riittäviä investointivaltuuksia Vesiliikelaitokselle ja Kiinteistötoimelle.							

4.3 Uudistamistoimenpiteet, kh

-

4.4 Strategiset maankäytön hankkeet (kh)

Toimialojen yhteiset asuntotuotannon tavoitteet	Strateginen linjaus: 3.3.5		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Liittymävalmius TVT, TYS, Vaso luovutettaville tonteille	-	-	toteutuu	toteutuu	toteutuu	toteutuu	toteutuu
Tavoitteen kuvaus: -							

Käynnissä olevat maankäytön strategiset hankkeet:

Hankekokonaisuus 1

Keskustan kehittäminen - pohjaa keskustan elinvoiman kehitykselle

Fortuna -kortteli	Strateginen linjaus: 3.3.2		Muut linjaukset: 3.1.5, 3.3.8		Kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta lisätään. Kaupunkilaisten yhteisiä kaupunkitiloja sekä kävelyn alueita parannetaan kehittämällä korttelia luovaa taloutta, kauppaa ja matkailua palvelevaksi alueeksi. Ratkaistaan rakennusten suojelun ja täydennysrakentamisen pääperiaatteet				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava on valmis		-		-		-		
KITO	Korttelin sisäosien piharakenteiden suunnittelu	-0,05	Korttelin sisäosien piharakenteiden toteutus	-0,1	Korttelin sisäosien piharakenteiden toteutus	-0,6			
Vesiliikelaitos									

Kauppatori	Strateginen linjaus: 3.3.2		Muut linjaukset: 3.3.7		Keskustan asemaa ja elinvoimaisuutta vahvistetaan kehittämällä keskustaa kaupunkilaisten yhteisenä ja viihtyisänä olohuoneena. Kaupan kehittymistä tuetaan keskustan elinvoimaa tukevalla tavalla. Varmistetaan keskustan saavutettavuus ja liikkumisen sujuvuus kaikilla liikennemuodoilla sekä parannetaan kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Kauppatorin miljöö kohotetaan arvoiseensa asuun. Tavoitteena on mm. parantaa rakenteiden, rakennusten ja valaistuksen laatua ja ulkonäköä ja järjestää toimintoja siten, että saavutetaan hyvin toimiva ja kaunis kauppatori. Pysäköinti on tarkoitus toteuttaa maan alle. Kauppiaskadun muuttaminen kävelypainotteiseksi alueeksi ja Yliopistonkadun muuttaminen kävelyalueeksi myös Kauppatorin kohdalla parantaa joukkoliikenteen palvelutasoa.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Katu-, liikenne ja miljöösuunnitelmat valmiita		-						
KITO	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-3,5	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-6,25	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-10,0	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-8,73	
Vesiliikelaitos	Mahdollisista verkoston siirroista vastaa hankkeen toteuttaja								

Fabriikin alue (VR konepaja)	Strateginen linjaus: 3.3.2		Muut linjaukset: 3.1.5, 3.3.1, 3.3.4		Kaupunkikeskustan ja kulttuurialueen laajentumisalue. Entisestä VR:n konepajarakennuksesta on kehkeytnyt merkittävä myös matkailua palveleva tapahtumapaikka (3.1.5) ja yli 400 media-alan työpaikan keskittymä. Luovan talouden ja kulttuurin keskus Logomossa yhdistyy uuden ja vanhan rakennuskannan harmoninen yhteensovittaminen (3.3.8). Logomon viereen toteutetaan uusi kerrostaloalue, Fabriikki, joka tarjoaa vetovoimaista keskustasumista noin 1300 asukkaalle (3.3.4). Yrjänänaukion arvokas puutalo ympäristö rauhoittuu kun läpiajoliikenne vähenee Köydenpunojankaaren toteuttamisen myötä. Ratapihan yli rakennettavat sillat parantavat toteutuessaan merkittävästi kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä ja keskusta-alueen palveluiden saavutettavuutta (3.3.7).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Köydenpunojankaaren itäosan ja Vaunukadun infran toteutus valmis	-1,85	Infran toteutus	-1,0	Köydenpunojankaadun toteutus alkaa	-3,0	Infran toteutus	-1,7	
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,4			Infran toteutus	-1,0			

Logomon silta ja parkki	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.1, 3.3.7		Ratapihan ylittävä kävelysilta parantaa Logomon luovan talouden keskuksen ja uuden Fabriikki-asuinalueen kytkeä kaupungin keskustaan ja mahdollistaa sujuvat yhteydet mm. keskustan hotelli- ja ravintolapalveluihin. Silta mahdollistaa myös pääsyn asemalaitureille, joka edistää matkojen yhdistämisketjuja. Ratapihankadun varren pysäköintitalon toteuttaminen palvelee sekä Logomoa että päärautatieaseman liityntäpysäköintiä. Pysäköintilaitos palvelee tulevaisuudessa myös Matkakeskusta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava valmis, liittyvä katu-, liikenne- ja miljöösuunnittelu								
KITO	Sillan rakentaminen alkaa	-3,2	Sillan rakentaminen	-1,82	Silta valmis		Pysäköintitalon suunnittelu		
Vesiliikelaitos									

Linnanfältti	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.3, 3.3.5, 3.3.10		Linnanfältin alueen toteutuksen pääteemoja ovat kokeellinen puurakentaminen, kaupunkirakennetta eheyttävä (3.3.4) ympäristöönsä sopeutuva täydennysrakentaminen, visuaalinen ja toiminnallinen kaupunkikeskustamaisuus, asumisen uudet muodot (3.3.5), hankkeen eri toimijoiden yhteistoiminta kehittämistyössä (3.3.3) sekä vahvan omaleimaisen imagon ja identiteetin luominen alueelle arkkitehtonisesti modernin yleisilmeen ja ympäristötaiteen avulla (3.3.10). Uudisrakentamisella on tarkoitus vahvistaa historian ja olemassa olevan rakennuskannan antamia lähtökohtia (2.3.7, 3.3.8).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Infran toteutus Tonttien luovutus	-0,5 2,5	Infran toteutus Tonttien luovutus (arvio pääomatuloista)	-0,25 2,5	Infran toteutus Tonttien luovutus (arvio pääomatuloista)	-0,9 0,5	Infran toteutus Tonttien luovutus (arvio pääomatuloista)	-0,5 2,5	
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,06							

Turku Energian tontti	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.3, 3.3.5, 3.3.8		Turku Energian kortteli on jatkumo Linnankadun varren muille kehittämishankkeille – Harpuunakortteli ja Linnanfältti ja siten toteuttaa strategista tavoitetta luoda pohjaa kasvulle kehittämällä kaupunkia suurina kokonaisuuksina (3.3.1). Selvitetään säilyvän rakennuskannan uusia innovatiivisia käyttötarkoituksia ja mahdollisuuksia rakentaa alueelle uusia asuinrakennuksia. Aluetta kehitetään yhdessä Turku Energian ja TVT Asumat Oy:n kanssa tavoitteena korttelin elinvoimaisuuden vahvistaminen ja kohtuuhintainen keskusta-asuminen merellisessä ympäristössä (3.3.9)				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava-luonnos suunnittelu- kilpailun pohjalta		Asemakaava KV						
KITO					Johtojen ja laitteiden siirrot				
Vesiliikelaitos									

Ruusukortteli (TVT)	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.4, 3.3.5, 3.3.10		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Ruusukorttelin asemakaavassa selvitetään erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia tavoitteena lisätä kohtuuhintaista keskusta-asumista monipuolisten palveluiden äärellä (3.3.4, 3.3.5). Sujuvan arjen ja yhteisöllisyyden edistämiseksi alueelle tavoitellaan myös palveluja eri-ikäisille (3.3.10).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO									
KITO									
Vesiliikelaitos									

YTO	Asemakaava KV								
KITO									
Vesiliikelaitos									

Kakola	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2	<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.4, 3.3.8	Vetovoimainen jokirantaan tukeutuva keskustan täydennysrakentamisalue noin 1200 asukkaalle (3.3.4, 3.3.9). Uudisrakentamisen ohella alueella edistetään vanhan rakennuskannan uudiskäyttöä sekä uuden ja vanhan innovatiivista yhteensovittamista (3.3.8). Entinen vankila-alue kytkee sen ympärillä olevat kaupunginosat toisiinsa, puistoinen mäki-alue lisää ympäröivien kaupunginosien viihtyisyyttä ja on läntisen keskustan oma keidas. Toteutuessaan funikulaari yhdessä förin kanssa parantaa alueen saavutettavuutta ja palvelee myös matkailua (3.1.5).						
			TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,25	Infran toteutus	-1,6			
Vesiliikelaitos	Infra valmis								

Telakkaranta	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.9	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.4, 3.3.7, 3.3.8	Rakenteilla oleva vetovoimainen merellinen keskustan täydennysrakentamisalue noin 900 asukkaalle (3.3.4, 3.3.9). Uudisrakentamisen ohella alueella edistetään vanhan rakennuskannan uudiskäyttöä sekä uuden ja vanhan innovatiivista yhteensovittamista (3.3.8). Entinen telakka-alue kytkee sen ympärillä olevat kaupunginosat toisiinsa; jokirantaan toteutettava arki- ja työmatkaliikennettävä palveleva jalankulku- ja pyöräilyreitti edistää terveydelle tärkeää hyötyliikuntaa (3.3.7).						
			TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Infran toteutus	-0,3	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,05	
Vesiliikelaitos	Infra valmis								

Uusi siirtolapuutarha	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4	<i>Muut linjaukset:</i> -	Kaupunginvaltuustossa hyväksytyn uudistamisohjelma 1:n mukainen hanke. Selvitetään mahdollinen Kupittaaan siirtolapuutarhan korvaava paikka ja luodaan edellytykset sen toteuttamiselle						
			TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO			Asemakaava-luonnos		Asemakaava-vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Uusi siirtolapuutarha, suunnitelma ja päätös (KITO:U1)								
Vesiliikelaitos									

Hankekokonaisuus 2

Kampus tiedepuisto

TYKS U2	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.1, 3.3.3, 3.3.7	Alueen kehittämisessä tavoitellaan saumattomasti yhdessä toimivaa sairaanhoidon, ope- tuksen ja tutkimuksen kokonaisuutta, jossa seinät eivät ole tehokkaan toiminnan esteenä. Asemakaavanmuutoksella turvataan Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin, TYKS:n ja Turun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan ajankohtainen merkittävä kehitysvaihe sekä sairaa- lan pitkän tähtäyksen asema ottaen huomioon sairaala-alueen kulttuurihistoriallinen arvo. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin (TYKS) sairaala-alueet Kiinamyllynmäellä ja Saviteh- taankadun varrella yhdistetään rautatien ja Helsinginkadun valtatiealueelle rakennettavalla kannella. Kannelle on suunniteltu rakennettavan nykyisen U-sairaalan korvaavat tilat. Lääketieteellisen tiedekunnan, Medisiinan, laajennus on monialainen yhteishanke, syner- giarakennus, joka rakentuu sairaalatiilojen viereen Karjaan radan varrelle. Kupittaan vanhan aseman tontilla suojellaan rakennuksia ja osoitetaan lisää uudisrakentamista näkyvällä paikalla. Uudisrakentamisella on tarkoitus vahvistaa historian ja olemassa olevan rakennus- kannan antamia lähtökohtia (2.3.7, 3.3.8). Helsingin valtatie muutetaan kaduksi Suntiontiel- tä Kalevanramppiin. Joukkoliikenteen runkolinjojen kehittäminen ja liikenteen toimivuuden turvaaminen edistää seudullisesti merkittävän sairaalan ja opinahjon saavutettavuutta.						
----------------	--------------------------------------	--	---	--	--	--	--	--	--

TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus	
Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €	
YTO	Asemakaava on valmis								
KITO	Infran suunnittelu	-0,01	Infran suunnittelu	-0,08	Infran suunnittelu	-0,05			
Vesiliikelaitos									
Palloiluhalli	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4	<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5	Palloiluhallin ja pysäköintitilojen toteuttamiseksi on valmisteltu asemakaava, joka mahdollis- taa hallin toteuttamisen osoitteessa Lemminkäisenkatu 32 a olevalle tontille. Tavoitteena on, että vuokrahankkeena toteutettava palloiluhalli on valmis vuonna 2017. Palloiluhalli toteuttaminen tukee myös Turun kehittämistä matkailu- ja tapahtumakaupunkina (3.1.5).						
TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus	
Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €	
YTO	Asemakaava on valmis								
KITO									
Vesiliikelaitos									

Helsinginkatu III/ Itäharjun liittymä	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.3	Itäharjun maankäytön kehittämisen tukemiseksi Helsingin maantie suunnitellaan muutetta- vaksi kaduksi välillä Kalevanramppi-Jaaninsilta. Hanke toteuttaa myös Valtatie 1:n TEN – tieverkon E18 statuksen poistamista Ohikulkutien ja Turun keskustan väliltä. Tien muutta- minen kaduksi mahdollistaa kaupungin sisääntuloväylän muuttamisen kaupunkimaisem- maksi bulevardiksi ja tasoliittymän toteuttamisen, joka parantaa Itäharjun alueen saavutet- tavuutta.						
TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus	
Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €	
YTO	Asemakaava KV								
KITO			Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,05			
Vesiliikelaitos									

Pääskylvuorenrinne	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.5	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.1, 3.3.4	Tavoitteena on toteuttaa uusi asuinalue, jonka yhteydessä tulee tarkastella alueen liittymi- nen olemassa olevaan katu-, kävely- ja pyörätieverkoston. Jaaninpuiston merkitystä alueelle tulee vahvistaa. Suunnittelun alueen maapohja on kokonaan kaupungin omistukses- sa						
TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus	
Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €	
YTO									
KITO									
Vesiliikelaitos									

YTO	Asemakaavaehdotus Infran suunnittelu	0,15	Asemakaava KV Infran suunnittelu						
KITO	Infran suunnittelu	-0,15	Jaainojan ylittävän sillan toteutus	-2,4	Infran toteutus	-1,8	Infran toteutus Tonttien luovutus	-3,0 1,7	
Vesiliikelaitos			Infran suunnittelu	-0,04			Infran toteutus	-0,76	

Hankekokonaisuus 3

Linnakaupunki – merellinen kaupunkikeskusta

Kirstinpuisto	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.3; 3.3.4; 3.3.7		Tavoitteena on kaupunkikeskustan laajentaminen ja merellisen kaupunkikeskustan kehittäminen kumppanin kanssa Linnakaupungin osayleiskaavan pohjalta (3.3.1, 3.3.3). Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuun, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä kävely- ja pyöräilytätisyydellä kaupungin keskustasta (3.3.4, 3.3.5, 3.3.7).					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava- luonnos		Asemakaava- vaehdotus		Asemakaava KV Infran suunnittelu				
KITO			Maankäyttö- sopimus Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,1			
Vesiliikelaitos					Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,1	

Herttuankulma	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.3; 3.3.4; 3.3.9		Tavoitteena on kaupunkikeskustan laajentaminen ja merellisen kaupunkikeskustan kehittäminen yhdessä kumppanin kanssa Linnakaupungin osayleiskaavan pohjalta (3.1.1, 3.3.3). Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuun, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja monipuolista asumista (3.3.4, 3.3.5) kävely- ja pyöräilytätisyydellä kaupungin keskustasta (3.3.7). Veden läheisyys lisää kaupungin vetovoimaisuutta (3.3.9). Alueelle on tarkoitus sijoittaa palvelukeskus entisen tupakkatehtaan rakennuksen yhteyteen (3.3.8) ja kerrostalovaltainen asuinalue yli 2000 asukkaalle. Alueen pinta-ala on noin 8 ha ja se on suurelta osin kaupungin omistuksessa.					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV Infran esi- suunnittelu	0,015	Infran suunnittelu	0,05					
KITO	Infran suunnittelu Maankäyttö- sopimus	-0,015	Infran suunnittelu ja esirakentamisen Johtojen siirrot	-1,05	Infran toteutus	-1,5	Infran toteutus	-3,0	
Vesiliikelaitos			Infran suunnittelu	-0,03	Infran toteutus	-0,5	Infran toteutus	-1,0	

Vaasanpuisto	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.4, 3.3.7, 3.3.9		Tavoitteena on kaupunkikeskustan laajentaminen ja merellisen kaupunkikeskustan kehittäminen Linnakaupungin osayleiskaavan pohjalta kaupungin omistuksessa olevalle entiselle jätevedenpuhdistamon alueelle (3.1.1). Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuun, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja monipuolista asumista (3.3.4, 3.3.5) kävely- ja pyöräilytätisyydellä kaupungin keskustasta (3.3.7). Veden läheisyys lisää kaupungin vetovoimaisuutta (3.3.9).					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava- luonnos		Asemakaava- vaehdotus		Asemakaava KV		Infran suunnittelu		

KITO					Infran suunnittelu	0,025			
Vesiliikelaitos							Infran suunnittelu	-0,03	

Harppuunakortteli	Strateginen linjaus: 3.3.1		Muut linjaukset: 3.3.4, 3.3.7, 3.3.9		Tavoitteena on kaupunkikeskustan laajentaminen ja merellisen kaupunkikeskustan kehittäminen Linnakaupungin osayleiskaavan pohjalta kaupungin omistuksessa olevalle entiselle jätevedenpuhdistamon alueelle (3.1.1). Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja monipuolista asumista (3.3.4) kävely- ja pyöräilyetäisyydellä kaupungin keskustasta (3.3.7) historiallisesti arvokkaassa Turun linnan ympäristössä (2.3.7). Veden läheisyys lisää kaupungin vetovoimaisuutta (3.3.9).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO			Infran toteutus	-0,2	Infran toteutus	-0,3	Infran toteutus	-0,1	
Vesiliikelaitos									

Hankekokonaisuus 4

Skanssi – älykäs ja kestävä kaupunginosa

Skanssin Vallikatu	Strateginen linjaus: 3.3.1		Muut linjaukset: 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7		Skanssin alue on nimetty kaupungin strategiseksi hankkeeksi (Kh 5.11.2012 § 509). Tavoitteena on toteuttaa vetovoimainen kestävä kehityksen periaattein toimiva monipuolinen asuinalue (3.3.4, 3.3.5). Alueen sivuitse suunniteltu raitiotielinjaus mahdollistaa tiiviin maankäytön ja liikenteen tukeutumisen tehokkaaseen joukkoliikenteeseen (3.3.7). Skanssin Vallikadun kaava-alueelle toteutetaan asuntoja noin 600 asukkaalle. Alueelle suunnitellaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviä ratkaisuja (3.3.6).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Hulevesiratkaisun ja Skanssinkadun toteutus	-0,49							
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,2							

Itäskanssi	Strateginen linjaus: 3.3.1:		Muut linjaukset: 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7		Skanssin alue on nimetty kaupungin strategiseksi hankkeeksi (Kh 5.11.2012 § 509). Tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa vetovoimainen kestävä kehityksen periaattein toimiva monipuolinen asuinalue (3.3.4, 3.3.5) tarvittavine palveluineen, erityisesti päiväkotia ja koulu.. Alueen sivuitse suunniteltu raitiotielinjaus mahdollistaa tiiviin maankäytön ja liikenteen tukeutumisen tehokkaaseen joukkoliikenteeseen (3.3.7). Itä-Skanssin kaava-alueelle tavoitellaan noin 2200 asukkaan väestöpohjaa. Alueelle suunnitellaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviä ratkaisuja (3.3.6). Alueen hulevesiratkaisut, liikuntapaikat (2.3.) ja viheralueiden suunnittelu ovat oleellinen osa alueen kaavoitusta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Tontinluovutuskilpailu (pohjoisosassa) Asemakaavaehdotus		Asemakaava KV Infran suunnittelu						
KITO	Tontinluovutuskilpailu (pohjoisosassa) Infran suunnittelu	-0,1	Maankäyttösopimus Infran suunnittelu	-0,1	Infran toteutus	-2,0	Tonttien luovutus Infran toteutus	-2,0	
Vesiliikelaitos	Infran suunnittelu	-0,05			Infran toteutus	-1,0			

Hankekokonaisuus 5

LogiCity – pohjaa kasvulle

Maa-ainespuiisto	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7		Logistiikan ja tuotannollisten toimialojen LogiCity on yksi kaupungin maankäytön painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle luomalla uusia teollisuus- ja logistiikan työpaikka-alueita lentokentän yhteyteen. Maa-ainespuiiston asemakaava-alueella tavoitteena on ensisijaisesti laajan ylijäämämassojen sijoituspaikan sekä muiden maa-ainesten käsittelyä ja varastointia mahdollistavan alueen sijoittaminen Saramäkeen. Tavoitteena on myös mahdollistaa Toijalan radan hyödyntämistä osana siihen rajoittuvien teollisuuskortteleiden toimintaa. Kaavan valmistelun yhteydessä selvitetään mikäli Toijalan radan yhteyteen voidaan sijoittaa vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvä järjestelyratapiha. Ajanmukaistamalla alueella olevien teollisuuskorttelien asemakaavat luodaan edellytykset kysyntää vastaavalle kaupungin omistuksessa olevalle elinkeinontittarjonnalle.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV								
KITO	Infran toteutus: Kettinkinkatu ja Vajjerikadun eteläosa valmiit	-0,5	Infran toteutus	-0,8	Infran toteutus	-0,9			
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,5							

Mustasuo	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7		Logistiikan ja tuotannollisten toimialojen LogiCity on yksi kaupungin maankäytön painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle luomalla uusia teollisuus- ja logistiikan työpaikka-alueita lentokentän yhteyteen. Mustasuon asemakaava-alueella tavoitteena on myös mahdollistaa Toijalan radan hyödyntämistä osana siihen rajoittuvien teollisuuskortteleiden toimintaa. Kaavan valmistelun yhteydessä selvitetään mikäli Toijalan radan yhteyteen voidaan sijoittaa vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvä järjestelyratapiha. Mustasuon kaava-alueen toteuttaminen lisää kaupungin omistuksessa olevaa elinkeinontittarjontaa.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV Infran suunnittelu osalle aluetta	+0,05					Infran suunnittelu jatkuu		
KITO	Maankäyttö-sopimus Infran suunnittelu	-0,05	Infran toteutus alkaa osalle aluetta	-0,4	Infran toteutus	-1,374	Infran suunnittelu ja toteutus	-0,9	
Vesiliikelaitos			Infran toteutus	-0,2	Infran toteutus	-0,3			

Hankekokonaisuus 6

Halistenväylä

Koroistenkaari	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.7		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.3, 3.3.4		Tavoitteena on muuttaa Koroistenkaaren ja Ohitustien väliin jäävän asemakaavoittamattoman suurelta osin kaupungin omistuksessa oleva alue pääosin liike- ja toimistorakennusten alueeksi. Uusi alue liitetään olemassa olevaan katuverkostoon Koroistenkaaren tietä jatkamalla Topinojan tieliittymään saakka. Tarkoituksena on myös selkiyttää alueen ulkoilu- ja virkistysreitistö. Samalla tutkitaan Kaarinan kaupungin puolelle sijoittuvan tuotanto- ja liikerakennusalueen liittämistä katuverkostoon Turun kautta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV Infran esisuunnittelu	0,05	Infran suunnittelu	0,1					
KITO	Maankäyttö-sopimus Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,1	Infran toteutus alkaa	-2,0	Infran toteutus	-2,0	

Vesiliikelaitos			Infran suunnittelu	-0,03	Infran toteutus	-0,7	Infran toteutus	-0,4	
-----------------	--	--	--------------------	-------	-----------------	------	-----------------	------	--

Koroinen	Strateginen linjaus: 3.3.7		Muut linjaukset: 3.3.4, 3.3.5		Liikenteellisesti tavoitteena on mahdollistaa uuden katuyhteyden rakentaminen Markulantieltä Halistensillalle sekä tämän kadun yhdistäminen Koroistenkaareen. Samalla Gregorius XI:n tien liikennejärjestelyjä kehitetään. Vanhan Tampereentien ja rautatien tasoristeyksen tilalle suunnitellaan alikulkua nykyistä tasoristeystä etelämmäksi. Vanhan Maarian Kirkkosillan on tarkoitus jäädä kevyen liikenteen käyttöön. Rautatien osalta kaavoituksen yhteydessä selvitetään kaksirataistamista sekä mahdollisten paikallisjunapysäkkien. Tarkoituksena on mahdollistaa uudisrakentaminen soveltuvilla alueilla sekä luoda edellytyksiä jokivarren aktiivisemmalle virkistyskäytölle. Alue on kaupungin omistuksessa.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaavaehdotus Infran esisuunnittelu		Asemakaava KV		Infran suunnittelu				
KITO	Infran suunnittelu	-0,05			Infran suunnittelu	-0,1			
Vesiliikelaitos					Infran suunnittelu	-0,05			

Käynnistyvät maankäytön strategiset hankkeet:

Hankekokonaisuus 1

Keskustan kehittäminen

Eerikinkatu 32 – 34 /Vanha vedenjakelu	Strateginen linjaus: 3.3.2		Muut linjaukset: 2.3.7, 3.3.3, 3.3.4		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuun, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Entistä vedenjakelun korttelia kehitetään yhdessä kumppanin kanssa (3.3.3). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia (3.3.4) keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä (2.3.7). Toteuttaa strategista tavoitetta painottamalla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Kumppanin valinta, kehittämissuunnitelma		Asemakaava-luonnos		Asemakaava-vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Kumppanin valinta, kehittämissuunnitelma								
Vesiliikelaitos									

Herrainkulma/ Marina-Linnank24	Strateginen linjaus: 3.3.2		Muut linjaukset: 2.3.7, 3.3.4, 3.3.5		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuun, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Toteuttaa strategista tavoitetta painottamalla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava-luonnos		Asemakaava KV						
KITO			Maankäyttösopimus						
Vesiliikelaitos									

Hämeenkatu/ Vähä-Hämeenkatu; Aura-Tavast, työterveysalo ym	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 2.3.7, 3.3.4		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Toteuttaa strategista tavoitetta painottamalla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava-luonnos		Asemakaava-vaehdotus		Asemakaava KV				
KITO					Maankäyttö-sopimus				
Vesiliikelaitos									

Matkakeskus	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.1.3		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.7		Tavoitteena on vahvistaa Turun asemaa logistisena solmukohtana, missä kaikki liikenne- muodot yhdistyvät toisiinsa katkeamatta (3.1.3). Selvitetään hankkeen palvelukonsepti – eri käyttötarkoitukset ja rakentamisen määrä. Toteuttaa kestävän liikenteen ja liikkumisen kaupunkirakenteellisia edellytyksiä (3.3.7)				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
KONHA	Kehittämissuunnitelma ja hankkeen käynnistäminen (Kh)								
YTO	Kehittämissuunnitelman valmisteluun osallistuminen		Asemakaava-luonnos		Asemakaava-vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Kehittämissuunnitelma								
Vesiliikelaitos									

Österblad	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 2.3.7, 3.3.4		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Toteuttaa strategista tavoitetta painottamalla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava-luonnos		Asemakaava KV						
KITO			Maankäyttö-sopimus						
Vesiliikelaitos									

Hankekokonaisuus 2

Kampus tiedepuisto

AMK Kampus ja Itähajun silta	Strateginen linjaus: 3.3.1		Muut linjaukset: 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7		Kampus tiedepuisto on aluekokonaisuus, joka on yksi viidestä strategisista maankäytön hankkeista. Tavoitteena liittää alusta alkaen mukaan älykkäät palvelukanava- ja teknologiaratkaisut.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Kumppanin valinta ja sopimus		Asemakaava-luonnos		Asemakaavaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Kumppanin valinta ja sopimus				Kampus I-vaihe valmis		Maankäyttö-sopimus Kampus II-vaihe valmis		
Vesiliikelaitos									

Itähajun aloitus-kortteli	Strateginen linjaus: 3.3.1		Muut linjaukset: 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7		Kampus tiedepuisto on aluekokonaisuus, joka on yksi viidestä strategisista maankäytön hankkeista. Tavoitteena liittää alusta alkaen mukaan älykkäät palvelukanava- ja teknologiaratkaisut.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
KONHA	Kehittämissuunnitelma ja käynnistämispäätös KH								
YTO	Kehittämissuunnitelma, kumppanuus-sopimus		Asemakaava-luonnos		Asemakaavaehdotus		Asemakaava KV		
KITO							Maankäyttö-sopimus		
Vesiliikelaitos									

Hankekokonaisuus 3

Skanssi – älykäs ja kestävä kaupunginosa

Skanssinkatu etelä	Strateginen linjaus: 3.3.1		Muut linjaukset: 3.3.3, 3.3.4, 3.3.6		Skanssin alue on nimetty kaupungin strategiseksi hankkeeksi (Kh 5.11.2012 § 509). Tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa vetovoimainen kestävä kehityksen periaattein toimiva monipuolinen asuinalue (3.3.4, 3.3.5). Alueen sivuitse suunniteltu raitiotielinjaus mahdollistaa tiiviin maankäytön ja liikenteen tukeutumisen tehokkaaseen joukkoliikenteeseen (3.3.7). Alueelle suunnitellaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviä ratkaisuja (3.3.6).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaavaehdotus		Asemakaava KV		Infran suunnittelu				
KITO			Maankäyttö-sopimus						
Vesiliikelaitos									

Hankekokonaisuus 4

Blue Industry Park

	Strateginen linjaus: 3.3.1		Muut linjaukset: -		Tavoitteena suunnitella Pernoon meri- ja metalliteollisuuden keskittävää tuotannollista kohdetta. Aluekokonaisuus, joka on yksi viidestä strategisista maankäytön hankkeesta ja muiden ohella tukee Turun asemaa osana pohjoista kasvukäytävää. Alueen kehittämistä koordinoidaan kehittämissuunnitelman pohjalta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
KONHA	Kehittämissuunnitelma								
YTO			Asemakaavaluonnos		Asemakaava- vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO									
Vesiliikelaitos									

5 Henkilöstön työhyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi, kh

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alatavoite	TAE 2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa.	Kunta10: Työpaineita paljon, työn hallintaa vähän (kyllä %), pienempi kuin 2015. Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista.
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla.	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty.
Turku on vetovoimainen työnantaja	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta.	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus, tulokset parantuneet edellisestä mittauksesta (2015).

6 Tunnusluvut

6.1 Tunnusluvut, kh

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tuottavuus ja taloudellisuus							
Liikelyijäämä	4,0	3,5	4,6	4,7	4,5	4,7	4,8
Liikevaihto /htv 1.000 €	450	458	478	573	573	586	588
Omaisuuuden arvon säilyttäminen							
Vesijohtoverkoston uusiutumisaika (vuosia)	180	168	100-150	100-150	100-150	100-150	100-150
Viemäriverkoston uusiutumisaika (vuosia)	91	116	<100	<100	<100	<100	<100
Veden vertailuhinta Turku / suuret laitokset (VVY:n tilasto)	5,56 /5,09	5,56/5,09 lähestynyt	lähestyy keskiarvoa	lähestyy keskiarvoa	lähestyy keskiarvoa	lähestyy keskiarvoa	lähestyy keskiarvoa
Vesihuollon käyttömaksujen seudullinen sijoittuminen	halvin	halvin	halvin	halvin	halvin	halvin	halvin

7 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat, kh

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
Vesihuollon kehittämissuunnitelma	Vesihuoltoverkostojen laajentamistavoitteet ja vesihuollon laadullinen parantaminen

Kj-toimialan sopimuksen liite:
Aluepelastus

STRATEGINEN SOPIMUS 2016 – 2019

Konsernihallinto/Aluepelastuslaitos

1 Lähtökohdat

1.1 Lyhyt kuvaus toiminnasta, kh

Laadukkaat pelastustoiminta-, turvallisuus- ja ensihoitopalvelut tuotetaan Varsinais-Suomessa ammattitaitoisesti, tasa-puolisesti ja nopeasti kaikkina vuorokauden aikoina.

Aluepelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palveluja Varsinais-Suomen maakunnan 28 kunnan alueella Alupelastuslautakunnan hyväksymän palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Aluepelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin palvelutasopäätöksen mukaisesti.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät, kh

- Pelastustoimen palvelutasopäätös koskee vuosia 2013–2016. Suunnitelmakauden luvut on tehty sillä oletuksella, että nykyinen palvelutaso säilyy. Uusi palvelutasopäätös kaudelle 2017-2020 päätetään lautakunnassa suunnitelman mukaisesti vuonna 2016.
- Ensihoidon järjestämisvastuu siirtyi Sairaanhoitopiirille 2013 alusta. Suunnitelmakauden luvut 2016-2018 on tehty oletuksella, että toiminnan laajuus ensihoitopalveluiden osalta säilyy 2015 tasolla.
- Vuokratuissa paloasemakiinteistöissä on merkittävästi ns. korjausvelkaa. Peruskorjaushankkeiden esisuunnittelua toteutetaan ja vuokratustannusten nousuun vaikuttavat Kemiönsaaren ja Piikkiön asemien uudistaminen n. 100 000 eurolla sekä mahdollisesti Tarvasjoen paloaseman uudisrakentaminen n. 50 000 euroa. Suunnitelmakauden aikana käynnistyneen Kuninkojan paloaseman toteutus. Hankkeen vuokratustannukset eivät ole vielä tiedossa.
- Investointien osalta raskasta kalustoa ei pystytä hankkimaan palvelutasopäätöksessä edellytettyä tasoa. Keskeisenä syynä on investointien valtionavustusten poistuminen. Toisena tekijänä vaikuttaa hintojen yleinen nousu. Mikäli investointimäärärahoihin ei tulevaisuudessa pystytä saamaan lisämäärärahoja, edes palvelutasopäätökseen kirjattu poistokäytävöiden (25 vuotta) heikentäminen 30 vuoteen ei mahdollista halutun raskaan kaluston tyydyttävän kiertöajan saavuttamista. Tästä seuraa korjauskustannusten nousu, työturvallisuuden ja työtyytyväisyyden heikentyminen.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet, kv

Toiminnan kehittämissuunnitelma:

- Palvelutasopäätöksessä on määritelty suunnitelmakauden kehittämissuunnitelma.

Strategiset painopistealueet:

- Osaava, motivoitunut ja toimintakykyinen henkilöstö
- Osaavat, motivoituneet ja toimintakykyiset sopimuspalokunnat
- Toimiva ja kattava paloasemaverkosto
- Tyytyväiset asiakkaat ja kuntaomistajat
- Toiminnan edellyttämät riittävät taloudelliset resurssit.

2 Taloudelliset tavoitteet

2.1 Määrärahat, kv

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintatuotot	43 133 €	43 418 €	44 000 €	44 000 €	44 600 €	45 300 €	45 800 €
Valmistus omaan käyttöön	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Toimintakulut	41 177 €	41 818 €	42 400 €	42 400 €	43 000 €	43 700 €	44 200 €
Toimintakate	1 956 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €
Muutos-%	4 %	-18 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

2.2 Investoinnit, kv

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Investointikulut	2 265 €	2 098 €	2 106 €	2 106 €	2 734 €	2 038 €	2 200 €
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	301 €	389 €	397 €	397 €	963 €	267 €	450 €
Pysyvien vastaavien luovutustuotot	8 €	109 €	109 €	109 €	171 €	171 €	150 €
NETTO	1 956 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €	1 600 €
Muutos-%	4 %	- 18 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

2.3 Muutokset, kj (kh)

1.000 €	2016	2017	2018	2019
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	57			
Sisäisen vuokrien muutoksen yhteismäärän vähennys, koska muutoin vaikutus olisi liian laaja-alainen; koskisi kaikkia jäsenkuntia	-57			
Yhteensä	0			

3 Resurssien käyttö

3.1 Työvoiman käyttö, kv

Henkilötyövuodet (htv)	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Aluepelastus	550	555	552	552	552	552	552
Lisätietoja: -							

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö, kh

Toimilan käytössä olevat	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tilat (m ²)	10.920	10.920	10.920			
Alueet (ha)						
Lisätietoja: Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta on lähettänyt Turun kaupungin konsernihallinnon Strategisen tilojen ohjauksen vastuualueelle ehdotukset peruskorjaushankkeesta (keskuspaloasema) ja uudisrakennushankkeista (Satavan paloasema, öljyntorjuntavarikko, Jäkärlän paloasema, Kakserran paloasema, Paattisten paloasema). Lisäksi paloasemaverkko-suunnitelmassa on esitetty, että Turun Kärsämäen paloaseman toiminnot siirretään Raision Kuninkojan alueelle. Toteutusvuosia ei ole vielä vahvistettu.						

4 Toiminnalliset tavoitteet

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Tavoite 1	Varsinais-Suomen pelastuslaitos/ Palvelutasopäätös 2013-2016		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintavalmiusaika (%)	80 %	80 %	80 %	80 %			
Tavoitteen kuvaus: -							

Tavoite 2	Varsinais-Suomen pelastuslaitos/ Palvelutasopäätös 2013-2016		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tarkastusmäärät (%)	90 %	90 %	90 %	90 %			
Tavoitteen kuvaus: -							

Tavoite 3	Varsinais-Suomen pelastuslaitos/ Palvelutasopäätös 2013-2016		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kustannusvertailu (€/as.)	71 €	72 €	73 €	73 €			
Tavoitteen kuvaus: -							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

-

4.3 Uudistamistoimenpiteet, kh

-

5 Henkilöstön työhyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi, kh

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alatavoite	TAE 2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa.	Kunta10: Työpaineita paljon, työn hallintaa vähän (kyllä %), pienempi kuin 2015. Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista.
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla.	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty.
Turku on vetovoimainen työnantaja	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta.	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus, tulokset parantuneet edellisestä mitauksesta (2015).

6 Tunnusluvut

6.1 Tunnusluvut, kh

Tunnusluku	TP 2013	TP2014	TA 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tuottavuus ja taloudellisuus							
Pelastetut henkilöt	230	335					
Pelastettu omaisuus (1 000 €)	80 291	91598					
Ensihoitoyksiköiden käyttöaste-%	36,3	39,5					
Valtakunnallinen kustannusvertailu €/as.	75,8	76	77	78	79	80	81
V-S alupelastus kustannukset €/asukas	70,1	70,5	72	73	74	75	76

7 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat, kh

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
Johtosääntö	Määrittää toimivaltuudet.
Toimintasääntö	Määrittää organisaation.
Palvelutasopäätös	Aluepelastuslautakunta määrittää pelastustoimen palvelutason, resurssit ja kehittämisen valtuustokaudeksi.
Ensihoidon sopimus	Määrittää Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaisen palvelutuotannon.
Valvontasuunnitelma	Määrittää riskienhallinnan toiminnan resurssien kohdentamisen.

Hyvinvointitoimiala

1.1 Lyhyt kuvaus toiminnasta

Hyvinvointitoimialan visio

Turun hyvinvointitoimiala on tuloksellisesti turkulaisten terveyttä, elämänhallintaa ja hyvinvointia tukeva, nopeasti palvelukysynnän muutoksiin vastaava, innovatiivinen organisaatio, jossa henkilöstön tietotaito käytetään asukkaiden hyväksi.

Hyvinvointitoimialan palvelut

Hyvinvointitoimiala tuottaa Perhe- ja sosiaalipalveluiden palvelualueella avohuollon- ja sijaishuollonsosiaalityön sekä sosiaalityön erityispalveluita, neuvola (äitiys, lasten ja ehkäisy), koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, muun ehkäisevän terveydenhuollon sekä psykososiaalisen kuntoutuksen palveluita. Terveyspalveluiden palvelualueella sairaudenhoidon sekä suun terveydenhuollon palveluita, polikliinisiä palveluita, sairaalapalveluita sekä mielenterveys- ja päihdepalveluita. Vanhus- ja vammaispalveluiden palvelualueella vanhusten kotona asumista tukevia palveluita (omaishoito, kotihoito, tukipalvelut) sekä asumispalveluita ja vammais- ja kehitysvammahuollon palveluita.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Huonosta taloudellisesta tilanteesta johtuen työllisyyskehitys jatkuu lähivuosina heikkona. Turun työttömyysaste nousi vuoden 2014 joulukuussa 17,3 %:iin. Työttömyysaste on noussut edellisvuodesta 1,5% -yksikköä. Työttömyys on pysynyt Turussa reilusti koko maan keskiarvon yläpuolella (koko maan työttömyysasteen keskiarvo 8,9%). Kymmenen suurimman kaupungin vertailussa Turun työttömyysaste oli edelleen viidenneksi korkein.

Suurten kuntien palvelutuotantoon haasteita lisäävät mm. väestön ikääntymiskehitys sekä maahanmuutto. Eläkkeelle siirtyminen tulee kiihtymään: yli 60% kuntien työvoimasta siirtyy eläkkeelle vuoteen 2030 mennessä. Samanaikaisesti väestön ikääntymisestä johtuen palvelujen tarve kasvaa. Myös palvelujen tuottajan valintaan liittyvä vapaus kasvaa.

Turun väestönkehityksen merkittävä muutos on 1990-luvun alusta alkaen ollut ulkomaalaisperäisen väestön (muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia eli muunkielisiä) osuuden nopea nousu 0,8 %:sta vuonna 1990 vuoden 2014 loppuun 9,7 %:iin. Mikäli muunkielisten määrä kasvaa lähivuosina samoin kuin 2011-2013 keskimäärin, 20 000:n raja ylittyy 2016. Muunkielisten turkulaisten epätasainen jakautuminen ja keskittyminen muutamille pienalueille jatkuu edelleen.

Nuorten alle 25 v. työttömien absoluuttinen määrä on noussut jatkuvasti vuodesta 2011 lähtien (2011 keskiarvo/kk 1349 ja 2014: 1961). Nuorisotyöttömyyden kasvu on ollut huolestuttavan nopeata ja kasvu on jatkunut myös alkuvuoden 2015 aikana.

15- 64 -vuotiaiden työkäisten määrä laskee ennakkotiedon mukaan noin 10 000 hengellä vuoteen 2030 mennessä. Vanhushuoltosuhte (kuvaa yli 65-vuotiaiden prosentiosuutta työkäisestä 15-64v. väestöstä) oli Turussa v. 2013 28,9 % (2012: 28,2%), joka on vertailukaupunkien suurin. Pienin oli Espoossa, jossa vastaava arvo oli 19,5 %.

Vanhustenhuollon suurin haaste on vanhusten lukumäärän kasvu yli 85-vuotiaiden osalta. Tällä hetkellä ennakkotietojen mukaan joulukuussa 2014 oli yli 85 -vuotiaita 5198 henkilöä (lisäystä vuoden 2013 joulukuuhun 238 henkilöä) ja lukumäärä on kasvamassa (ennuste lisäyksestä vuoden 2017 loppuun mennessä 342 henkilöä) . Joulukuun 2013 lopussa yli 85 -vuotiaista 53 % oli säännöllisten vanhushuolteen piirissä. 65-84 vuotiaiden määrä lisääntyy vuoteen 2017 mennessä arviolta 1631 henkilöllä. Näiden ikäihmisten osalta haasteena on oman toimintakyvyn tukeminen, aktiivisuuden lisääminen sekä ehkäisevän työn onnistuminen.

Valtioneuvosto teki 21.1.2010 periaatepäätöksen ohjelmasta kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämisestä ja linjasi sen jatkeena vuonna 2012, että kehitysvammahuollon laitosasuminen tulee lakkauttaa vuoteen 2020 mennessä (STM 2012). Turussa laitosasumisen purku toteutetaan kustannusneutraalisti niin, että asiakkaan siirtyessä laitoshoidosta asumispalveluihin, vuorokausihinta ei saa ylittää kyseisen asiakkaan hoidosta aikaisemmin perittyä laitoshoidon vuorokausihintaa. Vuoden 2020 jälkeen tarvitaan edelleen laitoshoidon vastaamaan asiakkaiden tutkimuksen ja kuntoutuksen tarvetta. Laitosasumisen vähentämisen lisäksi asumispalvelujen palvelurakennetta kevennetään. Asumispalvelujen rinnalle on asiakkaiden tarpeen mukaan kehitettävä päiväaikaista toimintaa sekä yhteistyötä terveydenhuollon ym. toimijoiden kanssa.

Turun ominaispiirteisiin kuuluu 0-14 -vuotiaiden lasten ja heidän 25-44 -vuotiaiden vanhempiensa ja työelämässä olevien poismuutto Turusta. Turkuun muuttaa 15- 24 -vuotiaita nuoria mm. opiskelijoita, työvoimaan kuulumattomia, työttömiä, tuntemattoman taustan omaavia sekä vieraskielisiä. Pääasiallinen muuttotappio syntyy lapsiperheistä ja työllisestä työvoimasta. Turulle muuttoliike on ollut erittäin epäedullinen jo pitkään. Turun suhteellinen asema heikkenee vuodesta toiseen muuttoliikkeen rakenteen vuoksi, mikä vaikuttaa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvien palvelujen tarpeeseen.

THL:n tekemän alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen mukaan turkulaiset pärjäävät yleisesti hyvin, mutta hyvinvoinnissa on suuria alueellisia eroja. Suurimmat haasteet liittyvät hyvinvointierojen kaventamiseen eri sosiaaliryhmien välillä. Yksinäisyyden kokemus, ylipaino ja liikkumattomuus ovat ATH:sta esille nousevia huolta herättäviä tuloksia. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin suurimmat haasteet liittyvät eriarvoistumiskehitykseen, joka alkaa jo raskausaikana ja joka liittyy vahvasti perheiden sosiaaliseen asemaan. Turussa terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden osuus 8. ja 9. luokkien oppilaista oli THL:n Kouluterveyskyselyssä Kuusikkokaupunkien toiseksi korkein. Turkulaisten lapsiperheiden ongelmista kertovat maan keskiarvon ylittävät kodin ulkopuolelle sijoitettujen (2,19% v. 2013) ja yleensä lastensuojelun palvelujen piirissä olleiden 0-17 -vuotiaiden väestöosuudet. Lastensuojelun tukea tarvinneiden lasten väestöosuus kääntyi hienoiseen laskuun, vuoden 2013 10,5 prosentista 10,3 prosenttiin. Suurin osa huostaan otetuista ja myös kiireellisesti sijoitetuista on viime vuosina ollut nuoria, 13-17-vuotiaita. Huostaan otetuista pienet lapset ja pääosin alle 12-vuotiaat voidaan sijoittaa perheisiin, mutta sijaisperheen löytäminen vaikeasti oireilevalle teinille on edelleen Turussa käytävissä olevan tuen turvin harvoin mahdollista. Turun lastensuojelu on sijaishuoltoon painottuvana kallista: kustannukset lapsiväestöön suhteutettuna ovat olleet suurten kaupunkien korkeimmat. Kustannusrakenne on edelleen hyvin ongelmallinen, vaikkakin sijaishuollon osuus on edellisestä vuodesta hieman pienentynyt. Avohuoltoon käytetään määrärahoista 15,5 % ja sijaishuoltoon 84,5 %.

Kotitalouksien hankaluudet menojen kattamisessa käytettävissä olevilla tuloilla olivat Turussa suurista kaupungeista yleisimpiä ja alimpaan tuloluokkaan kuuluvien osuus asuntoväestöstä on suurien kaupunkien vertailussa Turussa suurin. Eriytyisen haavoittuvia ovat köyhien ja yksinhuoltajien lapset. Turussa onkin yksinhuoltajaperheitä suhteessa väestöön eniten Suomessa. Turkulaisilla on myös paljon masennusoireilua (2014: 27%). Huolestuttavaa on myös se, että turkulaisten koettua terveydessä on tapahtunut kehitystä huonompaan suuntaan ja tilanne oli suurten kaupunkien vertailussa heikoin. Työkäisistä työkykynsä heikentyneeksi koki joka neljäs (28%). Myös tämä tulos oli suurten kaupunkien vertailussa heikoin.

THL:n sairastavuusindeksillä mitataan eri sairausryhmien merkitystä väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämän-

laadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta. Turun mielenterveysindeksi on noussut hälyttävän paljon, vuosien 2000-2002 indeksiluvusta 103 tuoreimpaan saatavilla olevaan, vuosien 2009-11 indeksilukuun 145. Näin suuri indeksiluku on niin hälyttävä, että mielenterveyden häiriöiden ja päihdeongelmien ehkäisemisen ja hoidon tulee olla ratkaisevana painopistealueena kautta strategian. Tätä tukevat myös PYLL-indeksin tulokset.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteilla olevia keskeisiä talousarvion laadintaan liittyviä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöhankkeita:

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen jatkaminen (sote-uudistus), sosiaalihuoltolain uudistukseen liittyvät säädökset tulevat voimaan kokonaisuudessaan, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttaminen, laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista, vammaislainsäädännön uudistus, tartuntatautilain kokonaisuudistus, itsemääräämisoikeuslaki, yksityisestä terveydenhuollosta ja yksityisestä sosiaalihuollosta annettujen lakien uudistaminen, toimeentulotuen maksatuksen ja laskennan siirto Kelalle .

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kannalta oleellista on pystyä vastaamaan kuntalaisten palvelutarpeisiin luomalla puitteet hyvinvoinnille, lisäämällä tuottavuutta ja ehkäisevää työtä sekä parantamalla palveluiden kohdentuvuutta ja vaikuttavuutta asiakaskeskeisten ja tarvelähtöisten palveluprosessien kautta. Tämä vaatii uudenlaista ja laajempaa yhteistyötä kaupungin toimijoiden, kolmannen sektorin, yksityisten palveluntuottajien sekä kuntalaisten kesken. Oman palvelutuotannon osalta keskitytään ehkäisevän työn lisäämiseen, tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiseen sekä avopalveluiden osuuden kasvattamiseen. Kuntalaisten omaa aktiivisuutta tuetaan sekä osallistumista omien palveluidensa suunnitteluun lisätään. Hyvinvointitoimialan toiminnan strategiset painopisteet ovat:

1) Asiakaslähtöisten, vaikuttavien ja tehokkaiden hoito- ja palveluketjun kehittäminen

Asiakastarpeen muutokset: Työikäisistä useampi kuin joka neljäs kokee työkykynsä heikentyneeksi ja suurimmista kaupungeista yleisimmin Turussa ihmiset kokevat terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi (42%). Sairastavuusindeksien perusteella turkulaisten ongelmat ovat korostuneesti mielenterveyden puolella ja mielenterveysindeksi 145 on suorastaan hälyttävä. Terveyden kannalta huolestuttavaa on myös ylipainon lisääntyminen ja suuri vapaa-ajallaan liikuntaa harrastamattomien määrä. Positiivisena kehityksenä voidaan nähdä alkoholiperäisten sairauksien määrän lievä väheneminen. Vaikuttavien ja tehokkaiden hoito- ja palveluketjujen kehittämisen kannalta tärkeimpiä painopisteitä ovat niin somaattisten sairauksien kuin mielenterveyden häiriöiden ja päihdeongelmien osalta: perustason palveluiden vahvistaminen, sairaalatoimintojen kehittäminen (varhainen hoidon aloitus, lyhyemmät hoitoajat, akuutti-hoidon jälkeisen kuntoutuksen kehittäminen) ja paljon palveluita käyttävien palveluiden integraatio. Päihdeongelmien hoidossa kriittinen vaihe on siirtymästä laitoshoidosta kotiin. Tällöin tapahtuu herkästi putoamista palveluiden piiristä, mikäli perustason palvelut eivät riitä vastaamaan palvelutarpeeseen tai osaaminen ei ole riittävää. Uudet teknologiat lisäävät omahoidon mahdollisuuksia.

2) Lapset, nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemaansa tukea riittävän aikaisin. Lastensuojelun palvelurakenne uudistetaan avohuoltoon ja perhehoitoon painottuvaksi.

Asiakastarpeen muutokset: Lapsiperheet tarvitsevat toimivia, kattavia ja helposti saavutettavia peruspalveluja. Kun tukea tarvitaan, avun on oltava saatavilla. Oikeaan aikaan saatu ja oikea ennaltaehkäisevä ja varhainen tuki on tehokasta. Uuden sosiaalihuoltolain mukainen kotipalvelu on tärkeä tukimuoto. Varhaisen tuen saatavuutta ja palveluohjausta on parannettava – myös puhelin- ja e-palveluina. Palvelujen on pystyttävä nykyistä paremmin vastaamaan lasten, nuorten ja perheiden yksilöllisiin ja myös ikäryhmäkohtaisiin tarpeisiin. Palveluiden vaikuttavuus vaatii moniammatillista yhteistyötä, uusia työmuotoja, jalkautumista ja asiantuntijatuken viemistä peruspalveluihin. Kolmannen sektorin palveluja on hyödynnettävä nykyistä paremmin. Myös uusia kumppanuuksia tarvitaan, tästä Vamos-yhteistyö on esimerkki. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden psykososiaalisten palveluiden palveluketju täytyy avata, resurssi- ja työnjako selkeyttää vastaamaan nykyistä paremmin tarvetta. Lastensuojelun palvelu- ja kustannusrakenne vaatii oikaisemista, jotta resursseja on käytettävissä riittävästi varhaisen tuen ja avohuollon palveluissa. Perhehoidon lisääminen on edelleen sijaishuollon suuri haaste. Rakenteen lisäksi myös toiminta vaatii kehittämistä. Erityisesti murrosikäisten kanssa työskentelyyn tarvitaan uusia keinoja. Jälkihuollossa tuetun asumisen TALK-malli on osoittautunut toimivaksi ja taloudellisesti järkeväksi. Toiminnan pysyvyys varmistetaan. On aivan oleellista vaikuttaa mielenterveyden häiriöistä ja päihdeongelmista sairastavien perheiden vuorovaikutukseen silloin kun lapset ovat pieniä. Tarpeen ja toimenpiteiden tulee kohdata toisensa oikeassa paikassa oikeaan aikaan.

3) Tuetaan ikääntyvien ja vammaisten henkilöiden osallisuutta ja toimintakykyä sekä kehitetään palvelurakennetta avopalvelupainotteisemmaksi

Asiakastarpeen muutokset: Yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa ja lisäksi yli 85-vuotiaiden väestöosuuden kasvu aiheuttaa palvelutarpeen kasvua (2013 lopussa 85-vuotta täyttäneistä säännöllisten vanhuspalveluiden piirissä oli 53%). Ihmiset kuitenkin säilyvät terveisinä ja hyväkuntoisina entistä pidempään. Muistisairauksien ilmaantuminen on siirtynyt hiukan myöhempään ikäluokkiin, mutta koska väestö elää pidempään, kokonaisuudessaan muistisairaiden määrä on merkittävästi lisääntynyt. Tämä lisää palvelujen tarvetta absoluuttisessa määrässä mitattuna. Myös dementia kuolinsyynä on lisääntynyt 2,6-kertaisesti 20 vuodessa. Syöpätaudit, liikalihavuus ja päihteiden käyttö ovat lisääntyneet. Turkulaisten 70-vuotiaiden tutkimuksessa havaittu diabeteksen yleistymisen ja keskimääräisen verensokeritason nousu 20 vuoden takaiseen verrattuna enteilevät merkittävästi isompia kustannuksia diabeteksen oheissairauksien ja pitkäaikaishoidon osalta kuin parikymmentä vuotta vanhemmassa ikäryhmässä. Diabeteksen yleistymisen ikäihmisillä lisää myös laitoshoidon joutumisen riskiä, koska diabeetikot joutuvat pysyvään laitoshoidon keskimäärin muuta väestöä nuorempina. Elinajan odotteen pidentyminen puolestaan voi pidentää kallista sairastelu- ja raihnaisuusvaihetta. Ikäihmisten palveluiden kannalta oleellista on tukea ihmisten omaa aktiivisuutta ja toimintakykyä palveluohjauksella ja kattavilla ehkäisevillä palveluilla. Palveluiden tuottamisessa hyödynnetään vapaaehtoistyötä, kolmatta sektoria sekä yksityisiä palveluntuottajia entistä laajemmin. Omassa palvelutuotannossa jatketaan toiminnan tehostamista ja kehittämistä. Palvelurakenteen muutosta edistetään sekä vanhus- että vammaispalveluiden puolella.

Koko toimialan kannalta tärkeitä kehittämisalueita ovat:

1. Palveluiden kohdentaminen, asiakasosallisuus ja omahoito
2. Toiminnallinen vaikuttavuus ja taloudellinen tehokkuus

3. Sote- uudistus ja lainsäädännön muutokset

2.1 Määrärahat

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Sosiaali- ja terveyslautakunta							
Toimintatuotot	82.654	76.078	81.781	81.781	82.190	83.012	84.257
Valmistus omaan käyttöön	171	0	0		0	0	0
Toimintakulut	684.330	664.864	664.931	666.362	669.050	672.832	676.438
Toimintakate	-601.505	-588.786	-583.150	-584.580	-586.860	-589.820	-592.180
Muutos-%		2,1 %	-1,0 %	-0,7 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

1.000 €	TUOTOT	KULUT	KATE
Palvelu- tai tulosalue			
Terveyspalvelut	24 488	138 988	-114 500
Perhe- ja sosiaalipalvelut	20 124	91 140	-71 016
Vanhus- ja vammaispalvelut	33 824	180 223	-146 400
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri	0	187 195	-187 195
Toimialan hallinto ja yhteiset palvelut	3 345	67 385	-64 039

2.2. Investoinnit

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Sosiaali- ja terveislautakunta							
Investointikulut	718	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustuotot	0	0	0	0	0	0	0
NETTO	-718	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Muutos-%	%	39,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

2.4 Muutokset, kh (kj)

1.000 €	2016	2017	2018	2019
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	1.430	1.430	1.430	1.430
Menojen vähennys (Käyttötalous ts, menot)		-630	-3.530	-10.040
Yhteensä	1.430	800	-2.100	-8.610

3.1 Työvoiman käyttö

Henkilötyövuodet (htv)	TOT 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Sosiaali- ja terveyslautakunta	4659	4607	4574	4574	-20 htv	+/-0	+/-0
Lisätietoja:							

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Toimialan käytössä olevat	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tilat (m ²)	171 617	178 843	172 904	172 904	180 428	179 673	184 663
Alueet (ha)	0	0	0	0	0	0	0

Lisätietoja: SAP-sopimuksissa (kiinteistöliikelaitokselta vuokratut) neliöt ovat vuodelle 2014 olleet 172 222 ja vuodelle 2015:167 642. Taulukon luvuissa on huomioitu lisäksi Hyton käyttöoikeussopimusneliöt. Arviot vuosien 2016-2019 tilamääristä perustuvat olettamukseen, että tilatarve- ja hankesuunnitelmaohjeiston mukaan huhtikuussa 2015 valmistelussa olevat tilahankkeet toteutuvat.

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Tavoite 1: Asiakaslähtöisten, vaikuttavien ja tehokkaiden hoito- ja palveluketjujen kehittäminen	Strateginen linjaus: 2.1.2		Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.3				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Päihde- ja mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantuminen ja avohoitopainotteisuuden lisääntyminen: jonotusaika psykiatriseen erikoissairaanhoidon (avokäynnit) mediaani	50 vrk	-	vähenevä	vähenevä	vähenevä	vähenevä	vähenevä
Kiireettömän lääkärivastaanoton jonotusaika lyhenee terveyskeskuksessa	keskim. 4vkoa	max 4 viikkoa	3-4 viik- koa	3-4 viik- koa	2-3 viik- koa	2 viikkoa	2 viikkoa
Terveysasemien asiakkaat/ työvoima	..	lähtöarvo	..	..	..	..	..
Suunterveydenhuollon asiak- kaat/työvoima	247,7	..	kasvava	kasvava	kasvava	kasvava	kasvava
Jatkohoitojonojen lyheneminen sairaanhoitopiiristä . - jatkohoitojono Shp:stä, potilaita keskimäärin /vk - siirtoviivepäivien määrä /kk - korotetun maksun osuus siirtoviivepäivistä	30 616 66%	<25 <400 < 50%	<10 <100 < 30%	<10 <100 < 30%	<5 <50 < 20%	<5 <50 < 20%	<5 <50 <20%
Oman sairaalahoidon tehostuminen. - Akuutin hoidon osastoryhmän hoitajaksojen mediaali ja keskiarvo - Kuntouttavan hoidon osastoryhmän kotiuttamis-% takaisin kotiin	.. 11,4vrk 66,5 %	< 6vrk < 10vrk > 72,5%	< 6vrk < 10vrk > 85%	< 6vrk < 10vrk > 85%	< 6vrk < 10vrk > 85%	< 6vrk < 10vrk > 85%	< 6vrk < 10vrk > 85%
Tavoitteen kuvaus: Ajoissa annetut ja hyvin kohdenneet peruspalvelut ovat hyvää ehkäisevää työtä. Oikea-aikainen ja oikean tasoinen palvelu vähentää korjaavien ja erityispalveluiden tarvetta. Korjaavat ja erityispalvelut sairaanhoidossa järjestetään tehokkaasti, oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti. Palveluiden toteuttamisen keskeinen lähtökohta on asiakaslähtöisyys.							

Tavoite 2: Lapset, nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemaansa tukea riittävän aikaisin. Lastensuojelun palvelurakenne uudistetaan avohuoltoon ja perhehoitoon painottuvaksi.	Strateginen linjaus: 2.1.2		Muut toteutettavat linjaukset 2.1.3				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Lastensuojelun asiakkaana olevien 0-17 vuotiaiden määrä ja osuus ikäryhmästä laskee. (Shl:n muutos muuttaa määrittelyä 4/2015 lähtien.)	2937 10,3 %	aleneva	aleneva, uusi lähtö- taso	aleneva, uusi lähtö- taso	aleneva	aleneva	aleneva
Konsultaatioiden määrä lisääntyä 13-18 -vuotiaiden nuorten psykiatrisessa hoidossa	tietoa ei saada	määritellään ja otetaan käyttöön mittari	lähtöarvo	lähtöarvo	lisääntyy	lisääntyy	lisääntyy
Lasten ja nuorten mielenterveysongelmista johtuvien perusterveydenhuollon kontaktien osuus kaikista ikäryhmän kontakteista	603 / 2,08 %	määritellään mittari	pysyy samana tai lisääntyy	pysyy samana tai lisääntyy	pysyy samana tai lisääntyy	pysyy samana tai lisääntyy	pysyy samana tai lisääntyy
Lastensuojelun kokonaiskustannusten jakautuminen avohuollon ja sijoitusten kustannuksiin. Avohuollon osuus kasvaa.	43587172 € avohuolto 15,5%, sijoitukset 84,5% alustava	avohuollon osuus nousee	avohuollon osuus nousee	avohuollon osuus nousee	avohuollon osuus nousee	avohuollon osuus nousee	avohuollon osuus nousee
Tavoitteen kuvaus: Palveluketjuja kehitetään toimivammiksi ja vaikuttavammiksi lisäämällä ehkäisevän työn osuutta ja painottamalla avopalveluja. Lastensuojeluun vastataan ensisijaisesti ennaltaehkäisevien toimenpiteiden, perheyön sekä avohuollon keinoin. Sijaishuollossa tavoitteena on löytää entistä suuremmalle osalle lapsia sijaisperheitä, jotta laitossijoitusten tarve vähenee.							

Tavoite 3: Tuetaan ikääntyvien ja vammaisten henkilöiden osallisuutta ja toimintakykyä sekä kehitetään palvelurakennetta avopalvelupainotteisemmaksi	Strateginen linjaus: 2.1.2		Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.1 ja 2.1.3				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kotona asuvien +75-vuotiaiden määrä kasvaa	90 %	90,1%	90,3%	90,3%	90,3 %	90,4 %	90,5%
Ympäri vuorokautiseen hoitoon siirtyvien keski-ikä myöhentyy	84v 4kk	84v 11kk	85 v	85 v	85v 1kk.	85v 1kk	85v 1kk
Omaishoidon tukea saavien 75 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa	3,2 %	3,2%	3,4%	3,4%	3,5%	3,6%	3,7%
Laitoshoidon osuus kehitysvammaisten henkilöiden pitkäaikashoidossa laskee	23%	16%	14%	14%	9%	8%	6%
Tavoitteen kuvaus: Ehkäisevä työ on toimintaa ongelmatilanteiden välttämiseksi sekä yksilön ja yhteisön varhaista vastuunottoa itsestään ja muista. Oikea-aikaisella ja tasoisella palvelulla pyritään tukemaan ikäihmisten sekä vammaisten henkilöiden kotona asumista ja selviytymistä. Palveluohjausta ja monialaisiin kumppanuuksiin pohjautuvaa ehkäisevää työtä vahvistetaan. Asumispalvelut järjestetään tehokkaasti, oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti.							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

Vähennetään lasten ylipainoisuutta ja liikalihavuutta	Strateginen linjaus: 2.1.2	Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.3					
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintasuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen	-	suunnitelma tehty	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet käynnissä

Kuvaus: Lasten ylipainoisuuden vähentämiseksi laaditaan toimintasuunnitelma, johon sisältyy mm. neuvolan ja kouluterveydenhuollon varhainen puuttuminen ja puheeksiotto.

Pitkäaikaistyöttömiä aktivoidaan	Strateginen linjaus: 2.1.2	Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.3					
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Pitkäaikaistyöttömien työllistettyjen määrä nousee Hytossa	103	-	+20%	+20%	+5%	+5%	+5%

Kuvaus: Pitkäaikaistyöttömien aktivoiminnan toimintamalleja uudistetaan esim. moniammatillinen työttömien klinikka ja kaupungin palveluohjaus (vapaaehtoistyö, elämäntalvityryhmät). Toteutetaan työttömien terveystarkastuksia ja lisätään työllistämistä SoTe-palveluihin.

Nuorisotyöttömyyden vähentäminen	Strateginen linjaus: 2.1.2	Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.1					
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Nuorisotakuun toteuttaminen omilla toimenpiteillä	-	Toimenpiteet toteutuneet	Toimenpiteet toteutuneet	Toimenpiteet toteutuneet	Toimenpiteet toteutuneet	Toimenpiteet toteutuneet	Toimenpiteet toteutuneet

Kuvaus: Toteutetaan nuorisotakuun toimenpiteitä, lisätään jalkautuvaa työtä ja osallistutaan uusiin poikkihallinnollisiin hankkeisiin (esim. Vamos ja Ohjaamo) sekä tunnistetaan ja hoidetaan mielenterveysongelmat varhaisessa vaiheessa. Palkkaa- nuori kampanjaa jatketaan yhteistyössä TE-hallinnon kanssa.

Mielenterveys- ja päihdetyön perus- ja erityistason yhteensovittaminen	Strateginen linjaus: 2.1.3		Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.2				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Avohoidon palveluiden kustannusten osuus avo- ja laitoshoidon kokonaiskustannuksista. Tavoite: avopalveluiden osuuden kasvu	tieto puuttuu	-	avopalveluiden osuus kasvaa	avopalveluiden osuus kasvaa	avopalveluiden osuus kasvaa	avopalveluiden osuus kasvaa	avopalveluiden osuus kasvaa
Perustason moniammatillisen mielenterveys-päihdetyön tiimit kaikille terveysasemille	ei käytössä	käynnistetään yhdellä terveysasemalla	toiminta laajenee	toiminta laajenee	tiimit kaikilla suurilla terveysasemilla	toiminta vakinaistettu	toiminta vakinaistettu

Tavoitteen kuvaus: Terveysasemille/perustasolle perustettavat nopean toiminnan ja matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdetyötiimit ovat miljoonaluokan mahdollisuus vaikuttaa oikeiden potilaiden tunnistamiseen sekä potilaiden tarpeen ja tarjottavan matalan kynnyksen hoidon kohtaamiseen. Kustannuksia kohdennetaan laitoshoidon sijasta perustasolle.

Varhaisen tuen palveluiden järjestäminen	<i>Strateginen linjaus: 2.1.2</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Lapsiperheiden kotipalvelun saatavuus, perheiden määrä (SHL § 19)	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	129	300	kasvava	kasvava	tarvetta vastaava	tarvetta vastaava	tarvetta vastaava
Tavoitteen kuvaus: Palvelut järjestetään siten, että lapset, nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemansa tuen riittävän aikaisin.							

Huostaanotettujen lasten perhehoidon lisääminen	<i>Strateginen linjaus: 2.1.3</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Perhehoitoon sijoitettujen osuus huostassa olevista lapsista	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	40,5 %	+ 5 % yksikköä	+ 4 % yksikköä	+ 4 % yksikköä	+ 4 % yksikköä	kasvava	kasvava
Tavoitteen kuvaus: Lastensuojelun toimintatapoja ja palvelurakennetta muutetaan siten, että entistä useammalla huostaan otetulla lapsella on mahdollisuus tulla sijoitetuksi perheeseen.							

lääkkäiden palvelut ja hoito järjestetään oikeaan aikaan, oikeassa paikassa ja oikein menetelmin, kustannustehokkaasti ja terveyshyötyä tuottamaton odotus, esim. siirto-viive minimoiden	<i>Strateginen linjaus: 2.1.3</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.2</i>				
Yli 75-vuotiaiden kotiutusten määrä omaan kotiin sairaalahoidosta lisääntyä ja siirtyminen pitkäaikaishoitoon vähenee.	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	81%	>83%	>85%	>85%	>85%	>85%	>85%
Onnistuneet kotiutukset kotihoitoon intensiivitiimin avulla (sairaalaan palautumattomuus saman sairauden takia 3kk sisällä)	Ei käytössä	80%	80%	80%	80%	80%	80%
Viikoittaisten yksityiskohtaisten tietojen saaminen sairaanhoitopiirin käytöstä toiminnanohjauksen parantamiseksi	Tiedot eivät käytössä	Tiedon-siirto määritelty ja tiedot otettu käyttöön	EPLL tiedot määritellysti käytössä	EPLL tiedot määritellysti käytössä	Muun SHP:n tiedot määritellysti käytössä	Muun SHP:n tiedot määritellysti käytössä	Muun SHP:n tiedot määritellysti käytössä
Tyksistä jatkohoitoon siirtymisen kriteereiden päivittäminen	..	..	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut
Tavoitteen kuvaus: Tavoitteena on turkulaisten iäkkäiden selviytyminen pidempään ja parempivointisina itsenäisinä asujina kodeissaan.							

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alatavoite	TAE 2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa.	Kunta10: Työpaineita paljon, työn hallintaa vähän (kyllä %), pienempi kuin 2015. Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista.
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla.	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty.
Turku on vetovoimainen työnantaja	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta.	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus,: tulokset parantuneet edellisestä mitauksesta (2015).

6.1 Tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
75-vuotta täyttäneiden määrä	16 218	16 470	16 465	17 019	17 075	17 329	17 802
85-vuotta täyttäneiden määrä	4960	5164	5249	5377	5449	5460	5465
Vammaispalveluiden asiakkaiden osuus väestöstä (Kuusikko)	Turku 2,23% / Kuusikko ka 2,18%	Turku 2,07% / Kuusikko ka 2,11%					
Kehitysvammopalveluiden asiakkaiden osuus väestöstä (Kuusikko)	Turku 0,47%/ Kuusikko ka 0,38 %	Turku 0,48 %/ Kuusikko ka 0,37 %					
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin maksuosuus (M€)	174,4M€	184,8 M€					
Toimeentulotuen piirissä olevat kotitaloudet (ei sis. pakolaisia tai paluumuuttajia)	9199	9165					
Terveysasemien peittävyys	40,5 %	40,7 %					
Suun terveydenhuollon peittävyys	29,76 %	32,24 %					
Terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset/asukas (pth ja esh) € (suurten kaupunkien vertailu)	2 306€	2 337 €					
Perusterveydenhuollon kustannukset/ 0-6 vuotias lapsi	492€	491 €					
65 vuotta täyttäneiden ikävakioidut sosiaali- ja terveyspalveluiden deflatoidut kustannukset väestöä kohti vuodessa (Kuusikko)	7 171 €	7068 €					
Asiakaskohtaiset kustannukset/vammaispalvelujen asiakkaat	Turku 3.092 €, Kuusikon ka 4.608 €	Turku 3 559 €, Kuusikon ka 5.060 €					
Asiakaskohtaiset kustannukset/ kehitysvammopalveluiden asiakkaat	Turku 33.830 €, Kuusikon ka 33.371 €	Turku 33 963 €, Kuusikon ka 35 585 €					

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat (kh)

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
Turun kaupungin vanhuspalvelusuunnitelma vuosille 2014-2016	
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	

Sivistystoimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta

Sivistystoimialan tavoitteena on järjestää korkeatasoisia ja laadukkaita kasvatus- ja opetuspalveluja, jotka johtavat aktiiviksi yhteiskunnan jäseniksi. Henkilöstö on laadukkaan kasvatuksen lähtökohta, joten henkilöstön osaamiseen kohdennetaan resursseja.

Varhaiskasvatusta järjestetään kaupungin omissa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimena varhaiskasvatustoimintana. Kaupungin ohjaamaa ja valvomaan yksityistä varhaiskasvatusta hankitaan pääsääntöisesti palvelusetelillä. Yksityiset palveluntuottajat tuottavat päiväkotihoidon, ryhmäperhepäivähoitoa, perhepäivähoitoa sekä leikkitoimintaa. Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetusta ostetaan myös yksityisiltä palveluntuottajilta.

Perusopetusta järjestetään perusopetuslain ja opetussuunnitelman mukaisesti oppivelvollisille. Turun kaupungissa on erikoisluokkatoimintaa mm. kielissä, matematiikassa, liikunnassa, musiikissa ja kuvataiteessa. Kaupungin koulujen lisäksi Turussa perusopetusta tarjoavat myös Turun normaalikoulu sekä Turun Steiner-koulu.

Lukiokoulutusta järjestetään lukiolain ja opetussuunnitelman mukaisesti. Lukiokoulutusta annetaan suomenkielisenä Turun kaupungin kuudessa päivälukiossa sekä Turun iltalukiossa, ruotsinkielisenä Katedralskolan i Åbossa ja englanninkielisenä Turun kansainvälisessä koulussa. Kaupungin lukioiden lisäksi Turussa lukiokoulutusta tarjoavat myös Turun normaalikoulun lukio sekä Turun Steiner-koulun lukio. Erityinen koulutustehtävä Turun lukioilla on Kerttulin lukiossa (urheilu- ja ICT-linjat), Puolalanmäen lukiossa (musiikki), Turun klassillisessa lukiossa (ilmaisulinja) ja Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiossa (meri- ja luonnontiede- linjat) sekä lisäksi Turun Normaalikoulussa (IB-linja).

Nuorten ammatillista koulutusta tarjotaan suomeksi ja ruotsiksi ammatillisen koulutuksen lain ja ammatillisten perustutkintojen perusteiden mukaisena tutkintoon johtavana koulutuksena Turun ammatti-instituutissa.. Ammatillisten perustutkintojen lisäksi tarjotaan valmistavaa ja valmentavaa koulutusta.

Oppisopimuskoulutusta tarjotaan Turun oppisopimustoimistossa. Oppisopimuskoulutus toteutetaan henkilökohtaisen opetussuunnitelman perustalta, joka perustuu koulutuskohtaisiin opetussuunnitelmiin.

Ammatillista aikuiskoulutusta tarjotaan ammatillisen aikuiskoulutuslain mukaisena Turun ammatti-instituutissa näyttötutkintoperusteisesti sekä ammatillisesti täydentävää että ammatillisiin perustutkintoihin valmistava koulutusta. Koulutusta toteutetaan valtionosuusperusteisen lisäksi työvoimapolitiittisena, oppisopimuskoulutuksena sekä muuna maksullisena koulutuksena.

Turun työväenopistoissa tarjotaan vapaan sivistystyön lain mukaisesti opetusta Turun suomenkielisessä työväenopistossa sekä suomen että muilla kielillä ja Åbo svenska arbetarinstitutissa ruotsinkielellä.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen ja toisen asteen yksikköhintojen aleneminen ovat heikentäneet Turun kaupungin taloudellista tilannetta. Talouden tasapainotus edellyttää myös sivistystoimialalla toimintojen sopeuttamista. Taloudellisten resurssien riittävyyden ja kohdentamisen lisäksi haasteina sivistystoimialan palveluja järjestettäessä ovat kaupunginosien eriarvoistuminen ja väestörakenteen muutos.

Lainsäädäntöön on päätetty muutoksesta koskien opetusta ja oppilas- ja opiskelijahuoltoa. Muutoksilla edistetään koulujen työrauhaa ja lisätään oppilaiden hyvinvointia ja osallistumismahdollisuuksia. Oppilas- ja opiskelijahuollossa siirretään painopiste ennaltaehkäisyyn. Laki edellyttää riittävän tasoisia oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämiä kuraattoripalveluja kaikille kouluille, mikä merkitsee tarvetta lisätä ko. henkilöstöä.

Nuorisotakuu edellyttää, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu- opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta.

Sopimuskauden merkittävimmät uudisrakennushankkeet ovat Syvälahden ja Yli-Maarian koulun ja päiväkodin kokonaisuudet.

Hallitusohjelman vaikutukset varhaiskasvatukseen ja aamu- ja iltapäivätoimintaan: asiakasmaksujen nosto ja subjektiivisen päivähoidon oikeuden rajaaminen ovat päättämättä eikä päätösten vaikutuksia ole voitu täysin ennakoita.

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat lainsäädäntö ja valtakunnallinen ohjeistus sekä kuntien omat ohjausasiakirjat. Päivähoitolain uudistaminen varhaiskasvatustalaksi on käynnissä. Lainsäädäntö, kaupungin omat tavoitteet ja palvelujen kysynnän kasvu antavat reunaehdot varhaiskasvatuksen palvelujen järjestämiselle ja kehittämiselle.

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma uudistetaan siten, että uudet opetussuunnitelmat ovat kunnissa käytössä elokuussa 2016.

Perusopetuksessa oppilasmäärien väheneminen on pysähtynyt ja oppilasmäärät ovat kääntyneet kasvuun erityisesti alakouluissa.

Hallitusohjelman mukaisesti valtion erityisrahoitus vähenee sekä POP-rahoituksen että tasa-arvorahoituksen osalta perusopetuksessa sekä nuorten aikuisten osaamisohjelman osalta aikuiskoulutuksessa. Hallitusohjelmassa panostetaan digitalisointiin kuitenkin voimakkaasti ja tarkoitukseen on luvattu 300 miljoonaa euroa valtakunnallisesti.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ennakoitaan ryhmäkokojen kasvavan merkittävästi.

Yhteisvalinnassa perusasteen päättäneet ja lisäopetuksen, valmistavan koulutuksen tai kansanopiston opinnot suorittaneet sekä ilman toisen asteen tutkintoa olevat saavat lisäpisteitä toisen asteen opiskelijavalinnoissa ensi vuoden yhteisvalinnassa. Toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneet ohjataan aikuiskoulutukseen.

Lukiokoulutuksessa siirrytään syksystä 2016 alkaen vaiheittain sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin. Lukioiden tuntijaon ja opetussuunnitelman uudistustyö ovat käynnissä ja uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön syksyllä 2016.

Ammatillisessa koulutuksessa on otettu käyttöön laadun varmennusjärjestelmä vuonna 2015. Toteutuksen toimeenpanoa seurataan vuoden 2016 aikana.

Aikuiskoulutuksen osalta merkittävä muutos tulee olemaan kilpailuneutraliteettiin liittyvä kuntalain muutos, joka kieltää kuntia osallistumista maksullisista koulutuksista käytäviin kilpailutuksiin.

Hallituksen valmistelussa olevan ammatillisen koulutuksen reformin ennakoitaan aiheuttavan ammatilliseen koulutuksen merkittäviä supistustoimia vuosille 2016 -2017.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisema Koulutus ja tutkimus vuosina 2011 – 2016 Kehittämissuunnitelma linjaa toimialan järjestämien palvelujen kehittämistä valtakunnallisesti. Suunnitelman voimassaoloaikana on laadittu Turun kaupungin paikallinen kehittämissuunnitelma: kasvatus- ja opetuslautakunta hyväksyi 27.8.2014 koulutuksen järjestäjän paikallisen kehittämissuunnitelman vuosille 2015 – 2020. Uusi valtakunnallinen kehittämissuunnitelma valmistuu pian hallitusohjelman laatimisen jälkeen syksyllä 2015.

Kehittämistyön keskiössä on nuorisotakuun toteuttaminen, osallisuus ja koulutuksellinen tasa-arvo, vieraskielisen väestön kielitaidon kehittäminen, hyvinvoinnin lisääminen sekä käyttöenergiansäästö. Kehittämistyössä tehdään tiivistä yhteistyötä kaupunkitasolla, seudullisesti, maakunnallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin.

Turku on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä vuosiksi 2015 – 2016 perusopetusryhmien pienentämiseen valtionavustusta 1.257.900 euroa. Lisäksi Turku on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä erityisavustusta tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin 2.160.000 euroa vuosiksi 2015 – 2016.

Toisen asteen koulutuksen vetovoimaa ja laatua kehitetään sekä läpäisyastetta pyritään edelleen vahvistamaan puuttumalla keskeyttämisen syihin ja tukemalla valmistumista sekä kehittämällä pedagogiikkaa.

Opettajien pedagogista osaamista, TVT-valmiuksia ja työelämäyhteyksiä vahvistetaan.

Opiskelijoiden osallisuutta ja tasa-arvoisuutta vahvistetaan.

Valtionosuuteen oikeuttavat paikat pidetään käytössä talousarvion sallimissa rajoissa.

Kaupunginhallitus päätti 23.3.2015 perustaa työryhmän selvittämään mahdollista toisen asteen koulutuksen yhtiöittämistä. Työ valmistuu vuoden 2015 loppuun mennessä. Tarvittavia jatkotoimenpiteitä tehdään vuoden 2016 aikana.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan talousarvioesityksessä ei ole voitu varautua toimintoihin, joiden osalta puuttuvat valtion päätökset ja joiden rahoittamiseen on saatavissa valtionosuuksia. Tällä sopimuksella kaupunginvaltuuston on sitouduttava talousarviovarauksiin, joiden toteutuminen edellyttää lisätalousarviota ja muulla tavoin huomioon ottamista, jos valtio tekee näiden rahoittamiseksi positiiviset päätökset.

2.1 Määrärahat

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kasvatus- ja opetuslautakunta							
Toimintatuotot	30.811	28.842	27.695	27.695	27.788	28.066	28.486
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	309.953	309.206	311.041	312.071	313.268	314.986	316.556
Toimintakate	279.142	280.364	283.346	-284.377	285.480	286.920	288.070
Muutos-%	%	0,4 %	1,1 %	1,4 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

1.000 €	TUOTOT	KULUT	KATE
Palvelualue			
Sivistystoimialan yhteiset toiminnot	3 028	39 398	-36 369
Sivistystoimialan yhteinen hallinto	392	6 554	-6 162
Varhaiskasvatus	7 313	62 609	-55 296
Perusopetus	10 099	113 230	-103 131
Ruotsinkielinen kasvatus ja opetus	845	14 800	-13 955
Lukiokoulutus	448	22 098	-21 650
Ammatillinen koulutus	2 158	42 144	-39 986
Aikuiskoulutus	3 411	10 208	-6 797

2.2. Investoinnit

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kasvatus- ja opetuslautakunta							
Investointikulut	746	1.475	1.865	1.865	1.400	3.200	166
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	0	0	0		0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustuotot	0	0	0		0	0	0
NETTO	-746	-1.475	-1.865	-1.865	-1.400	-3.200	-166
Muutos-%		97,7 %	26,4 %	26,4 %	-24,9 %	128,6 %	-94,8 %

2.3. Muutokset, kh (kj)

1.000 €	2016	2017	2018	2019
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	3 477	3 477	3 477	3 477
Lautakunnan lisäyksen vähentäminen (Käyttötalous, menot)	-2 446			
Menojen vähennys (Käyttötalous ts, menot)		-297	-1 677	-4 897
Yhteensä	1 031	3 180	1 800	-1 420

3.1 Työvoiman käyttö

Henkilötyövuodet (htv)	TOT 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kasvatus- ja opetuslautakunta	3725	3707*	3619	3619	3619	3610	3610
Lisätietoja:							
*) Alkuperäinen tavoite oli 3688 htv. Tavoitetasoa muutettiin aamu- ja iltapäivätoiminnan siirtymisen sivistystoimialalle ja psykologitoiminnan siirron hyvinvointitoimialalle perusteella (toteutettiin 1.1. 2015).							

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Toimilan käytössä olevat		TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tilat (m ²)		326.746	321.603	315.000	322.000	332.000	333.000
Lisätietoja: Edellyttää seuraavien tilahankkeiden toteutumista: 2016 sisältää Runosmäen ja Kastun koulutaloista luopumisen ja Infoteekkirakennuksen käyttöönoton 2017 sisältää Rauninaukion nykyisestä päiväkotirakennuksesta luopumisen ja korvaavan rakennuksen sekä Syvälahden koulun käyttöönoton 2018 sisältää Sofiankadun nykyisestä päiväkotirakennuksesta luopumisen ja korvaavan rakennuksen, eräiden tilaelementtipäiväkoti- ja koulutilojen, Lautturinkadun pk:n ja Tommilankadun tiloista luopumisen sekä Yli-Maarian koulun käyttöönoton 2019 sisältää Ruiskatu 8 hankkeen							

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Kunnallisen ja hankitun päivähoitopalvelun osuudet (%) peruspäivähoidossa	Strateginen linjaus: 2.2.5		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kunnallisen ja yksityisen päivähoiton suhteellinen osuus (%)	75/25	73/27	72/28	72/28	71/29	70/30	70/30
Kasvatuksen ja opetuksen palveluverkon uudistaminen, palvelujen kohdentaminen oikea-aikaisesti alueille Varhaiskasvatuksen palveluiden asiakaslähtöisyyttä kasvatetaan laajentamalla yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa (kunnallinen/yksityinen, %)							

Toisen asteen läpäisyä parannetaan keskeyttämissä vähentämällä	Strateginen linjaus: 2.2.7		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Keskeyttämisprosentti:							
- lukio (%)	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9	1,8
- ammatillinen koulutus (%)	8,9	8,5	8,0	8,0	8,0	7,7	7,5
Tavoitteen kuvaus: Toisen asteen läpäisyä parannetaan keskeyttämissä vähentämällä							

Nuorisotyöttömyyden vähentäminen	Strateginen linjaus: 2.2.7		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Alle 30-vuotiaiden määrä aikuis-koulutuksessa							
- ammatillinen	2693	2700	2750	2750	2500	2500	2500
- yleissivistävä	2200	2200	2210	2210	2150	2150	2150
Tavoitteen kuvaus: Nuorisotakuun piirissä olevien osuus lisääntyy aikuiskoulutuksessa. (Osa nykyisestä rahoituksesta päättyy/vähenee 2016 lopussa.)							

Palveluverkon tarkastelu	Strateginen linjaus: 2.2.6		Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.8, 3.2.2, 3.2.7				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Palveluverkon tarkastelu toteutetaan	tehty		tehdään keväällä	tehdään keväällä		tehdään keväällä	
Tavoitteen kuvaus: Valmistellaan seuraava palveluverkkoselvitys kevätkaudella 2016.							

Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen	Strateginen linjaus 2.3.5		Muut toteutettavat linjaukset: Kuntalaki, opetuslainsäädäntö				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Lisätään lasten ja nuorten osallisuutta oppilaitoksissa	laki laadittu	laki voimaan 1.1. 2015	Lasten Parla- mentin, nuori- sovaltuus- ton ja oppilaitos- ten oppi- las- ja opiskelija- kuntien toiminta- prosessi- en tarkas- telu	Lasten Parla- mentin, nuori- sovaltuus- ton ja oppilaitos- ten oppi- las- ja opiskelija- kuntien toiminta- prosessi- en tarkas- telu	Toimeen- pano	Valmis	Valmis
Tavoitteen kuvaus: Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa.							

Uusien digitaalisten toimintaympäristöjen omaksuminen	Strateginen linjaus 2.2.2		Muut toteutettavat linjaukset: 2.2.1, 3.2.3				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Opetuksen toimintakulttuurissa digitaalisten toimintaympäristöjen omaksuminen, OPEKAN selvitysten mittari, opettajien itsearviointi	2,28/4		2,5/4	2,5/4	2,6/4	2,7/4	2,8/4
Tavoitteen kuvaus: Sivistystoimiala avoinna 24/7 –periaatteella (Opeka on verkkopohjainen työkalu, jolla opettajat ja koulu voivat arvioida koulunsa tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön tasoa. Se antaa opettajille sekä koulun ja kunnan edustajille tietoa heidän omista TVT-valmiuksistaan suhteessa muihin opettajiin, kouluihin ja valtakunnalliseen tilanteeseen).							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

Nuorisotakuun kehittäminen	Strateginen linjaus 2.2.7.		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Arviointikriteeri toteutumiselle Nuorisotakuun visio 2017 - seurannan tulokset, ammatillisen koulutuksen läpäisy%	71,9	78	74	74	74	74	74
Tavoitteen kuvaus: Nuorisotakuun vision 2017 mukaan toimenpideohjelmia toteutetaan neljän teeman mukaisesti: jatkuvana toimintana, kehittämistä vaativana toimintana, radikaaleina innovaatioina ja nuorisotakuun esteiden purkuna.							

Oppimisen, ohjauksen ja kasvun tukemisen kehittäminen	Strateginen linjaus 2.2.8.		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Arviointikriteeri toteutumiselle Erityistä tukea saavien integroitujen oppilaiden ja opiskelijoiden osuus lähikoulussa kasvaa.	405/1286	-	435/1250	74	470/1220	505/1190	540/1160
Lukioiden oppimistulokset ovat valtakunnallisessa vertailussa maan huippua.			Kolmen kärjessä (kuusi suurinta kaupunkia)	Kolmen kärjessä (kuusi suurinta kaupunkia)	Kolmen kärjessä (kuusi suurinta kaupunkia)	Kolmen kärjessä, (kuusi suurinta kaupunkia)	Kolmen kärjessä (kuusi suurinta kaupunkia),
Tavoitteen kuvaus: Lapsen/oppilaan/opiskelijan kasvua ja oppimista tuetaan, opiskelijan yksilölliset oppimispolut mahdollistetaan. Lähikouluperiaate toteutuu perusopetuksessa. Turun lukioiden taso pysyy korkeana.							

Ehkäisevä työ osaksi asiakastyötä	Strateginen linjaus 2.1.2.		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Oppilas-/opiskelijahuollon toimintaprosessien kehittäminen asiakaslähtöisesti hyvinvointitoimialan kanssa	Laki voimaan 1.8.	Seuranta-järjestelmä käyttöön 1.1.	Toimintaprosessit on kuvattu ja kehittämistarpeet on huomioitu	Toimintaprosessit on kuvattu ja kehittämistarpeet on huomioitu	Toteutuu	Toteutuu	Toteutuu
Tavoitteen kuvaus: Lisätään tuottavuutta tekemällä ehkäisevästä työstä kaiken toiminnan kivijalka.							

Maahanmuuttajien kotouttaminen	Strateginen linjaus 2.2.3		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Vieraskielisten oppilaiden ja opiskelijoiden määrä:	117	132					
• Valmistavassa opetuksessa; perusopetus	328	331	190	190	190	190	190
• Ammatilliseen koulutuksessa	1492	1500	340	340	350	350	350
• Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa			1500	1500	1500	1500	1500
• Yleissivistävässä aikuis-koulutuksessa	1148	1150	1190	1190	1220	1250	1280

Tavoitteen kuvaus: Vieraskielisen väestön suomen ja ruotsin kielen taidon kehittymistä ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta tuetaan riittävällä koulutustarjonnalla

Toimialojen yhteiset painopisteet

Ylipainoisuuden ja liikalihavuuden vähentäminen	Strateginen linjaus 2.2.1.		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.7.				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Lasten ja nuorten päivän liikunnallistaminen		Aktiivisuus- rannek- keiden hankinta	Päivähoid- toyksiköi- den ja peruskou- lujen aktiivi- suuden arviointi		Lukiolais- ten ja Ammatti- instituutin opiskeli- joiden aktiivi- suuden arviointi		
Tavoitteen kuvaus: Lasten ja nuorten liikkumisen tavoitteena 2 h/päivä, kerhotoiminnalla sekä aamu- ja iltapäivätoiminnalla edistetään pysyvien harrastuspolkujen syntyä							

Pitkäaikaistyöttömien aktiivointi	Strateginen linjaus 2.1.1.		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Koulutukseen hakiessa opiskelija ilmoittanut olevansa työtön <ul style="list-style-type: none"> Työväenopisto TAI:n aikuiskoulutus 		opisk.virta umasta 12% (TSUTO)	900 1500	900 1500	900 1500	900 1500	900 1500
Tavoitteen kuvaus: Verkostoyhteistyönä toteutettavaa ohjausta jatketaan mm. OpinOven ja Ohjaamon kanssa. Työväenopiston uutta koulutustarjontaa suunnitellaan yhdessä työttömien järjestön kanssa.							

Uudistamisohjelman tavoitteet

Varhaiskasvatuksen kokonaiskustannuksen aleneminen suhteessa kaupungin 0-6 vuotiaiden määrään	Strateginen linjaus		Muut toteutettavat linjaukset U2 Kv 25.8. 2014				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kustannus (€/lapsi)	7157	7000	7100	7100	7140	7140	7150
Tavoitteen kuvaus: Varhaiskasvatuksen kokonaiskustannus lasta kohti alenee							

4.3 Uudistamistoimenpiteet (kh)

Ohjelma /nro	Yksikkö	Toimenpide	Status	Uusi kehittämis-toimenpide	Perustelu poistoesitykselle	Tunnistettu tarve toimiala-rajat ylittävälle projektille	
U1	109	Perusope-tus	Perusopetuksen luokkakokoja kasvatetaan keskimäärin 1,5 oppi-laalla ja vastaavasti vähennyksiä kohdistetaan myös koulunkäyn-tiavustajien ja opetustoimen hallin-tohenkilökunnan osal-le. Koulukohtaisesti huolehditaan siitä, että ryhmäkokojen kasvatta-minen ei johda kohtuuttomaan tilanteeseen yksittäisten ryhmien osalta.	Esitetään pois-tettavaksi	-	-	-
TO	2	Perusope-tus	Ryhmäkokojen kasvattaminen, mikäli perusopetuksen talousarvio ei muuten toteudu.	Esitetään pois-tettavaksi	-	-	-
TO	3	Perusope-tus	Lisätään erityisen tuen oppilaiden integroimista enenevässä määrin tavallisen perusopetuksen kouluihin ja luokkiin.	Esitetään pois-tettavaksi	-	-	-
U2	22	Perusope-tus	Koulunkäyntiavustajien määrää vähennetään integraatiota keven-tämällä pyrkimällä pienryhmäope-tukseen joustavasti koulujen sisällä. (Kv 25.8.2014)	Esitetään pois-tettavaksi	-	-	-

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alatavoite	2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa.	Kunta10: resurssit työhön riittävät; Työstressi= työpaineita paljon, työn hallintaa vähän. Työstressiä kokevien osuus pienenee v. 2014 tasosta (<15,3 % sivistystoimiala). Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista.
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla.	Osaamiskartoitus laadittu SAP -järjestelmään, vakansseista 60 % tehty
Turku on vetovoimainen työnantaja	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta.	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus.; tulokset parantuneet edellisestä mitauksesta (2014) Lisäksi toimialan oma tavoite: Hakijoita vähintään 10/avoin vakituinen työpaikka

6.1 Tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kysyntä/tarve							
0-6 –vuotiaiden määrä	11,699	11.957	12.050	12.200	12.350	12.500	12.650
Perusopetuksen oppilasmäärä	12767	12861	12855	12909	13015	13570	13865
Volyymi							
Lukiokoulutuksen koulutuspaikat	4007	3828,6	3836,7	3800	3800	3850	3900
Ammatillisen koulutuksen koulutuspaikat	5711,8	5802,9	5865,4	5900	5950	6000	6050
Laatu ja vaikuttavuus							
Ammatillisen koulutuksen läpäisy	73,8 %	71,9 %	78 %	74 %	74 %	74 %	74 %
Saatavuus ja peittävyys							
Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevat	9398	9413	9500	9600	9700	9800	9900
Koulukuljetusten piirissä olevat peruskoululaiset	2631	2568	2500	2500	2500	2000	1500
Ilman koulutuspaikkaa jääneet peruskoulun jälkeen	5	9	7	7	7	7	7
Tuottavuus ja taloudellisuus							
Eri palvelumuotojen kustannukset kunnan suurimman kaupungin keskitasolla							
varhaiskasvatus	yli keskitason	yli keskitason	yli keskitason	keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla
perusopetus				keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla
lukiokoulutus				keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla
ammattillinen koulutus				keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla
aikuiskoulutus				keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla	keskitasolla

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat (kh)

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
KuntaKesu	

Vapaa-aikatoimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta

Laissa ja asetuksissa, kaupungin strategiassa ja ohjelmissa, hallintosäännössä sekä vapaa-aikatoimialan johtosäännössä säädetyllä tavalla vapaa-aikatoimiala ja sen lautakunnat edistävät asukkaiden ja asiakkaiden hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä kaupungin kilpailukykyä ja kestäväää kehitystä.

Kulttuurilautakunnan tehtäväalueena on kirjastolaissa (904/98), museolaissa(729/92), kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (728/92), teatteri- ja orkesterilaissa(739/82) ja taiteen perusopetuksesta annetussa laissa(633/98) säädetyistä huolehtia kulttuuripalvelujen kehittämistä ja järjestämisestä sekä edistää ja tukea kaupungissa harjoitettavaa kulttuuri-toimintaa.

- **kirjastopalvelut** huolehtii tieto- ja kulttuurisisältöjen tarjoamisesta sekä niihin liittyvistä hakuvälineistä ja opastuspalveluista, ylläpitää kirjastoja sekä tarjoaa edellytyksiä asukkaiden oman tiedon ja kulttuurin tuottamiseen ja kansalais-toimintaan. Kirjastopalvelut johtaa Vaski kirjastojen yhteistä palvelujärjestelmää ja toimii Varsinais- Suomen maakuntakirjastona opetus- ja kulttuuriministeriön määräämällä tavalla.
- **museopalvelut** huolehtii kulttuuri- ja taideperinnön, luonnontieteellisen aineiston sekä niihin liittyvä tiedon keräämisestä, säilyttämisestä, välittämisestä ja tutkimuksesta. Museopalvelut toimii Varsinais-Suomen maakuntamuseona opetus- ja kulttuuriministeriön määräämällä tavalla.
- **Turun Kaupunginorkesteri (TFO)** tehtävänä on musiikkikulttuurin vaaliminen, edistäminen ja julkisten konserttien järjestäminen (sekä mahdollistaa ulkopuolisten järjestäjien erilaiset esitykset ja tapahtumat tilavuokrauksen keinoin).
- Yhtiöksi vuonna 2014 muuttuneen **Turun kaupunginteatteri Oy:n** tehtävänä on näyttämötaiteen tuottaminen, kehittäminen, edistäminen ja teatteriesitysten tuottaminen. Kulttuurilautakunta on solminut Turun kaupunginteatteri Oy:n kanssa toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen, jonka ensimmäinen kausi on 1.1.2014 – 31.12.2016. Sopimuksessa on määritelty yhtiön teatteripalveluiden tavoitteet ja kaupungin osoittaman avustuksen suuruus, jotka vahvistetaan vuosittain.

Liikuntalautakunnan tehtäväalueena on liikuntalaissa (1054/98, uusi laki 390/2015) säädetyllä tavalla edistää kaupungissa harjoitettavaa liikuntatoimintaa

- **Liikuntapalvelut** luo edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja ja järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.

Nuorisolautakunnan tehtäväalueena on nuorisolaissa (72/2006) säädetyllä tavalla huolehtia nuorisopalvelujen kehittämisestä ja järjestämisestä sekä edistää ja tukea kaupungissa harjoitettavaa nuorisotoimintaa. Lisäksi nuorisolautakunnan tehtäväalueena on toteuttaa lastensuojelulain (417/2007) 3 a §:ssä tarkoitettua tukea ja erityistä tukea.

- **Nuorisopalvelut** tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Valtioneuvoston strategisessa toimeenpanosuunnitelmassa (VN 5.10.2011) todetaan mm., että syrjäytymistä vähennetään sekä sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien syntyä ennaltaehkäistään mm. hyvinvointia ja osallisuutta edistämällä (nuorten osallisuuden kehittäminen, ennaltaehkäisevän toiminnan korostaminen, liikunnallisten ja kulttuuristen elämäntapojen vahvistaminen) ja estämällä asuinalueiden eriytyminen (poikkihallinnollinen ohjelma), ja että työn ja yrittämisen kilpailukykyä edistetään mm. nuorisotyöttömyyttä alentamalla ja luovien alojen mahdollisuuksia vahvistamalla (esim. kehittämällä taide- ja kulttuurilähtöisiä toimintamalleja).

Nykyisessä hallitusohjelmassa (Sipilä) vapaa-aikatoimialan kannalta oleellisia asioita ovat palvelujen (mm. taide, kulttuuri, liikunta) saavutettavuuden parantaminen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen. Kaikki kaupungin strategiset tavoitteet, erityisesti hyvinvoinnin edistämisen ja sosioekonomisen tasa-arvoisuuden teemat, löytyvät ohjelmasta jossakin muodossa. Kohderyhmistä se nostaa lapset ja nuoret, jotka ovat myös toimialalla tärkein kohderyhmä. Ohjelma sisältää myös digitaalisuuden edistämisen, joka on keskiössä vapaa-aikatoimialalla erityisesti kirjasto- ja nuorisopalveluissa.

Museopalveluiden toimialaan kuuluvalta osin muutoksia toimintaan tulee kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanovaiheessa. Valtioneuvosto hyväksyi kulttuuriympäristöstrategiaa koskevan periaatepäätöksen yleisistunnonsa 20.3.2014. Ympäristöministeriö on asettanut strategian toimeenpanoa valmistelevan työryhmän toimikaudelle 15.5.2014 - 31.1.2015. Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2014-2018 nostaa taide- ja taitoaineet keskeisiksi, sekä esittää ohjelmaehdotuksessa, että lasten ja nuorten kanssa tulisi suunnitella ja heille avata liikuntaan ja harrastamiseen innostavia tiloja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialueella on asetettu työryhmä, toimikausi helmikuuhun 2016 saakka, valmistelemaan kirjastolain uudistusta. Uudistamiselle edistetään asukkaiden osallisuutta ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista verkottuneessa kansalaisyhteiskunnassa sekä turvataan tiedon ja kulttuurin yhdenvertainen saatavuus. Tavoitteena on edistää yhteiskunnallista demokratiakehitystä sekä vahvistaa yleisten kirjastojen toimintaedellytyksiä muuttuvassa toimintaympäristössä. Uusi liikuntalaki (390/2015) astui voimaan toukokuussa 2015. Lain mukaan kunnan tulee järjestää liikuntapalveluja, tukea kansalais- ja seuratoimintaa sekä rakentaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Ministeriön työryhmä on valmistellut ehdotukset liikuntapolitiikan tulevaisuuden suuntaviivoiksi. Tehtävänä oli etsiä näkökulmia liikunnallisen elämäntavan ja erityisesti lapsi- ja nuorisoliikunnan lisäämiseksi sekä etsiä keinoja liikunnan yhdenvertaiseen harrastamiseen ja osallistumisen esteiden purkamiseen. Nuorisolain uudistamistarpeita ovat mm. nuoren määritelmä, lapsi – ja nuorisopoliittisen kehittämishojelman arviointi, kuntien valtionosuudet ja nuorten työpajatoiminnan rooli. Tavoite on, että uusi nuorisolaki astuu voimaan vuonna 2016.

Valtioneuvoston selonteossa **kulttuurin** tulevaisuudesta "Kulttuuri vuonna 2035" nostetaan keskeisimmiksi mahdollisuuksiksi kestävä kulttuuri, kulttuurinen moninaisuus ja luovuus. Keskeisiksi toiminnan alueiksi kuvataan taide-, kulttuuriperintö – ja kirjastopolitiikka. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripoliittikan vuoteen 2020 ulottuvassa kulttuuripoliittikan strategian vaikuttavuustavoitteet ovat:

- kulttuurisen perustan vahvistaminen
- luovan työn tekijöiden ja kulttuuripalvelujen tuottajien toimintaedellytysten parantaminen
- kansalaisten kulttuuriin osallistumisen ja hyvinvoinnin edistäminen
- kulttuurin taloudellisten vaikutusten vahvistaminen.

Palvelujen saatavuuden ja laadun takaamiseksi ministeriö kannustaa *taide-, kulttuuri- ja kirjastolaitoksia* uudistamaan palvelujen järjestämistapoja esim. lisäämällä seudullista yhteistyötä ja verkostoitumista muiden kulttuuri toimijoiden kanssa. Opetusministeriö on vuonna 2009 (2009:32) määritellyt *yleisten kirjastojen* painoalueeksi mm., että "panostamalla niiden osaamistasojen nostamiseen ja palvelun laatuun varmistetaan kansalaisten sivistykselliset perusoikeudet verkottuneessa yhteiskunnassa."

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä **Liikunnan edistämisen linjoista** asetettiin tavoitteeksi suomalaisen liikuntakulttuurin edistäminen niin, että mm.

- Lapset ja nuoret oppivat tarpeelliset liikuntataidot ja omaksuvat liikunnallisen elämäntavan.
- Nuoret aikuiset ylläpitävät liikunnallista elämäntapaa itsenäistymisen ja opiskeluvaiheen aikana.
- Työikäiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi ja lisäävät omavastuuta liikunnastaan.
- Ikääntyvät pitävät omatoimisuutta, toimintakykyä, henkistä vireyttä ja sosiaalisia suhteita päivittäisen liikunnan avulla.
- Terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien määrä kasvaa ja liikunnasta syrjäytyneiden määrä vähenee.
- Erityistoimia vaativien väestöryhmien liikunta lisääntyy.

Valtioneuvoston **nuorisolain** mukaisessa **Lapsi- ja nuorisopoliittikan kehittämishojelmassa** määritellään tavoitteet ja suuntaviivat kuntien nuorisopoliitikalle. Vuosien 2012 – 2015 ohjelman (VN 8.12.2011) painopisteitä ovat osallisuus, yhdenvertaisuus ja arjen hallinta. Lapsi- ja nuorisopoliittikan kehittämishojelman strategisia tavoitteita ovat mm. seuraavat:

- Lapset ja nuoret kasvavat aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi.
- Lapset ja nuoret voivat osallistua tasavertaisesti kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan toimintaan.
- Nuoret työllistyvät ja nuorten työllisyysaste paranee.
- Yhdenvertaisuus toteutuu.
- Tytöillä ja pojilla on tasa-arvoiset oikeudet ja mahdollisuudet.

- Ennaltaehkäisevillä toimilla ylläpidetään lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä.

Kuntaliiton sivistyspoliittista ohjelmaa "Sivistyksen suunta" –asiakirjaa, jossa linjataan kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopoliittikkaa vuoteen 2020, päivitetään parhaillaan. Lähtökohtana vuonna 2011 hyväksytyssä edellisessä versiossa oli, että elinvoimaiset kunnat varmistavat jatkossakin nämä palvelut kuntalaisille.

Tutkimuksen "Nuoret luukulla" (THL ja nuorisotutkimusverkosto, 2015) mukaan suomalainen palvelujärjestelmä ei vastaa hankalimmassa asemassa olevien nuorten tarpeisiin. Nuorten alentunut toimintakyky ja passiivinen elämänsäsenne ovat yhteydessä heikkoihin elämäntaitoihin. Tulee edistää sekä mielenterveyttä että hyvinvointia, jotta nuoret voivat siirtyä opintoihin ja työelämään. Henkilöllä, jonka nuori kohtaa apua tarvitessaan, tulisi olla valmiudet tunnistaa elämäntaitojen heikoudet. Palvelujärjestelmässä on oltava turvallisia ja tukea tarjoavia paikkoja, jossa elämäntaitoja voi harjoitella toiminnallisten keinojen kautta. Vuonna 2014 toteutetusta Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymistutkimuksesta (Liitu) käy ilmi, että vain viidesosa peruskoululaisista täyttää liikuntasuosituksen, joka on vähintään tunti päivässä "kohtalaisen rasittavaa" liikuntaa. Vain joka kymmenes 15 –vuotias liikkuu sen verran, mitä terveys-suositukset edellyttävät. Ruutu-aikaa, tv:n, tietokoneen, tabletin ja kännykän parissa vietettyä aikaa, mitattaessa 95 %:lla lapsista ja nuorista ruutu-aikaa kertyy yli suosituksen, joka on kaksi tuntia päivässä.

Turussa pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18 –vuotiaiden henkilöiden osuus kaikista alueella asuvista alle 18 –vuotiaista on korkeampi kuin muissa isoissa kaupungeissa. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on myös Turussa suurempi kuin keskimäärin Suomessa. Lihavien aikuisten osuus (kehon painoindeksi vähintään 30 kg/m², %) nousi Turussa vuonna 2014 yli valtakunnallisen keskiarvon.

Joulukuussa 2012 allekirjoitettuun valtuustoryhmien Turkusopimukseen vuosille 2013 – 2016 on kirjattu mm. että "Ennaltaehkäisy on avainsana palveluiden järjestämisessä ja siihen panostetaan. Hyvinvointia edistävät yhtä lailla liikuntaan kannustava turvallinen ympäristö kuin luovuuteen ja toimeliaisuuteen innostavat kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut (siinä missä oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutkin)".

Turku 2029 kaupunkistrategiassa (kv 23.6.2014 § 110) todetaan esim. "Hyvinvoinnille keskeistä on aktiivinen elämäntapa, jonka edellytyksiä parannetaan. "Strategian visiossa Suomen Turku on kiinnostava ja rohkeasti uudistuva eurooppalainen yliopisto – ja kulttuurikaupunki, jossa on hyvä elää ja onnistua yhdessä. Kaupungin strategiakokonaisuuteen sisältyy kaupunkistrategian lisäksi kaksi strategista ohjelmaa: Kilpailukyky ja kestävä kasvu sekä Hyvinvointi ja aktiivisuus. Strategian päämäärät ja tavoitteet puretaan toimialan strategisessa ja operatiivisissa sopimuksissa niin, että niistä voidaan johtaa käytännön toimintaa tavoitteellisesti ja kustannustehokkaasti. Kahden strategisen ohjelman "Hyvinvointi ja aktiivisuus" sekä "Kilpailukyky ja kestävä kasvu" toimeenpanon mittarit syntyvät sopimusohjausprosessin tuloksena ja kuvaavat valittujen strategisten linjausten toteutumista.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Vapaa-aikatoimiala toteuttaa Turku 2029 kaupunkistrategiasta erityisesti seuraavia kohtia: kaupunki pyrkii omalla toiminnallaan kaventamaan hyvinvointieroja, palveluiden kysyntää ennakoimalla palvelut kohdennetaan oikea-aikaisesti sinne, missä niiden vaikuttavuus on suurin sekä hyvinvoinnille keskeistä on aktiivinen elämäntapa, jonka edellytyksiä parannetaan.

Turku 2029 kaupunkistrategian lisäksi on kaksi strategista ohjelmaa. Hyvinvointi ja aktiivisuus –ohjelman pääteemat ovat: 1) Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen, 2) Osaava ja oppiva kaupunkilainen ja 3) Aktiivinen kaupunkilainen. Kilpailukyky ja kestävä kasvu –ohjelman pääteemat ovat : 1) Yrittävä ja osaava kaupunki, 2) Vaikuttava ja uudistuva kaupunki sekä 3) Rakentuva kaupunki ja ympäristö. Vapaa-aikatoimiala toteuttaa sopimuksissa eritellyillä tavoilla kummankin ohjelman linjauksia.

Aktiivinen kaupunkilainen –osioon on valittu seuraavat strategiset linjaukset:

- Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle
- Toteutetaan palveluja yhteistyöllä kansalais- ja järjestötoiminnan kanssa
- Aktiivista elämäntapaa edistävät palvelut kohdennetaan hyödyntämällä paremmin asukas- ja asiakastietoa
- Vahvistetaan aluenäkökulmaa asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä
- Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa
- Turun asemaa eurooppalaisena kulttuurikaupunkina ja kaupunkikulttuurin edelläkävijänä vahvistetaan kehittämällä uudenlaisia kulttuuriin osallistumisen muotoja
- Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi.

Toimiala toteuttaa em. linjauksia ja on määritellyt perustehtäväkseen ”Tarjoamme turkulaisten arkeen ja juhlaan iloa, elämyksiä, liikettä, tietoa ja taitoa” ja tahtotilakseen ”Hyvän elämän Turku.”

Toimialan lautakunnat toteuttavat aktiivinen kaupunkilainen ohjelmaa perustehtävissään, tahtotiloissaan ja valituissa painopisteissään.

Kulttuurilautakunta

- perustehtävä: Kulttuuri luo jokaiselle pysyvää pääomaa muuttuvassa ajassa
- tahtotila: Kulttuuri on erottamaton osa turkulaisten elämää ja syy tulla Turkuun. Turku on kansainvälisesti korkeatasoinen ja ennakkoluuloton kulttuurikaupunki.
- painopisteet: Kulttuuri kaikkien saataville, Ajassa elävät palvelut, Turkulaiset kulttuurin luojina, Huippuyksiköt ja magneettitapahtumat sekä Toimivat tilat.

Liikuntalautakunta

- perustehtävä: Liikkuminen elämäntavaksi!
- tahtotila: Turku liikuttaa – kaikkia!
- painopisteet: Liikunnallinen ja yhteisöllinen elämä, Liikkuvat nuoret, Houkuttelevat liikkumisolosuhteet, Vireä seuratoiminta sekä Menestyvä urheilukulttuuri

Nuorisolautakunta

- perustehtävä: Nuorisopalvelut mahdollistaa, tukee ja turvaa lasten ja nuorten kasvua, tasapainoista elämää sekä omaehtoista toimintaa.
- tahtotila: Lapsilla ja nuorilla on hyvä olla ja luottamus tulevaisuuteensa.
- painopisteet: Yhdenvertaisuuden edistäminen, Osallisuuden lisääminen, Nuoruuden arvostus, Monitoimitilat sekä Palvelut ja elämykset.

Kaupungin omat kulttuuripalvelut mahdollistavat kulttuurin perustarjonnan, jota vapaa kenttä täydentää. Matalan kynnyksen kulttuuripalvelujen lisäksi tarvitaan vetovoimaisia huipputuotantoja, jotka kasvattavat kaupungin matkailullista kiinnostavuutta ja kilpailukykyä. Liikuntapalvelut toteutetaan paikallisella ja alueellisella yhteistyöllä, luomalla terveyttä edistävän liikunnan mahdollisuuksia, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja ja järjestämällä liikuntaa erityisesti passiivisille ja erityisryhmille. Lapsille ja nuorisolle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua tasavertaisesti kulttuuri-, liikunta ja vapaa-ajan toimintaan sekä nuorisopalveluihin ja palveluiden suunnitteluun. Ennaltaehkäisevät palvelut ja virikkeellinen toiminta ylläpitävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä.

2.1 Määrärahat

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kulttuurilautakunta							
Toimintatuotot	4.256	3.494	3.369	3.369	3.386	3.420	3.471
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	36.482	36.213	35.669	36.544	36.686	36.880	37.061
Toimintakate	-32.226	-32.719	-32.300	-33.175	-33.300	-33.460	-33.590
Muutos-%	%	1,5 %	-1,3 %	1,4 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Liikuntalautakunta							
Toimintatuotot	3.999	4.073	4.122	4.122	4.139	4.176	4.239
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	21.838	21.833	21.972	22.322	22.409	22.537	22.669
Toimintakate	-17.839	-17.760	-17.850	-18.199	-18.270	-18.360	-18.430
Muutos-%	%	-0,4 %	0,5 %	2,5 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Nuorisolautakunta							
Toimintatuotot	1.928	1.344	1.430	1.430	1.430	1.443	1.858
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	11.742	9.518	9.630	9.720	9.750	9.803	10.248
Toimintakate	-9.814	-8.174	-8.200	-8.290	-8.320	-8.360	-8.390
Muutos-%	%	-16,7 %	0,3 %	1,4 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %

2.2 Määrärahat palvelualueittain (kh)

Vapaa-aikatoimiala 1000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kulttuurilautakunta, hallintopalvelut, avustukset	- 5 140	- 9 543	- 9 312	-32 460	-32 780	-33 270
Kulttuurilautakunta, kaupungin teatteri	-3 633	-	-			
Kulttuurilautakunta, kirjastopalvelut	-10 923	-10 617	-10 812			
Kulttuurilautakunta, museopalvelut	- 7 193	-7 366	-7 087			
Kulttuurilautakunta, kaupunginorkesteri	-5 337	-5 269	-5 089			
Liikuntalautakunta	-17 839	-17 850	-17 850	-17 930	-18 100	-18 370
Nuorisolautakunta	-9 814	-8 200	-8 200	-8 240	-8 320	-8 440

2.3. Investoinnit

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kulttuurilautakunta							
Investointikulut	440	435	475	475	945	475	540
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet	10						
Pysyvien vastaavien luovutustuotot							
NETTO	-430	-435	-475	-475	-945	-475	-540
Muutos-%	%	1,2 %	9,2 %	9,2 %	98,9 %	-49,7 %	13,7 %

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Liikuntalautakunta							
Investointikulut	116	300	370	370	680	420	200
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet							
Pysyvien vastaavien luovutustuotot							
NETTO	-116	-300	-370	-370	-680	-420	-200
Muutos-%	%	158,6 %	23,3 %	23,3 %	83,8 %	-38,2 %	-52,4 %

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Nuorisolautakunta							
Investointikulut	51	85	90	90	120	120	120
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet							
Pysyvien vastaavien luovutustuotot							
NETTO	-51	-85	-90	-90	-120	-120	-120
Muutos-%	%	66,7 %	5,9 %	5,9 %	33,3 %	0 %	0 %

2.4 Muutokset, kj

1.000 € Kulttuurilautakunta	2016	2017	2018	2019
Joulun viestintä ja markkinointi (Käyttötalous, menot)	-24	-24	-24	-24
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	899	899	899	899
Menojen vähennys (Käyttötalous ts, menot)		-35	-195	-555
Yhteensä	875	840	680	320

1.000 € Liikuntalautakunta	2016	2017	2018	2019
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	349	349	349	349
Menojen vähennys (Käyttötalous ts, menot)		-9	-89	-289
Yhteensä	349	340	260	60

1.000 € Nuorisolautakunta	2016	2017	2018	2019
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	90	90	90	90
Menojen vähennys (Käyttötalous ts, menot)		-10	-50	-140
Yhteensä	90	80	40	-50

3.1 Työvoiman käyttö

Henkilötyövuodet (htv)	TOT 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Vapaa-aikatoimiala	638 (680,6: sis. ippe)	626	611,5	611,5			
Kulttuurilautakunta	429,8	423,5	412	412			
Liikuntalautakunta	95,7	95	94	94			
Nuorisolautakunta	113,5 (155,1 : sis. ippe)	107,5	105,5	105,5			
Lisätietoja: -							

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Toimialan käytössä olevat		TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tilat (m ²)		142 045	141 300	139 062	152 253	149 831	149 381
Alueet (ha)		194	194	194	194	194	194
Lisätietoja:							

Toimialan käytössä olevat tilat		TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kulttuurilautakunta		51 625	51 469	50 955	50 955	50 800	50 700
Liikuntalautakunta		74 120	73 540	71 740	84 931	82 751	82 751
Nuorisolautakunta		17 471	16 367	16367	16367	16280	15930
Alueet (ha)							
Liikuntalautakunta		130	130	130	130	130	130
Nuorisolautakunta		64	64	64	64	64	64
Lisätietoja: Nuorisopalvelujen alueissa lisäksi 1 ha (Inari) ja 23 vesiha (Tippisund).							

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Aktiivisuus mahdollisimman monen turkulaisen elämäntavaksi	Strateginen linjaus: 2.3.7		Muut toteutettavat linjaukset: 2.1.1, 2.3.1				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Turkulaisten aktiivisen harrastamisen ja osallistumisen (kulttuuri ja liikunta, FCG summaa-va mittari) kehittyminen	-	uusi mittari	seuranta alkaa	seuranta alkaa	tavoite määritellään -16 perusteella	tavoite määritellään -16 perusteella	tavoite määritellään -16 perusteella
Tavoitteen kuvaus: Aktiivinen vapaa-aika tarjoaa elämään sisältöä ja on olennainen osa hyvän elämän perustaa. Aktiivinen kaupunkilainen voi hyvin.							

Kumppanuus ja vuorovaikutus kansalais- ja järjestötoiminnan kanssa	Strateginen linjaus: 2.3.2		Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.1				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kaupungin ja kolmannen sektorin yhteistyön edistyminen	valmistelu käynnistetty	yhteistyösuunnitelma	uusia yhteistyömuotoja	uusia yhteistyömuotoja	seuranta ja mittarit määritellyt	tavoite määritellään -17 seurannan perusteella	tavoite määritellään -17 seurannan perusteella
Tavoitteen kuvaus: Palveluissa tarkastellaan tuottamistapoja kaupungin ja kolmannen sektorin yhteistyönä sekä tuotetaan niitä enenevästi kumppanuudella. Yhteistyötä tehdään kaupungin toimijoiden varmistamana niin, että kansalais- ja järjestötoiminta on vahvasti mukana ja vastuussa.							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

Toimialojen yhteiset

Vähennetään ylipainoisuutta ja liikalihavuutta (erityisesti lapset ja nuoret)	Strateginen linjaus 2.1.1		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.1				
Toimialan operatiivisten sopimusten ko. tavoitetta toteutavien toimenpiteiden / mittarien yhteenveto: ei / osittain / kyllä	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	ei	ei	osittain	osittain	osittain	kyllä	kyllä
Tavoitteen kuvaus: Harrastamattomien nuorten ohjaaminen palveluihin (ohjaus ja neuvonta, viestintä ja markkinointi/kampanjat ja esitteet), sujuvat palveluketjut esim. "ulkoliikuntasalit" ja liikuntaa tukeva leikkipuisto.							

Nuorisotyöttömyyden vähentäminen	Strateginen linjaus 2.2.7		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.7				
Etsivän työn ja työpajatoiminnan onnistuminen: ei / osittain / kyllä	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	pääosin	pääosin	pääosin	pääosin	kyllä	kyllä	kyllä
Tavoitteen kuvaus: Nuorten palveluissa pyritään työllistämiseen. Yhteistyöverkostot ja palveluohjaus, matalan kynnyksen ohjauspaikat, seutukunnan yhteinen nuorisotakuufoorumi toimivat.							

Pitkäaikaistyöttömien aktiivointi	Strateginen linjaus 2.1.1		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.1				
Kohderyhmälle tuotetut palvelut ja tuotteet (Kimmoke ym.): vähennetty / ennallaan / lisätty	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	lisätty	ennallaan	lisätty	lisätty	v.2016 taso	v.2016 taso	v. 2016 taso
Tavoitteen kuvaus: Edullisten/maksuttomien palvelujen kehittäminen ja markkinointi.							

Vapaa-aikatoimialan yhteiset (kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunta)

Aktiivisuuden edistäminen alueellisella yhteistyöllä	Strateginen linjaus 2.3.4		Muut toteutettavat linjaukset 2.1.1				
Alueellisen yhteistyön mallin laajentuminen ja vakiintuminen kaikille suuralueille: muutamassa / laajentunut / kaikissa	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	muutamassa	laajentunut	laajentunut	laajentunut	kaikissa	vakiintunut	uudelleen arviointi
Tavoitteen kuvaus: Vakiinnutetaan kaupungin eri suuralueilla kaupungin toimijoiden yhteistyö. Alueiden identiteettiä vahvistetaan kaupungin sekä sen asukkaiden ja asiakkaiden yhteisellä suunnittelulla ja mahdollistamalla identiteettiä vahvistavia toimintoja ja tapahtumia alueilla.							

Aktiivisuuden edistäminen kohderyhmätyöllä	Strateginen linjaus 2.3.3.		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.1, 2.1.1., 2.1.3				
Kohderyhmäpalveluiden joustava uudistaminen palvelualueiden yhteistyönä vakiintuu	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	työ käynnistetty	palveluja uudistettu			vakiintunut toimintatapa	vakiintunut	uudelleen arviointi

Tavoitteen kuvaus: Lisätään asukas- ja asiakastiedon hyödyntämistä osana suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyötä. Kaupungin voimavarat voidaan suunnata palveluihin, jotka tuovat suurimman hyödyn ja vaikuttavuuden.

Uudet yhteistyötavat kulttuuri-, liikunta- ja nuorisjärjestöjen kanssa	Strateginen linjaus 2.3.2		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.1				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Suunnitelmallinen ja säännöllinen yhteistyö toimialalla esim. "seuraparlamentti" kaikilla Vaipan lautakunnilla	1 lautakunnalla	valmistelu	2-3 lautakunnalla	2-3 lautakunnalla	3 lautakunnalla	vakiintunut	vakiintunut
Tavoitteen kuvaus: Toimiva yhteistyö kaupungin ja järjestötoiminnan välillä varmistaa kustannustehokkaat palvelut. Toteutetaan soveltuvia osia kumppanuudella kolmannen sektorin kanssa. Kaupunki tarjoaa tukipalveluja ja koulutusta kansalais- ja järjestökumppaneille. Osallistuminen järjestötoimintaan lisää asukkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä, aktiivisuutta ja elämänhallintaa.							

Toimialan yhteisten toimintamuotojen edistäminen	Strateginen linjaus 3.2.1		Muut toteutettavat linjaukset				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimialan johdon arvio tavoitteen toteutumisesta	edistynyt	edistynyt	arviointi	arviointi	syventynyt	syventynyt	arviointi
Tavoitteen kuvaus: Toimintamalliuudistuksen toteutuksen jatkaminen. Yhteisten näkemysten ja toimintamallien (palvelualueet, lautakunnat ym.) jatkuva edistäminen ja syventäminen.							

Kulttuurilautakunta

Vahvistetaan tietoyhteiskunnan perustaitoja kuten monilukutaito	Strateginen linjaus 2.3.7		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.1				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kehitetty ja otettu käyttöön palvelukonsepti monilukutaidon tukemiseen	-	suunnittelu	käyttöön otto	käyttöön otto	käytössä	käytössä	käytössä
Tavoitteen kuvaus: Lukutaidon, lukuharrastuksen ja medialukutaidon edistäminen: tietoyhteiskuntavalmiuksien lisääminen.							

Museotoimintaa uudistetaan kokemukselliseen perhe- ja kulttuurimatkailutoiminnan suuntaan.	Strateginen linjaus 2.3.3		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.7				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Museoiden vetovoimaisuus ja asiakkaiden tyytyväisyys: vähentynyt / ennallaan / kasvanut	kasvanut	kasvanut	v.2015 taso	v. 2015 taso	kasvanut	v.2017 taso	v.2017 taso
Tavoitteen kuvaus: Kulttuuriperinnön säilyminen tuleville sukupolville. Kulttuurihistorian ja taiteen esittäminen monipuolisen ja korkeatasoisen näyttely- ja pedagogisen toiminnan kautta.							

Vahvistetaan Turku taide-musiikin dynaamisena keskitymänä sekä kiinnostavana yhteistyökumppanina	Strateginen linjaus 2.3.6		Muut toteutettavat linjaukset 2.3.7				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Konserttien houkuttelevuus: täyttöaste sinfoniakonserteissa							

	kasvanut	kasvanut	vuoden 2015 taso	vuoden 2015 taso	kasvanut	v. 2017 taso	v. 2017 taso
Tavoitteen kuvaus: Korostetaan luovuutta ja innovatiivisuutta toiminnassa ja palvelutuotannossa sekä tuodaan kulttuuria eri muodoissaan asukkaiden arkeen ja vapaa-aikaan.							

Liikuntalautakunta

Edistetään ja lisätään aktiivista vapaa-ajan liikkumista sekä kehitetään liikuntaolosuhteita	<i>Strateginen linjaus 2.3.1</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset 2.3.7, 2.3.3., 3.3.10</i>				
Vapaa-ajallaan aktiiviset liikkujat, 18 – 79 v. % (FCG/Kapa)	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	40%	40,25 %	40,5 %	40,5 %	40,75 %	41 %	41,25 %
Tavoitteen kuvaus: Aktivoidaan kaikenikäisiä terveytensä kannalta liian vähän liikkuvia lisäämään liikunnan määrää. Vähennetään "drop out" ja "drop off" -ilmiöitä luomalla säännöllisen liikuntaharrastuksen jättäneille / kilpaurheilun keskeyttäneille nuorille mielekkäitä liikuntamahdollisuuksia yhteistyössä liikuntaseurojen kanssa.							

Nuorisolautakunta

Digitaalisten medioiden hyödyntäminen vuorovaikutteisuuden kasvattamisessa	<i>Strateginen linjaus 2.3.5</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset 2.3.7</i>				
Kehittämiprojektit ja niiden tuotosten käyttöön otto. Vuorovaikutus ja nuorten osallistuminen vähentynyt / ennaltaan / kasvanut	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	-	valmistelu, suunnittelu	käytössä	käytössä	kasvanut	uudelleenarviointi	jatkokehittäminen
Tavoitteen kuvaus: Hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja nuorten osallistumisessa, aloitteiden ja palautteiden keräämisessä ja niiden hyödyntämisessä. Tuetaan vuorovaikutteisen demokratian keinoja yhdessä lasten ja nuorten kanssa.							

4.3 Uudistamistoimenpiteet (kh)

Toiminnan uudistamistoimenpide, uudistamisohjelmien ja toimintoanalyysin mukaiset, 2016

Talous- ja hallintopalvelujen uudelleenjärjestelyt.

Kohderyhmä- ja aluetyön uudelleenjärjestelyt.

Ulkoisen rahoituksen lisääminen.

Museon tilojen käytön tehostaminen

- Kokoelmien säilytys
- Vanhan suurtorin tilat
- Tilavuokraus.

Museon myyntitoiminnan kehittäminen

- Palvelumyynnin kehittäminen
- Museokaupan tehostaminen.

Orkesterin uudistamistoimenpiteet

- Tuottojen kasvattaminen tila- ja tapahtumamyynnissä
- Myynnin ja aulapalvelujen uudelleenjärjestelyt.

Kirjaston toimintaprosessien kehittäminen

- Omatoimikonseptin laajentaminen
- Kokoelmien uudistaminen
- Finna –verkkokirjaston käyttöönotto
- Lainaustoiminnan logistiikka ja automatisointi.

Nuorisopalvelujen toimintatapojen tehostaminen

- Prosessien kehittäminen, toimintojen tehostaminen ja hankintojen keskittäminen
- Nuorison palveluverkon tehostaminen.

Liikuntapaikkaverkoston tarkastelu

- Pitkän tähtäimen liikuntapaikkasuunnitelma (ulkoliikuntapaikat, hoitotasot, siirto seuroille)
- Tulojen lisääminen liikuntapalveluissa.

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alatavoite	TAE 2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa.	Kunta10: Työpaineita paljon, työn hallintaa vähän (kyllä %), pienempi kuin 2015. Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista..
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla.	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty.
Turku on vetovoimainen työnantaja	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta.	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus, tulokset parantuneet edellisestä mitauksesta (2015).

6.1 Tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
KYSYNTÄ/TARVE							
<i>Kulttuuri</i>							
Asukasluku	180225	182072	183972				
Kulttuurin harrastamisen aktiivisuus 18 -79 v. % (FCG/Kapa)			tieto v. 2015				
<i>Liikunta</i>							
TEA –viisari (terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta ja sen edellytysten luominen), asteikko 0-100	tieto parillisina vuosina	85	tieto parillisina vuosina				
<i>Nuoriso</i>							
0 – 28 –vuotiaiden määrä	64 326	64 967	65 534				
alle 25 –vuotiaiden työttömien määrä	2226 (7/2013)	2509 (7/2014)	2491 (7/2015)				
VOLYYMI							
<i>Kulttuuri</i>							
Aktiivisten kirjastokortin käyttäjien osuus väestöstä, yli 5 v. -			tieto v. 2015				
Kirjaston lainat (fyysiset ja e –lainat)	3,93 milj	2,99 milj	tieto v. 2015				
Verkkokirjastojen käyttö	1,57 milj	1,76 milj	tieto v. 2015				
Kulttuuripalveluja (teatteri, musiikki- ja taide) ed. 12 kk:n aikana käyttäneet 18 – 79 v % (FCG/Kapa)	-	79 %	tieto v. 2015				
Kirjastopalveluja ed. 12 kk:n aikana käyttäneet 18-79 v % (FCG/Kapa)	73 % (2012)	76 %	tieto v. 2015				
Museopalveluja ed. 12 kk:n aikana käyttäneet 18 – 79 v (FCG/Kapa)	49 % (2012)	64 %	tieto v. 2015				
<i>Liikunta</i>							
Liikuntapaikkojen kävijämäärät: kaikki yleisölle avoinna olevat tilat yhteensä	974 172	1 089315	tieto v. 2015				
<i>Nuoriso</i>							
Alueellisten ja niihin rinnastettavien nuorisotilojen käynnit (alutilat sekä Vimma/oma toiminta, ruotsinkielinen toiminta, Auran Panimo, moottorihalli, skeittihalli)	232 468	246 468	220 000				
LAATU JA VAIKUTTAVUUS							
<i>Kulttuuri</i>							
Asukkaiden 18 – 79 v., tyytyväisyys kirjastopalveluihin, ast. 1-5, FCG/Kapa	4,55 (2012)	4,29	tieto v. 2015				
Asukkaiden, 18 – 79 v., tyytyväisyys museoihin, ast. 1-5, FCG/Kapa	4,14 (2012)	4,16	tieto v. 2015				
Asukkaiden 18-79 v tyytyväisyys kulttuuripalveluihin (teatteri, musiikki, taide), ast. 1-5, FCG/Kapa	4,15 (2012)	3,89	tieto v. 2015				
Kulttuurin vapaa kenttä, sopimuksen	538499	507563	tieto v.				

tehneet avustusten saajat, kävijät/vuosi			2015				
Kulttuurilautakunnan avustuksilla tuettujen tuotantojen määrä			tieto v. 2015				
<i>Liikunta</i>							
Avustuksia saaneiden urheiluseurojen harrastajamäärä			tieto v. 2015				
Asukkaiden 18-79 v tyytyväisyys liikuntaolosuhteisiin (kentät, uimahallit ja -rannat, salit), ast. 1-5, FCG/Kapa	3,88 (2012)	3,85	tieto v. 2015				
Kuntalaisten 18-79 v tyytyväisyys liikuntapalveluista tiedottamiseen, ast. 1-5 (FCG/Kapa)	(3,7 v.2007)	3,78	tieto v. 2015				
<i>Nuoriso</i>							
Avustuksia saaneiden nuorisoyhdistysten ja nuorten toimintaryhmien määrä/vuosi			tieto v. 2015				
Ohjaus ja tuki, Ohjaamon ja etsivän nuorisotyön nuoret/vuosi	1645 (ohjatut)	2119 (ohjatut)	tieto v. 2015				
Työpajojen onnistumisprosentti, %	81 %	77 %	tieto v. 2015				
Nuorten osallistaminen: Osallistuneet nuoret/ vuosi	-	1 463	tieto v. 2015				
SAATAVUUS JA PEITTÄVYYS / KATTAUVUUS							
Kirjastojen aukiotunnit/viikko			tieto v. 2015				
TUOTTAVUUS JA TALOUDELLISUUS							
<i>Kulttuuri</i>							
Kulttuurin avustusten määrä/asukas	7,97	7,16	tieto v. 2015				
Kirjaston nettomenot/asukas	59,30	59,99	57,71				
Kirjaston tehokkuus (aineistokulut + henkilöstökulut)/ (käynnit + lainat), OKM			tieto v. 2015				
Museoiden nettomenot/asukas	39,88	39,51	39,00				
Orkesterin ja konserttitalon nettomenot/ asukas	27,38	28,96	27,00				
<i>Liikunta</i>							
Liikunnan nettomenot/asukas	103	100	99				
Liikunnan avustusten määrä/asukas	7,94	7,64	7,58				
<i>Nuoriso</i>							
Nuorison nettomenot/ 0 -28 v.	123,07	126,10	125,13				
Nuorison avustusten määrä/0 -28 v,	3,9	4,6	tieto v. 2015				

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat (kh)

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	Nuorisopalvelut sekä liikunta- ja kirjastopalvelut : Lastensuojelulain ja nuorisolain edellyttämä monialainen yhteistyö, jossa mm. kerätään tietoa lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä koordinoidaan palveluja
Turvallisuussuunnitelma	Toimialan kaikki palvelut ::Sujuvan ja turvallisen arjen tukeminen mm. saavutettavilla palveluilla sekä turvallisilla ja esteettömillä toimitiloilla ja -alueilla,. Erityistoi- menpiteitä nuoriso- ja liikuntapalveluissa
Rakennusperintöohjelma	Museopalvelut: Kulttuuriympäristön historiallisen kerroksisuuden edistäminen ja siihen liittyvän tiedon saatavuuden parantaminen.

Ympäristötoimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta

Ympäristötoimiala tuottaa hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä kilpailukykyä ja kestävää kasvua edistävää ympäristöä suunnittelemalla, luvittamalla ja valvomalla.

Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunnan tehtäväalueena on viihtyisän, toimivan, terveellisen ja turvallisen elinympäristön edistämiseksi ja säilymiseksi järjestää rakennetun ja luonnonmukaisen ympäristön suunnittelu sekä ympäristönsuojelu ja ympäristöterveydenhuolto kestävä kehityksen edellyttämällä tavalla.

Lautakunnan tulee huolehtia kaupungin rakenteellisesta ja kaupunkikuvallisesta kehittämisestä tuottamalla hyvää yhdyskuntarakennetta sekä kaavoitettua maata eri toimintojen tarpeisiin sekä huolehtia liikennejärjestelmän kehittämisestä ja kaupungin ympäristönsuojelua koskevien asiakirjojen valmistelusta ja niiden toteutumisen seurannasta.

Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta toimii monien eri lakien tarkoittamana viranomaisena, mm. maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamana kaavoitusviranomaisena, maa-aineslain tarkoittamana lupa- ja valvontaviranomaisena, ympäristönsuojelulain tarkoittamana kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena, terveydensuojelulain tarkoittamana terveydensuojeluviranomaisena, lääkelaissa tarkoitettuna kunnan viranomaisena sekä elintarvikelain, tupakkalain, eläinlääkintähuoltolain ja kuluttajaturvallisuuslain tarkoittamana valvontaviranomaisena.

Rakennuslautakunta toimii maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamana rakennusvalvontaviranomaisena ja huolehtii rakentamisen ohjauksen, neuvonnan ja valvonnan järjestämisestä Turun kaupungin alueella sekä toimii kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain 15 §:n mukaisena kunnan valvontaviranomaisena.

Rakennusvalvonta edistää vetovoimaisen, virikkeellisen ja turvallisen rakennetun ympäristön kehittymistä Turussa asuville ja toimiville neuvomalla, ohjaamalla, lupia myöntämällä ja valvomalla yhteistyötä ja kestävä kehitystä edistäen. Rakennusvalvonta toimii asiakaslähtöisesti siten, että Turun asukkaiden ja yritysten on mahdollista rakentaa laadukkaita ja kestäviä rakennuksia sekä viihtyisää, vetovoimaista ja kestävä kehityksen mukaista asuin ja elinympäristöä.

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta toimii joukkoliikennelain tarkoittamana seudullisena joukkoliikenneviranomaisena kuuden kunnan alueella ohjaten ja valvoen koko joukkoliikenteen suunnittelua ja toteutusta siten, että joukkoliikenteen palvelutaso on liikennetarpeen mukainen ja että palvelu toteutuu asianmukaisesti yhteistoimintasopimuksen mukaisten kuntien muodostamalla alueella.

Turun seudun joukkoliikennetoimisto suunnittelee joukkoliikenteen reitit ja aikataulut kuntien palvelutasotavoitteiden mukaisesti sekä huolehtii mm. markkinoinnista, lipunmyynnistä, tarkastustoiminnasta, liikenteen kilpailuttamisesta, laskutuksesta ja joukkoliikenteen kuntakohtaisesta kirjanpidosta.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta toimii kuntalain mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota jätelain mukaisena seudullisena jätehuoltoviranomaisena 17 kunnan alueella.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Väestön ikääntyminen ja keskittyminen kasvualueille, perinteinen valmistava teollisuus siirtyä entistä enemmän luonnonvarojen kestävä käyttöä korostavaan palvelutalouteen ja ilmastomuutoksen myötä energiatehokkuuden ja uusiutuvien energiaratkaisujen lisääminen kaupunki-infrastruktuurin rakentamisessa on entistäkin tärkeämpää.

Lainsäädäntömuutoksia

Lainsäädännössä on tapahtunut ja tapahtumassa vähäisiä tarkistuksia (maankäyttö- ja rakennuslaki, vesihuoltolaki, luonnonsuojelulaki, ympäristönsuojelulaki, maa-aineslaki, maastoliikennelaki).

Merkittävimmät muutokset liittyvät hulevesien hallintaan, joita koskevat säännöksiä on lisätty maankäyttö- ja rakennuslakiin (uusi luku 13 a). Muutokset ovat tulleet voimaan 1.9.2014. Säännös korostaa hulevesien hallinnan suunnitelmallisuutta. Tämä edellyttää hulevesiasiantuntijuuden kehittämistä erityisesti ympäristötoimialalla sekä toimialojen välisten vastuiden määrittelyä johtosääntömuutoksien.

Ympäristöterveydenhuoltoa koskevassa lainsäädännössä on tapahtumassa myös merkittäviä muutoksia koskien esim. seuraavia lakeja: elintarvikelaki, terveydensuojelulaki, kuluttajaturvallisuuslaki, tupakkalaki.

Rakennusvalvonnan seudullistaminen

Kuntien rakennusvalvonnan asiantuntemusta ja yhtenäistä toimintatapaa vahvistetaan kokoamalla rakennusvalvonta isommiksi yksiköiksi. Ympäristöministeriön asettama työryhmä on selvittänyt rakennusvalvonnan suuremmiksi yksiköiksi kokoamisen vaihtoehtoja (mm. isäntäkunta-, yhteistoiminta- ja yksityistämismallia) sekä uudistuksen vaikutuksia mm. kuntien muuhun toimintaan, muuhun viranomaisyhteistyöhön, kuntatalouteen sekä tarvittaviin resursseihin ja asiantuntemukseen. Selvityksessä käsitellään yksiköiden muodostumista sekä vapaaehtoisen yhteistyön pohjalta että velvoittavan lainsäädännön pohjalta.

Ympäristöministeriön asettaman työryhmän selvitys on ollut kommentoilla keväällä 2015. Rakennusvalvontojen uudistus on tarkoitus toteuttaa vuoden 2016 aikana. Uudet rakennusvalvontayksiköt aloittaisivat toimintansa vuoden 2017 aikana. Toiminta katettaisiin tuolloin täysimääräisesti lupamaksuilla. Uudistus tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet modernisoida rakennusvalvonnan toimintaa muun muassa sähköisten menetelmien avulla. Samassa yhteydessä on tilaisuus myös luoda toimiva sanktiojärjestelmä säännösten noudattamisen tueksi.

Ympäristöterveydenhuollon valtiollistaminen

Ympäristöterveydenhuollon tai sen joidenkin osa-alueiden valtiollistamisesta on aloitettu keväällä 2015 esiselvitys, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2015 syyskuun loppuun mennessä. Esiselvityksen tavoitteena on arvioida valtiollistamiseen liittyviä vaikutuksia ja määrittää niitä kysymyksiä, joita tulisi ratkaista varsinaisessa selvitysvaiheessa, ennen mahdolliseen organisaatiomuutokseen ryhtymistä.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Turun seudun jätehuolto Oy:n ja Rouskis Oy:n kunnat allekirjoittivat yhdistymissopimuksen kesäkuussa 2014, jonka mukaisesti Rouskis Oy päätettiin sulauttaa TSJ Oy:öön. Lounais-Suomen jätehuolto Oy aloitti toimintansa 31.8.2015.

Lounais-Suomen jätehuolto Oy:n toiminta-alueita vastaava jätelain 23 §:n tarkoittama, yhteistoiminta-alueen kuntien yhteinen toimielin perustettiin hoitamaan jätehuoltoviranomaisen tehtäviä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Turun seudun jätehuoltolautakunnan toiminta-alueeseen liittyivät Rouskis Oy:n omistajakunnat Kemiönsaari, Paimio, Sauvo ja Salo. Turun kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 15.6.2015 Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan perustamista koskevan sopimuksen sekä lautakunnan johtosäännön. Myös muut yhteistoiminta-alueen kunnat ovat hyväksyneet sopimuksen ja sopimus on allekirjoitettu 21.8.2015. Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta on aloittanut toimintansa 1.9.2015.

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Vuonna 2016 tulee viimeistään linjattavaksi FÖLI -alueen mahdollinen laajeneminen. Vuonna 2016 alkaa myös ELY -keskuksen kanssa yhteishankintoina toteutettavat linjastokokonaisuudet Paimioon ja mahdollisesti myös Paraisille ja Mynämäelle. Matkahuollon seutulippu poistuu ja tilalle tulee Waltti -tuotteisiin perustuvat ratkaisut.

Toimintaympäristössä korostuu mobiili- ja digitaalisten palvelujen, reaaliaikaisen tiedon, avointen rajapintojen ja ympäristöä säästävien teknisten ratkaisujen (esim. sähköbussit) merkitys.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Strategiasta sekä maankäytön suunnittelua säätelevästä maankäyttö- ja rakennuslaista toimialalle ja lautakunnille johdetut tavoitteet pannaan talousarviokausittain täytäntöön strategisella sopimuksella, johon sisältyvät seuraavat strategiset painopisteet:

1.3.1 Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta

Yrittävä ja osaava kaupunki (Kilpailukyky ja kestävä kasvu)

Turun alueen kilpailukyyn ja työllisyyden kasvua vauhditetaan alueellisia elinkeino- ja innovaatiopalveluja uudistamalla (3.1.1)

- Kampus tiedepuisto, Blue Industry Park

Elinkeinoelämän kilpailuetua kasvatetaan vahvistamalla Turun logistista asemaa ja logistiikkapalveluja (3.1.3)

- Lentoliikennettä ja lentoaseman ympäristöä Suomen kakkoskenttänä kehitetään matkustaja- ja rahtiliikenteen kasvattamiseksi. Käynnistetään nykyaikaisen matkakeskuksen rakentaminen.
- Valmistellaan LogiCity, Blue Industry Park ja Matkakeskus -hankkeiden kaavat ja hankkeiden toteuttamista edellyttävät toteutussuunnitelmat sopimusten ja ohjelmien mukaisesti.

Turkua kehitetään merkittävänä matkailu-, kongressi- ja tapahtumakaupunkina (3.1.5)

- Valmistellaan matkailua, kongressi- ja tapahtumatoimintaa edistäviä asemakaavoja ja niiden toteuttamista edellyttävät yleisten alueiden toteutussuunnitelmat sopimusten ja ohjelmoinnin mukaisesti.

Turun asemaa Suomen vetovoimaisimpana yliopisto- ja opiskelijakaupunkina vahvistetaan (3.1.6)

- Uusien ja laajennettavien opintahojien toteuttamista ja opiskelija-asumisen lisäämistä edellyttävät asemakaavat ja yleisten alueiden toteutussuunnitelmat valmistellaan sopimusten ja ohjelmoinnin mukaisesti.

Vaikuttava ja uudistuva kaupunki (Kilpailukyky ja kestävä kasvu)

Tuottavuutta ja uudistumiskykyä kasvatetaan edistämällä innovaatioita (3.2.1)

- Kokeillaan rohkeasti uusia palvelumalleja ja uusia toimintatapoja yhdessä kumppanien kanssa. Joustavoitetaan kaavoitusta hyödyntäen kumppanien ja ulkoisten asiantuntijuutta ja resursseja nykyistä laajemmin.

Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä (3.2.2)

- Tuloksellisuutta ja mitattavia tavoitteita korostetaan kaikessa toiminnassa.
- Hyvällä johtamisella varmistetaan, että keskitytään niihin asioihin, jotka ovat tärkeimpiä sovitun lopputuloksen saavuttamiseksi
- Maankäytön hankkeet ohjelmoidaan, toteutetaan ja seurataan yhteisesti toimialarajat ylittäen
- Maankäytön yhteinen toimintamalli otetaan vaiheittain käyttöön.

Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä (3.2.3)

- Asiakkaiden itsepalvelumahdollisuuksia lisätään tarjoamalla digitaalisia ajasta ja paikasta riippumattomia palveluita.

Parempaa johtamista ja päätöksentekoa tuetaan tiedonhallintaa parantamalla (3.2.4)

- Maankäytön hankkeiden etenemisen seurantaan otetaan käyttöön yhteinen toimialarajat ylittävä työväline.
- Kaavavarannon kehittymistä seurataan systemaattisesti, jotta ajantasainen tieto on helposti saatavilla.

Omistajaohjauksen vaikuttavuutta parannetaan vahvistamalla konsernimaista toimintatapaa (3.2.5)

- Konserniyhtiöiden maankäytön kehittämishankkeet toteutetaan kumppanuushankkeina sopimusten ja ohjelmoinnin mukaisesti. Valmistellaan kumppanuushankkeiden toimintamalli

Kaupungin perustoimintaa tuetaan parantamalla tukipalvelujen laatua ja kustannustehokkuutta (3.2.6)

- Varmistetaan toiminnan edellyttämät riittävät ja asiantuntevat paikkatieto- ja hallintopalvelut.

Tilojen käyttöä tehostetaan uudistamalla työtapoja (3.2.7)

- Kaupungin kiinteistöomistuksia ja -hankintoja tarkastellaan kriittisesti, ja niitä ryhdytään johtamaan aiempaa suuressa kokonaisuutena. Edistetään niiden kaupungin kiinteistöjen jalostusta tai myyntiä, joista kaupunki on päättänyt luopua, (Kiinteistöliikelaitoksen kiinteistöjalostuskohteet), valmistelemalla tarvittavat asemakaavat sopimusten ja ohjelmoinnin mukaisesti.

Rakentuva kaupunki ja ympäristö (Kilpailukyky ja kestävä kasvu)

Luodaan pohjaa kasvulle kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina (3.3.1)

- Linnakaupungin, Kampus ja Tiedepuiston, Skanssin, LogiCityn ja Blue Industry Parkin aluekehityshankkeiden kehittämissuunnitelmat, osayleiskaavat ja asemakaavat sekä niitä palvelevat ja toteuttavat yleisten alueiden suunnitelmat valmistellaan sopimusten ja ohjelmoinnin mukaisesti.

Kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta lisätään laajalla yhteistyöllä (3.3.2)

- Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin kärkihankkeista.
- Yleis- ja asemakaavoituksella sekä yleisten alueiden suunnittelulla edistetään keskustan kehittämistä. Yleiskaava 2029-työssä hyödynnetään käynnissä olevien keskusta-alueita koskevien erillisselvitysten tuloksia. Asemakaavat ja yleisten alueiden suunnitelmat valmistellaan vuorovaikutteisesti osallistaen.
- Keskustan asemaa kaupunkilaisten yhteisenä ja viihtyisänä olohuoneena kehitetään parantamalla korkeatasoisia julkisia kaupunkitiloja ja kävelypainotteisia alueita erityisesti jokirannassa, Kauppiaskadulla, Kauppahallin korttelissa ja Fortuna-korttelissa. Kauppatorin miljöö kohotetaan arvoiseensa asuun. Ympärivuotista houkuttelevuutta edistetään katetuilla kauppakortteleilla ja helppokulkuisilla kortteleiden keskinäisillä yhteyksillä.
- Varmistetaan keskustan saavutettavuus ja liikkumisen sujuvuus kaikilla liikennemuodoilla ja kävelyn sekä pyöräilyn edellytyksiä parannetaan.
- Keskustan toimintaedellytyksiä vahvistaa kantakaupunkia ympäröivä ja keskustaan tukeutuva uudistuvien alueiden kehä Linnanfältistä Itäharjulle.

Huomisen rakentamista edistetään maankäytön kehittämisen kokonaisvaltaisuutta, ennakkoluulottomia kumppanuuksia ja yhteistyömalleja korostavalla toimintamallilla (3.3.3)

- Otetaan käyttöön yhteinen maankäytön toimintamalli, jossa korostetaan ja kehitetään kokonaisvaltaista projekti- ja työskentelytapaa.
- Hyödynnetään kumppanien asiantuntijuutta ja resursseja asemakaavojen valmistelussa. Toimintatavalla edistetään kaupungin ja kumppanien yhteistä tahtotilaa ja suunnitelmien toteutumista.

Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa vahvistetaan täydennysrakentamisella (3.3.4)

- Kaupunkirakennetta eheytetään monipuolisesti asumistoiveisiin ja elinkeinoelämän tarpeisiin vastaten. Osayleiskaavoja ja asemakaavoja laatimalla varaudutaan monipuolisen tonttireservin kasvattamiseen, joka lisää joustoa infran toteutuksen ja tonttien luovutuksen ajoitukseen.
- Kaavoitus kohdennetaan osaksi nykyistä yhdyskuntarakennetta tai sen välittömään läheisyyteen. Palvelujen järjestämisen kustannustehokkuus paranee, kun voidaan tukeutua olemassa olevaan palveluverkkoon. Kunnallistekniikan investointien hyödyntäminen tehostuu, liikenteen päästöt vähenevät ja kaupunkilaisten aikaa säästyy liikkumisessa.
- Kaupungin kasvun painotus suunnataan keskustaan, sitä kehystävälle kaupunkiudistusalueille ja kohti merta. Tiivistävillä kaupunkialueilla korostetaan rakennetun kaupunkiympäristön laatua.

Kaupungin kilpailukykyä lisätään tarjoamalla houkuttelevaa asumista kaikille (3.3.5)

- Monipuoliset ja vetovoimaiset asumisvaihtoehdot ovat työpaikkojen rinnalla keskeinen kilpailukykytekijä houkutellessa osajia ja asukkaita kaupunkiin.
- Kaavavarantoa kasvatetaan laatimalla osayleiskaavoja ja asemakaavoja. Asuntotuotannosta vähintään 20 % tulee sijoittua kaupungin omistamille tonteille, mikä mahdollistaa kaupungin omakotitonttien ja valtion tukeman (ARA) kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteuttamisen. Pientalojen asuntotuotantoa tuetaan niin, että tonttireservi vastaa kolmen vuoden asuntotuotantotarvetta. Monipuolisen tonttireservin kasvattaminen lisää joustoa infran toteutuksen ja tonttien luovutuksen ajoitukseen.

Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2040 (3.3.6)

- Monimuotoisuudessaan ainutlaatuisen luonnonympäristön arvojen säilymistä tuetaan aktiivisesti ja luonnon kokemisen mahdollisuuksia edistetään kestävin ja luontoa varjelevin tavoin.

Ympäristön kannalta kestävää liikennettä ja liikkumista edistetään eheää kaupunkirakennetta hyödyntämällä (3.3.7)

Vanhan rakennuskannan innovatiivista uusiokäyttöä lisätään yhdistämällä luovasti vanhaa ja uutta rakentamista (3.3.8)

Kaupungin vetovoimaisuutta lisätään korostamalla veden läheisyyttä ja saavutettavuutta (3.3.9)

Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristön ja palvelukanavien suunnittelulla (3.3.10)

Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen (Hyvinvointi ja aktiivisuus)

Luodaan puitteet hyvinvoinnille laaja-alaisella yhteistyöllä (2.1.1).

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti tulee alueiden käytön suunnittelussa (MRL 5 §) edistää mm. turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista.

Ympäristöterveydenhuollon tavoite on ihmisten ja eläinten terveyden suojeleminen elinympäristössä vaikuttavilta haitallisilta tekijöiltä.

Osaava ja oppiva kaupunkilainen (Hyvinvointi ja aktiivisuus)

Henkilöstön osaaminen pidetään kehityksen kärjessä systemaattisella osaamisen johtamisella ja laajaan verkostoitumiseen kannustamalla (2.2.1)

- Varmistetaan riittävät ja asiantuntevat resurssit toimintaympäristön muutostilanteessa. Maankäytön yhteisen toimintamallin ja kaavoitustaksan käyttöönotto edellyttää henkilöstöltä nykyistä enemmän projektin johtamistaitoja.

Alati kehittyvät ICT-järjestelmät edellyttävät jatkuvaa tietojärjestelmien osaamisen kehittämistä.

Kasvatuksen ja opetuksen palveluverkkoa uudistetaan sivistystoimialan ja Ammattikorkeakoulun toimipisteverkkoja tiivistämällä (2.2.6)

- Valmistellaan uusien tilahankkeiden toteuttamisen ja käytöstä poistuvien kiinteistöjen kehittämisen edellyttämät asemakaavat ohjelmointiin perustuen.

Aktiivinen kaupunkilainen (Hyvinvointi ja aktiivisuus)

Vahvistetaan aluenäkökulmaa asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä (2.3.4)

- Ympäristötoimialan eri alojen asiantuntijat osallistuvat lähiöiden kehittämishankkeisiin ja yhteistyöverkostoihin. Kaupunkisuunnittelu valmistelee yhteistyössä muiden kanssa lähiöiden kehittämistä palvelevia yleissuunnitelmia, asemakaavoja ja yleisten alueiden suunnitelmia.

Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa (2.3.5)

- Yleiskaavat ja asemakaavat valmistellaan vuorovaikutteisesti MRL:n edellyttämällä tavalla. Osallisuutta lisätään osana Drive Turku ja digitaalisen kaavoitusprosessin kehittämishankkeita.

Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi (2.3.7)

- Asiakaspalvelulla tuetaan kulttuurin vapaan kentän toimintaedellytyksiä mm. keskustan elinvoimaisuuden lisäämiseksi.

1.3.2 Rakennuslautakunta

Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä (3.2.2)

- Rakennuslupakäsittelyä joustavoitetaan. Rakennuslupakäsittelyssä huomioidaan erityisesti nopeasti liikkeelle lähteviä asumis- tai yritystilatarpeita.

Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä (3.2.3)

- Asiakkaiden itsepalvelumahdollisuuksia lisätään tarjoamalla digitaalisia ajasta ja paikasta riippumattomia palveluita.

Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa vahvistetaan täydennysrakentamisella (3.3.4):

- Tiivistyville kaupunkialueilla korostetaan rakennetun kaupunkiympäristön laatua huomioiden kuitenkin, että lupaehtoilta tai määräyksillä ei tarpeettomasti koroteta rakentamisen kustannuksia.

Kaupungin kilpailukykyä lisätään tarjoamalla houkuttelevaa asumista kaikille (3.3.5)

- Puretaan tarpeettomasti asumisen hintaa nostavaa harkinnanvaraista säännöstöä ja normistoa.

Vanhan rakennuskannan innovatiivista uusiokäyttöä lisätään yhdistämällä luovasti vanhaa ja uutta rakentamista (3.3.8):

- Arkkitehtuurissa korostetaan tietoisuutta historiallisesta jatkuvuudesta sekä vanhan ja uuden harmonisesta yhteensovittamisesta.
- Turku toimii aktiivisesti korjausrakentamiseen liittyvien valtakunnallisten määräysten kehittämisessä niin, että vanhan korjaamisesta tulee nykyistä useammin kohtuullisin kustannuksin houkutteleva vaihtoehto.

Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristön ja palvelukanavien suunnittelulla (3.3.10):

- Esteettömyys huomioidaan kaikessa kaupunkiympäristön kehittämisessä kuitenkin painottaen ratkaisuja tehtäessä todennettua tarvetta, jotta rakentamisen kustannuksia ei tarpeettomasti kasvateta.

1.3.3 Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Ympäristön kannalta kestävää liikennettä ja liikkumista edistetään eheää kaupunkirakennetta hyödyntämällä (3.3.7):

- Joukkoliikennettä kehitetään seudullisesta näkökulmasta edistään käytettävyyttä arki- ja työmatkaliikenteessä.
- Toteutetaan joukkoliikenteen runkolinjasto

1.3.4 Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2040 (3.3.6):

- Edistetään materiaali- ja energiakierrätystä ja jätteiden energian hyötykäyttöä kaatopaikkaläijityksen minimoimiseksi.

2.1 Määrärahat

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta							
Toimintatuotot	4.963	4.756	4.426	4.426	4.426	4.426	4.426
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	11.432	11.254	10.926	10.849	10.866	10.896	10.916
Toimintakate	-6.469	-6.498	-6.500	-6.423	-6.440	-6.470	-6.490
Muutos-%		0,4 %	0,0 %	-1,1 %	0,3 %	0,5 %	0,3 %

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Rakennuslautakunta							
Toimintatuotot							
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	103	100	100	100	100	100	100
Toimintakate	-103	-100	-100	-100	-100	-100	-100
Muutos-%		-3,2%	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
TKS joukkoliikennelautakunta							
Toimintatuotot	26.795	34.634	34.065	34.065	35.060	35.400	35.920
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	44.268	51.992	51.515	51.507	52.560	52.980	53.570
Toimintakate	-17.473	-17.358	-17.450	-17.442	-17.500	-17.580	-17.650
Muutos-%		-0,7%	0,5 %	0,5 %	0,3 %	0,5 %	0,4 %

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
L-S jätehuoltolautakunta							
Toimintatuotot	172	156	248*	248	248	248	248
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	172	156	248*	248	248	248	248
Toimintakate	0	0	0	0	0	0	0
Muutos-%	0 %	0 %	0 %	0%	0 %	0 %	0 %

Lisätietoja: Lautakunnan tulot ovat ulkoisia ja laskutetaan L-S jätehuolto Oy:ltä

2.2. Investoinnit

Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta

	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS2018	TS2019
Tilainvestoinnit							
Koneet ja kalusto							
Muut investoinnit		100.000					

TKS joukkoliikennelautakunta

	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS2018	TS2019
Tilainvestoinnit							
Koneet ja kalusto							
Muut investoinnit	1.500.000	1.500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000

Vuosina 2014 ja 2015 joukkoliikenteen rahastusjärjestelmän ja matkustajainformaatiojärjestelmän uusiminen. Toteutunut valtionapu vuonna 2014 ja arvioitu valtionapu vuonna 2015 500.000 euroa.

Vuodesta 2016 alkaen 500.000 euroa vuodessa: Joukkoliikenteen välttämätön tuote- ja palvelukehitys esim. EMV-maksaminen, asiakkaiden mobiilipalvelut, personoidut sähköiset palvelut, paikkatietoon sidotut matkustajainformaatiopalvelut jne. Investointikustannukset jaetaan kuntien asukasluvun mukaisesti, Turun osuus on 64,5 % tässä todetuista kustannuksista eli noin 320.000 euroa.

2.3. Muutokset, kh (kj)

1.000 € Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta	2016	2017	2018	2019
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	-77	-77	-77	-77
Menojen vähennys (Käyttötalous, menot)		-13	-43	-113
Yhteensä	-77	-90	-120	-190

1.000 € Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	2016	2017	2018	2019
Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, menot)	-8	-8	-8	-8
Menojen vähennys (Käyttötalous, menot)		-22	-112	-302
Yhteensä	-8	-30	-120	-310

2.4 Sidotut investoinnit (kh)

-

3.1 Työvoiman käyttö

Henkilötyövuodet (htv)	TOT 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Ympäristötoimiala yhteensä	173	175	171*	171*			
Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta		152	148**	148**			
Joukkoliikennelautakunta		23	23	23			

Lisätietoja:

Ympäristötoimiala yhteensä: Edellä olevasta ulkopuolisella rahoituksella noin 12 htv:tta, *) +1 htv, koska Salon kaupungin jätehuoltoasiamies siirtyy Turun kaupungin ympäristötoimialalle 1.9.2015 alkaen.

Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta: Edellä olevasta ulkopuolisella rahoituksella 8, 5 htv:tta, **) +1 htv, koska Salon kaupungin jätehuoltoasiamies siirtyy Turun kaupungin ympäristötoimialalle 1.9.2015 alkaen.

Joukkoliikennelautakunta: Edellä olevasta ulkopuolisella rahoituksella noin 3,5 htv:tta. Vuodesta 2016 lähtien kaikki muut henkilöstökustannukset paitsi palvelutoimiston henkilöstökustannukset jaetaan kuntien kesken asukasluvun mukaisesti (19 henkilön palkka).

Rakennuslautakunnan ja jätehuoltolautakunnan henkilötyövuodet sisältyvät toimialan lukuun.

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Toimialan käytössä olevat		TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tilat (m ²)		6.695	6.695	6198	6198	6198	6198
Alueet (ha)		-	-	-			
Lisätietoja: Ympäristöterveydenhuollon muutto osoitteesta Linnankatu 55 osoitteeseen Puolalankatu 5							

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta

Turun yleiskaava 2029	Strateginen linjaus:		Muut toteutettavat linjaukset:				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen vaiheittain	Vaihtoehtoasetelma valmis 8/2014 Vaihtoehtojen vaikutusten arviointi	Vaihtoehtojen vaikutusten arviointi Linjaratkaisu kh Luonnoksen valmistelu	Luonnos kh, nähtävillä olo ja lausunnot Ehdotuksen valmistelu	Luonnos kh, nähtävillä olo ja lausunnot Ehdotuksen valmistelu	Ehdotus kh, nähtävillä olo ja lausunnot	Ehdotus kv maakunta-kaavan vahvistamisen jälkeen	
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>Luodaan edellytyksiä kehittää kilpailukykyä ja kestävää kasvua huolehtien mahdollisuuksista turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön. Yleiskaava luo puitteet maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen kehittämiseksi taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla (3.3.1, 3.3.2, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6, 3.3.7, 3.3.9, 3.3.10).</p> <p>Vaihtoehtoisten kehityskuvien vaikutukset arvioidaan linjaratkaisun pohjaksi. Yleiskaava, selvitykset ja vaikutusten arvioinnit laaditaan vuorovaikutteisesti osallistaen (2.3.5), kehittämällä tehokasta projektimaista työskentelyä (3.3.3) ja painottamalla kustannusvaikutusten arviointia. MRL:n mukaisesti yleiskaavan sisältövaatimukseen kuuluu mm. huolehtia mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön. Valmisteluaikataulu on synkronoitu mm. raitiotien yleissuunnitelman ja maakuntakaavan päivityksen kanssa.</p>							

Monipuolinen ja riittävä tonttivaranto	Strateginen linjaus:		Muut toteutettavat linjaukset:				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Arviointikriteeri toteutumiseksi							
- Asuinpientalot (AO, AP, AR) k-m ²			12.500	12.500			
- Asuinkerrostalot (AK) k-m ²			102.000	102.000			
- Kaupungin maalle sijoittuvan asuinkeuhosalan osuus, josta osoitetaan kaupungin omistamille tuotantoyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) k-m ²			>20 % 16.000	>20 % 16.000			
- Työpaikkatontit k-m ²			48.000	48.000			
<p>Tavoitteen kuvaus:</p> <p>MAL-aiesopimuksen velvoittamana laaditun ja Turun kaupunkiseudun rakennemalli 2035:een pohjautuvan ja sitä toteuttavan seudullisen toimenpide- ja kaavoitusohjelman sekä asunto- ja maapoliittisen ohjelman toteuttaminen, jotta rakennemallissa asetetut ja myös yleiskaavallisina tavoitteina hyväksytyt väestö- ja työpaikkatavoitteet saavutetaan.</p> <p>Asemakaavoja laatimalla kasvatetaan kaavavarantoa, jolla edistetään monipuolisten asumis- ja elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksia. Kaavavarannon kasvattaminen mahdollistaa toteutuksen ajoittamisen paremmin kysyntää vastaavasti. Asuntotuotannosta vähintään 20 % tulee sijoittua kaupungin omistamille tonteille, mikä mahdollistaa kaupungin omakotitonttien ja valtion tukeman (ARA) kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteuttamisen. Kaupungin maalle kohdistuvasta asuinkerrosalasta osoitetaan kaupungin tuotantoyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) 250 asunnon tuotantotavoitteen mahdollistava n. 16.000 k-m². Pientalojen asuntotuotantoa tuetaan niin, että tonttireservi vastaa kolmen vuoden asuntotuotantotarvetta.</p>							

Maankäytön yhteinen toimintamalli on käytössä	Strateginen linjaus: 3.3.3		Muut toteutettavat linjaukset: 3.2.2, 3.2.3				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintamalli käytössä			Kyllä; yhteiset maankäytön strategiset hankkeet	Kyllä; yhteiset maankäytön strategiset hankkeet	Kyllä; yhteiset maankäytön hankkeet	Kyllä	Kyllä
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön yhteisestä toimintamallista on tehty päätös ja toimintamalli on otettu täysimääräisesti tehokkaaseen käyttöön. Toimintamallin käyttöönotto tapahtuu vaiheittain siten, että toimintamalli on ensin käytössä yhteisistä maankäytön strategisissa hankkeissa (sopimuksen kohta 4.4). Kevennettyä toimintamallia sovelletaan myös muissa toimialarajat ylittävissä maankäytön hankkeissa (sopimuksen kohta 4.5).							

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Seudullisen joukkoliikenteen matkamäärät	Strateginen linjaus: 3.3.7		Muut toteutettavat linjaukset: 3.2.2, 3.2.3				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Matkamäärien kehitys	22 milj. matkaa	25 milj. matkaa	+ 2 % vuoteen 2015	+ 2 % vuoteen 2015	+ 2 % vuoteen 2016	+ 2 % vuoteen 2017	+ 2 % vuoteen 2018
	Tavoitteen kuvaus: Joukkoliikennettä kehitetään seudullisesta näkökulmasta edistämällä käytettävyyttä arki- ja työmatkaliikenteessä. Tehokas ja houkutteleva joukkoliikenne koko Föli-alueella vähentää Turun keskustan ja sen sisääntuloväylien ruuhkautumista sekä lisää Turun keskustan houkuttelevuutta ostos- ja asiointikohteena.						

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

4.2.1 Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta

Satava - Kaksikerran osayleiskaava	Strateginen linjaus: 3.3.5		Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.5, 3.3.1, 3.3.9				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen	Luonnoksen valmistelu	Tavoitteet ja mitoitus kh maakuntakaavaluonnoksen jälkeen Luonnos kh	Luonnos KH , nähtäville ja lausunnoille	Luonnos KH , nähtäville ja lausunnoille	Lausunnot ehdotuksesta, Ehdotus KH ja nähtäville	Ehdotus kv maakuntakaavan vahvistamisen jälkeen	Asemakaavoituksen ohjelmointi
Tavoitteen kuvaus: Monipuolisilla asumismahdollisuuksilla luodaan edellytyksiä kehittää kilpailukykyä ja kestävä kasvua sekä hyvinvointia. MRL:n vaatimusten mukaisesti laaditaan vuorovaikutteisesti huolehtien mahdollisuuksista turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön. Osayleiskaava tukee asuntotarjonnan monipuolistamista mahdollistamalla vetovoimaista pientaloasumista merellisessä ympäristössä omaleimaisella saaristomaisella alueella. Kaava valmistellaan projektimaista työskentelytapaa noudattaen. Kaavan valmistelussa hyödynnetään vuonna 2012 kumoutuneen osayleiskaavan selvityksiä ja arvioidaan saarten asuttamisen kustannusvaikutukset myös pitkällä aikavälillä. Yleiskaava, selvitykset ja vaikutusten arvioinnit laaditaan vuorovaikutteisesti osallistaen, kehittämällä tehokasta projektimaista työskentelyä ja painottamalla kustannusvaikutusten arviointia.							

Lentokentän ympäristön osayleiskaava (LogiCity)	Strateginen linjaus: 3.3.1		Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.5, 3.1.3				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen	Luonnos on hyväksytty kh:ssa, Natura-selvityksiä	Natura -selvitykset	Lausunnot kaavaehdotuksesta	Lausunnot kaavaehdotuksesta	Kaavaehdotus KH ja nähtäville Ehdotus kv	Asemakaavojen laadinta ohjelman mukaan	Asemakaavojen laadinta ohjelman mukaan
Tavoitteen kuvaus: Luodaan edellytyksiä kehittää kilpailukykyä ja kestävä kasvua MRL:n yleiskaavan sisältövaatimusten vaatimusten mukaisesti laatia suunnitelmat vuorovaikutteisesti ottaen huomioon mahdollisuudet liikenteen sekä kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Yhdessä Ruskon kanssa laadittava osayleiskaava tukee elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä vahvistaen Turun logistista asemaa ja logistiikkapalveluja hyödyntävien yritysten sijoittumismahdollisuuksia. Ehdotuksen valmistelu jatkuu kun alueelle on löydetty hyväksyttävissä olevat toimenpiteet Pomponrahkan Natura-alueen luontoarvojen turvaamiseksi. Yleiskaava, selvitykset ja vaikutusten arvioinnit laaditaan vuorovaikutteisesti osallistaen, kehittämällä tehokasta projektimaista työskentelyä ja painottamalla kustannusvaikutusten arviointia.							

Hirvensalon osayleiskaavan tarkistus	Strateginen linjaus: 3.3.5		Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.5, 3.3.1, 3.3.9				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen	Luonnos hyväksytty kh:ssa, Natura-selvitykset, ehdotuksen valmistelu	Natura-selvitykset ja ELY:n lausunto Ehdotus kh, lausunnot ja nähtävillä olo	ELY:n lausunto Natura-arviosta Lausunnot ehdotuksesta, ehdotus KH ja nähtävillä olo	ELY:n lausunto Natura-arviosta Lausunnot ehdotuksesta, ehdotus KH ja nähtävillä olo	Ehdotus kv	Asemakaavojen laadinta ohjelman mukaan	Asemakaavojen laadinta ohjelman mukaan
Tavoitteen kuvaus: Luodaan edellytyksiä kehittää kilpailukykyä ja kestävä kasvua sekä MRL:n vaatimusten mukaisesti laatia suunnitelmat vuoro-							

vaikutteisesti huolehtien mahdollisuuksista turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön.

Osayleiskaava tukee asuntotarjonnan monipuolistamista mahdollistamalla vetovoimaista pientaloasumista merellisessä ympäristössä. Laaditaan tarvittavat liikenteelliset selvitykset ja arvioinnit myös Natura-alueiden osalta. Kaavan valmistelussa arvioidaan asuinalueiden toteuttamisen vaikutuksia palveluiden järjestämiseen sekä saaren asuttamisen kustannusvaikutuksia myös pitkällä aikavälillä. Yleiskaava, selvitykset ja vaikutusten arvioinnit laaditaan vuorovaikutteisesti osallistaen, kehittämällä tehokasta projektimaista työskentelyä ja painottamalla kustannusvaikutusten arviointia.

Maaria – Ilmarisen osayleiskaava (Maailma)	Strateginen linjaus: 3.3.5		Muut toteutettavat linjaukset: 2.3.5, 3.3.1, 3.3.9				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen	Luonnos hyväksytty kh:ssa, selvitykset ja uuden luonnoksen valmistelu	Uusi luonnos kh, lausunnot ja nähtävillä olo	Kaava-luonnos KH, lausunnot ja nähtävillä olo Ehdotuksen valmistelu	Kaava-luonnos KH, lausunnot ja nähtävillä olo Ehdotuksen valmistelu	Lausunnot kaavaehdotuksesta, KH ja nähtävillä olo	Ehdotus KV	Asema-kaavoituksen ohjelmointi

Tavoitteen kuvaus:

Monipuolisilla asumismahdollisuuksilla luodaan edellytyksiä kehittää kilpailukykyä ja kestävää kasvua sekä hyvinvointia. MRL:n vaatimusten mukaisesti laaditaan suunnitelmat vuorovaikutteisesti huolehtien mahdollisuuksista turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön.

Yhdessä Liedon kunnan kanssa laadittava osayleiskaava tukee asuntotarjonnan monipuolistamista mahdollistamalla pientalontontteja tukeutuen Jäkärän ja Ilmaristen taajamien palveluihin. Rinnan osayleiskaavan kanssa valmistellaan alueen ulkoilureittisuunnitelma (erillinen päätöksentekoprosessi). Kaavan valmistelussa arvioidaan asuinalueiden toteuttamisen vaikutuksia alueen palveluiden järjestämiseen. Yleiskaava, selvitykset, vaikutusten arvioinnit ja ulkoilureittisuunnitelma laaditaan vuorovaikutteisesti osallistaen, kehittämällä tehokasta projektimaista työskentelyä ja painottamalla kustannusvaikutusten arviointia.

Turun liikennejärjestelmän kehittämisohjelma	Strateginen linjaus: 3.3.7		Muut toteutettavat linjaukset:				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen			Valmistelu	Valmistelu	Ehdotus kv		

Tavoitteen kuvaus:

Liikennejärjestelmän kehittämisessä ympäristön kannalta kestävää liikennettä ja liikkumista edistetään eheää kaupunkirakennetta hyödyntämällä. Liikennejärjestelmän kulmakivinä ovat liikenteen päästöjen vähentäminen ja kaikkien kulkumuotojen yhteensopivuus. Turku on aktiivinen toimija seudullisen liikennejärjestelmän linjausten valinnassa. Terveydelle tärkeää höytyliikuntaa edistetään kantakaupunkialueella kehittämällä koulu- ja työmatkareitistöä kävelijöille ja pyöräilijöille. Raskas liikenne ohjataan sujuvalla tavalla pois kaupunkirakenteesta. Osallistutaan aktiivisesti seudun jatkuvaan liikennejärjestelmän suunnittelutyöhön. Laaditaan seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman pohjalta Turun liikennejärjestelmän kehittämisohjelma.

Keskustan liikennesuunnitelma	Strateginen linjaus: 3.3.7		Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.2				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen					Valmistelu	Ehdotus kv	

Tavoitteen kuvaus:

Varmistetaan keskustan saavutettavuus ja liikkumisen sujuvuus kaikilla liikennemuodoilla ja kävelyn sekä pyöräilyn edellytyksiä parannetaan. Liikenneturvallisuutta parannetaan ja liikenteen ympäristöhaittoja minimoidaan.

Raitiotien suunnittelun jatkaminen	Strateginen linjaus: 3.3.7	Muut toteutettavat linjaukset:

	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen			Tarkentuu kv:n päätösten mukaan	Tarkentuu kv:n päätösten mukaan	Tarkentuu kv:n päätösten mukaan	Tarkentuu kv:n päätösten mukaan	Tarkentuu kv:n päätösten mukaan

Tavoitteen kuvaus:

Kaupunginvaltuuston päätösten mukaan jatketaan tarvittaessa työtä raitiotien edistämiseksi.

Kävelyn ja pyöräilyn kehittämissohjelma	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.7			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> 3.3.2, 2.3.1, 2.1.1			
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen		Valmistelu aloitettu	Ehdotus kv	Ehdotus kv			

Tavoitteen kuvaus:

Jatketaan kävelyn ja pyöräilyn kehittämissohjelman valmistelua. Tavoitteena on kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantaminen ja aktiivisen elämäntavan tukeminen. Terveydelle tärkeää höytyliikuntaa edistetään kantakaupunkialueella kehittämällä koulu- ja työmatkareitistöä kävelijöille ja pyöräilijöille.

Itämeren suojele	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.9			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Itämerihaasteen 75 toimenpiteen toteutumisen seuranta eri toimialalla ja konserniyhtiöissä (%)	65		70	70			

Tavoitteen kuvaus:

Kaupunki toimii aloitteellisesti Itämeren suojelussa Itämerihaasteen ja muiden kokonaisuuksien mukaisin toimenpitein. Ympäristönsuojelu koordinoi Itämerihaasteen toteuttamista kaupungin organisaatiossa ja seuraa toimenpideohjelmassa vuosille 2014-2018 esitettyjen toimenpiteiden toteutumista kaupunkiorganisaatiossa. Luku kertoo käynnissä olevien ja valmiiden toimenpiteiden %-osuuden.

Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.6			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kasvihuonepäästöt tn/vuosi							

Tavoitteen kuvaus:

Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä edetään kohti kaupunkiseudun hiilineutraaliutta 2040. Ympäristönsuojelu osallistuu kaupungin kasvihuonekaasupäästöjen laskentaan sekä ilmastonmuutustyöhön. Vuosittaiset kasvihuonekaasupäästöt Turussa tn/vuosi). Ei vielä tiedossa vuoden 2014 lukuja.

Ruissalon opastuskeskuksen digitalisointi ja toimintamallin uudistaminen	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.2.3			<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>			
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Valmistelun eteneminen		Selvitys	Päätökset ja toimenpiteet	Päätökset ja toimenpiteet			

Tavoitteen kuvaus:

Uudistetaan koko opastuskeskuksen toimintamalli sekä tuotettavat palvelut. Keskeisenä ratkaisuna on palveluiden digitalisointi sekä mahdollinen kumppanuus muiden toimijoiden kanssa. Palvelu laajenee myös digitaalisina palveluina ja mobiiliratkaisuuksina koko Ruissalon luontopolkuverkostolle.

Ympäristöterveydenhuollon toiminnan suunnitelmallisuuden lisääminen	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.2.2.		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>				
Suunnitelmallisten tarkastusten osuus kaikista tarkastuksista	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	64 %		68 %	68 %	%	%	%
Tavoitteen kuvaus: Keskeisenä tavoitteena on lisätä toiminnan suunnitelmallisuutta ja parantaa toiminnan kattavuutta ja vaikuttavuutta. Suunnitelmallisuus parantaa laatua lisäämällä kattavuutta, tarkastusten yhdenmukaisuutta ja toimijoiden tasapuolisuutta.							

4.2.2 Rakennuslautakunta

Digitaaliset palvelut	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.2.3		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>				
Sähköisten lupahakemusten osuus (%) kaikista lupahakemuksista rakennusvalvonnassa	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	otettu käyttöön	10 %	15 %	15 %	20 %	25 %	30 %
Tavoitteen kuvaus: Digitaalisia palveluja kehitetään laajalla ja avoimella yhteistyöllä. Vahvistetaan sähköisen asioinnin osuutta rakennusvalvonnan lupapalveluissa (eService, Lupapiste).							

4.2.3 Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Runkobussilinjasto	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.7		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i>				
Valmistelun eteneminen	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Suunnittelu	Suunnittelu	Suunnittelu	Suunnittelu ja toteutus	Suunnittelu ja toteutus
Tavoitteen kuvaus: Suunnitellaan ja toteutetaan joukkoliikenteen runkolinjasto.							

Sähköbussi Pilot -linjan toteutus	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.7 (kestävä liikenne)		<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> 3.1.5 (matkailu), 3.3.6 (ilmasto)				
Sähköbussiliikenteen aloitus, sähköbussiliikenteen kilpailukyvyn ja teknisen toimivuuden arviointi sekä liikenteen sähköistämisen laajentaminen myöhemmissä kilpailutuksissa	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Ensimmäinen s-bussi aloittaa liikennöinnin	Ensimmäinen s-bussi aloittaa liikennöinnin	Linja 1 siirretty pääkiertojen osalta sähköbussiliikenteeksi	S-bussi toimivuuden analysointi sekä suunnitelma liikenteen sähköistämisestä	Uusia kilpailutuksia s-busseilla, mikäli v. 2018 analysointi suosittaa jatkosähköistämistä
Tavoitteen kuvaus: Toteutetaan linjan 1 operointi sähköbusseilla kaikkien pääkierron ajoneuvojen osalta. Lisäksi toteutetaan s-bussien taloudellinen ja toiminnallinen analysointi sekä suunnitelma liikenteen jatkosähköistämisestä.							

4.2.4 Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Materiaalikierrätys ja jätteen hyötykäyttö	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.6	<i>Muut toteutettavat linjaukset:</i> 3.1.1 (kilpailukyky ja työllisyys)
---	--------------------------------------	---

Turun kaupunkiseudun jätepolitiikan valmistelu	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Valmistelu	Valmistelu	Toteutus ja seuranta	Toteutus ja seuranta	Toteutus ja seuranta

Tavoitteen kuvaus:

Valmistellaan vuoden 2016 aikana seudun kuntien yhteinen jätepolitiikka. Jätepolitiikan toteutus ja seuranta seuraavina vuosina.

Materiaalikierrätys ja jätteen hyötykäyttö	<i>Strateginen linjaus: 3.3.6</i>			<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.1.1 (kilpailukyky ja työllisyys)</i>			
Seudullisten jätehuoltomääräysten valmistelu	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	TA 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Valmistelu	Valmistelu	Toteutus ja seuranta	Toteutus ja seuranta	Toteutus ja seuranta

Tavoitteen kuvaus:

Valmistellaan vuoden 2016 aikana seudun kuntien yhteiset jätehuoltomääräykset laajentuneelle toiminta-alueelle.

4.3 Uudistamistoimenpiteet (kh)

Talouselukuihin ilmoitettu arvioidut määrärahatarpeet ko. toimenpiteen kohdalla.

4.3.1. Uudistamisohjelma 1 (Yto)

Projekti	Organisaatio	Nykyinen vaihe	TA 2016 €	TS 2017 €	TS 2018 €	TS 2019 €	HUOM
Taksojen ajanmu- kaistaminen	Ympäristö- toimiala	7 Jatkuvaa toimintaa (Seurantavaihe)	-	-	-	-	Jatkuvaa toimintaan
Joukkoliikenteen käytön lisääminen	Seudullinen joukkoliik- enne	7 Hyötyjen arviointi (Seurantavaihe)	-	-	-	-	Jatkuvaa toimintaan
Joukkoliikenteen lipputuotteiden hinnan tarkistus	Seudullinen joukkoliik- enne	7 Hyötyjen arviointi (Seurantavaihe)	-	-	-	-	Jatkuvaa toimintaan
Kaavoitustaksojen ajankäytön muu- taminen	Kaavoitusyksikkö	7 Hyötyjen arviointi (Seurantavaihe)	-	-	-	-	Päätetty
Kaavatalous ja toiminnan tehos- taminen	Kaavoitusyksikkö	Keskeytetty					Kytkeyty osaksi toimintanalyysin toimenpiteitä
Kaupungin kiinteistöjen myynnin tehostaminen	Ympäristö- toimiala	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)					Jatkuvaa toimintaan

4.3.2. Uudistamisohjelma 2 (Yto)

Projekti	Organisaatio	Nykyinen vaihe	TA 2016 €	TS 2017 €	TS 2018 €	TS 2019 €	HUOM
Kiinteistöjen vero- tustietojen päivittäminen	Kiinteistöliikelaitos, konsernihallinto	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)	Resurssointi				Kiton projekti Erillinen projekti
Lupa- ja valvonta- asioiden synergian hakeminen	Ympäristö- toimiala	Keskeytetty					Liitetty osaksi toimintanalyysia
Seudullisen pien- eläinpäivystyksen kilpailuttaminen	Konsernihallinto	6 Projektin päättäminen (Toteutusvaihe)					Tehty
Suunnittelun mitoitusten ja kustannusten keventäminen	Suunnittelu- yksikkö	Keskeytetty					Siirto Kiton vetovastuulle

4.3.1. Toimintanalyysi (Yto)

Hanke	Projekti	Organisaatio	Nykyinen vaihe	TA 2016 €	TS 2017 €	TS 2018 €	TS 2019 €	HUOM
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Kaavoitus	Tontinluovutus- prosessin tehostaminen	Kaavoitusyksikkö	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)					Huom. Kh:n päätökset 24.8.2015, selvitystyö käynnistetty kh:n päätöksellä
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Kaavoitus	Asiakaspalvelun nopeuttaminen ja omien resurssien uudelleen kohdentaminen	Kaavoitusyksikkö	4 Projektin toteutuksen suunnittelu (Toteutusvaihe)					Jatkuvaa toimintaa
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Kaavoitus	Hulevesi- ja rakennettavuusasi- antuntija kaupunkisuunnitteluun	Kaupunkisuunnittelu	5 Projektin toteutus (Toteutusvaihe)	TOTEUTUNUT – VOI POIS-				Tehty

				TAA LISTAL-TA				
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Kaavoitus	Kaavoitustaksojen uudistaminen	Kaavoitusyksikkö	7 Hyötyjen arviointi (Seurantavaihe)					Tehty
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Kaavoitus	Kaupunkisuunnittelun tehostaminen projektimaisella työtavalla	Kaavoitusyksikkö	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)					Käynnissä
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Kaavoitus	Kaavoituksen keskittäminen kaupungin maalle ja luovutettavien kohteiden tehostettu jalostus	Kaavoitusyksikkö	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)	TOTEUTETAAN KAAVOITUSOHJELMAN KAUTTA, jossa kaupungin kohteet priorisoitu				Käynnissä
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Infrasuunnittelu ja toteutus	Infran (katujen ja puistojen) suunnittelun ja investointikohteiden hallinnan ja johtamisen toimintamallin muutos	Suunnittelu-yksikkö	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)					
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Infrasuunnittelu ja toteutus	Liikennejärjestelmän kehittämisen vastuiden selkeyttäminen	Suunnittelu-yksikkö	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)					
Maankäytön johtaminen ja toimintojen organisointi/Infrasuunnittelu ja toteutus	Yleisten alueiden suunnitteluprosessin kehittäminen	Suunnittelu-yksikkö	1 Tarpeen arviointi (Valmisteluvaihe)					
Digitaaliset palvelut ja digitalisointi	Digitaalinen kaupunkisuunnitteluprosessi ja osallisuus sekä kaavapäiväkirjan/kaavahaun uudistus	Kaupunkisuunnittelu	2 Hyötyjen arviointi (Valmisteluvaihe)					Määrärahariippuvainen
Digitaaliset palvelut ja digitalisointi	Suunnitteluohjelmistojen käytön kehittäminen (3D tietomallit, digitalisointi)	Kaupunkisuunnittelu	2 Hyötyjen arviointi (Valmisteluvaihe)					Määrärahariippuvainen
Viranomaistoiminnot	Lupa- ja valvontatehtävien uudelleen organisointi toimialan sisällä sekä mahdollinen kiinteistötoimialan viranomaistoimintojen siirtäminen	Ympäristötoimiala	2 Hyötyjen arviointi (Valmisteluvaihe)					Selvitystyö käynnistetty kh:n päätöksellä 2015
Rakennusvalvonta	Toimenpiteiden luvantarpeen vähentäminen rakennusjärjestyksen muutoksella	Rakennusvalvonta	2 Hyötyjen arviointi (Valmisteluvaihe)					Rakennusjärjestyksen uusiminen tehty
Rakennusvalvonta	Rakennuslupapöytäkirjojen arkistointi ja rakennuslupakartan muuttaminen digitaaliseen muotoon	Rakennusvalvonta	Valmistelussa					Määrärahariippuvainen, konha vetovastuussa
Rakennusvalvonta	Rakennuslupaprosessin sujuvoittaminen	Rakennusvalvonta	Valmistelussa					Jatkuvaa toimintaa
Ympäristönsuojelu	Tammenterhon opastuskeskuksen toimintojen uudistaminen ja luonto-	Ympäristönsuojelu	2 Hyötyjen arviointi (Valmisteluvaihe)					Lautakunta tehnyt esityksen kaupun-

	koulutoiminnan siirtäminen sivistystoimialalle							ginhallituk- selle
Hallinto	Taksojen ajanmu- kaisuuden ylläpito	Hallinto	Valmistelussa					Jatkuvaa toimintaa
Seudulliset toimin- not	Ympäristötervey- denhuollon eläin- hoitolayhteistyön laajentaminen	Ympäristö- toimiala	2 Hyötyjen arvi- ointi (Valmistelu- vaihe)					
Seudulliset toimin- not	Seudullisen jouk- koliikenteen viran- omaisalueen laajentuminen	Ympäristö- toimiala	2 Hyötyjen arvi- ointi (Valmistelu- vaihe)					
Seudulliset toimin- not	Joukkoliikenteen maksuosuuksien tasaus kunnittain	Ympäristö- toimiala	Käynnissä					Tavoitte- na tasoit- taa kuntien mak- suosuuksia
Seudulliset toimin- not	Seudullisen jäte- huoltoviranomai- sen alueen laaje- neminen	Ympäristö- toimiala	Valmistelussa					Uusi Lou- nais- Suomen jätehuolto- lautakunta aloittanut 1.9.2015

4.4 Strategiset maankäytön hankkeet (kh) TOIMIALOJEN YHTEINEN

Käynnissä olevat strategisen maankäytön hankkeet:

Hankekokonaisuus 1

Keskustan kehittäminen - pohjaa keskustan elinvoiman kehitykselle

Fortuna -kortteli	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.8		Kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta lisätään. Kaupunkilaisten yhteisiä kaupunkitiloja sekä kävelyn alueita parannetaan kehittämällä korttelia luovaa taloutta, kauppaa ja matkailua palvelevaksi alueeksi. Ratkaistaan rakennusten suojelun ja täydennysrakentamisen pääperiaatteet				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava on valmis		-		-		-		
KITO	Korttelin sisäosien piharakenteiden suunnittelu	-0,05	Korttelin sisäosien piharakenteiden toteutus	-0,1	Korttelin sisäosien piharakenteiden toteutus	-0,6			
Vesiliikelaitos									

Kauppatori	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.7		Keskustan asemaa ja elinvoimaisuutta vahvistetaan kehittämällä keskustaa kaupunkilaisten yhteisenä ja viihtyisänä olohuoneena. Kaupan kehittymistä tuetaan keskustan elinvoimaa tukevalla tavalla. Varmistetaan keskustan saavutettavuus ja liikkumisen sujuvuus kaikilla liikennemuodoilla sekä parannetaan kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Kauppatorin miljöö kohotetaan arvoiseensa asuun. Tavoitteena on mm. parantaa rakenteiden, rakennusten ja valaistuksen laatua ja ulkonäköä ja järjestää toimintoja siten, että saavutetaan hyvin toimiva ja kaunis kauppatori. Pysäköinti on tarkoitus toteuttaa maan alle. Kauppiskadun muuttaminen kävelypainoiteiseksi alueeksi ja Yliopistonkadun muuttaminen kävelyalueeksi myös Kauppatorin kohdalla parantaa joukkoliikenteen palvelutasoa.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Katu-, liikenne ja miljöösuunnitelmat valmiita		-						
KITO	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-3,5	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-6,25	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-10,0	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-8,73	
Vesiliikelaitos	Mahdollisista verkoston siirroista vastaa hankkeen toteuttaja								

Fabriikin alue (VR konepaja)	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.1, 3.3.4		Kaupunkikeskustan ja kulttuurilämän laajentumisalue. Entisestä VR:n konepajarakennuksesta on kehkeytnyt merkittävä myös matkailua palveleva tapahtumapaikka (3.1.5) ja yli 400 media-alan työpaikan keskittymä. Luovan talouden ja kulttuurin keskus Logomossa yhdistyy uuden ja vanhan rakennuskannan harmoninen yhteensovittaminen (3.3.8). Logomon viereen toteutetaan uusi kerrostaloalue, Fabriikki, joka tarjoaa vetovoimaista keskustasumista noin 1300 asukkaalle (3.3.4). Yrjänänaukion arvokas puutaloympäristö rauhoittuu kun läpiajoliikenne vähenee Köydenpunojankaaren toteuttamisen myötä. Ratapihan yli rakennettavat sillat parantavat toteutuessaan merkittävästi kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä ja keskusta-alueen palveluiden saavutettavuutta (3.3.7).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Köydenpunojankaaren itäosan ja Vaunukadun infran toteutus valmis	-1,85	Infran toteutus	-1,0	Köydenpunojankaaren toteutus alkaa	-3,0	Infran toteutus	-1,7	
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,4			Infran toteutus	-1,0			

Logomon silta ja parkki	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.1, 3.3.7		Ratapihan ylittävä kävelysilta parantaa Logomon luovan talouden keskuksen ja uuden Fabriikki-asuinalueen kytentää kaupungin keskustaan ja mahdollistaa sujuvat yhteydet mm. keskustan hotelli- ja ravintolapalveluihin. Silta mahdollistaa myös pääsyn asemalaitu-				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €

Kakola	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.4, 3.3.8		Vetovoimainen jokirantaan tukeutuva keskustan täydennysrakentamisalue noin 1200 asukkaalle (3.3.4, 3.3.9). Uudisrakentamisen ohella alueella edistetään vanhan rakennuskannan uudiskäyttöä sekä uuden ja vanhan innovatiivista yhteensovittamista (3.3.8). Entinen vankila-alue kytkee sen ympärillä olevat kaupunginosat toisiinsa, puistoinen mäki-alue lisää ympäröivien kaupunginosien viihtyisyyttä ja on läntisen keskustan oma keidas. Toteutuessaan funikulaari yhdessä förin kanssa parantaa alueen saavutettavuutta ja palvelee myös matkailua (3.1.5).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,25	Infran toteutus	-1,6			
Vesiliikelaitos	Infra valmis								

Telakkaranta	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.9		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.4, 3.3.7, 3.3.8		Rakenteilla oleva vetovoimainen merellinen keskustan täydennysrakentamisalue noin 900 asukkaalle (3.3.4, 3.3.9). Uudisrakentamisen ohella alueella edistetään vanhan rakennuskannan uudiskäyttöä sekä uuden ja vanhan innovatiivista yhteensovittamista (3.3.8). Entinen telakka-alue kytkee sen ympärillä olevat kaupunginosat toisiinsa; jokirantaan toteutettava arki- ja työmatkaliikennettävä palveleva jalankulku- ja pyöräilyreitti edistää terveydelle tärkeää hyötyliikuntaa (3.3.7).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Infran toteutus	-0,3	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,05	
Vesiliikelaitos	Infra valmis								

Uusi siirtolapuutarha	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4		<i>Muut linjaukset:</i>		Kaupunginvaltuustossa hyväksytyn uudistamisohjelma 1:n mukainen hanke. Selvitetään mahdollinen Kupittaaan siirtolapuutarhan korvaava paikka ja luodaan edellytykset sen toteuttamiselle				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO			Asemakaava-luonnos		Asemakaava-vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Uusi siirtolapuutarha, suunnitelma ja päätös (KITO:U1)								
Vesiliikelaitos									

Hankekokonaisuus 2

Kampus tiedepuisto

TYKS U2	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.1, 3.3.3, 3.3.7		Alueen kehittämisessä tavoitellaan saumattomasti yhdessä toimivaa sairaanhoidon, opetuksen ja tutkimuksen kokonaisuutta, jossa seinät eivät ole tehokkaan toiminnan esteenä. Asemakaavanmuutoksella turvataan Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin, TYKS:n ja Turun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan ajankohtainen merkittävä kehitysvaihe sekä sairaalan pitkän tähtäyksen asema ottaen huomioon sairaala-alueen kulttuurihistoriallinen arvo. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin (TYKS) sairaala-alueet Kiinamylynmäellä ja Savitehtaankadun varrella yhdistetään rautatien ja Helsinginkadun valtatie päälle rakennettavalla kannella. Kannelle on suunniteltu rakennettavan nykyisen U-sairaalan korvaavat tilat. Lääketieteellisen tiedekunnan, Medisiinan, laajennus on monialainen yhteishanke, synergiarakennus, joka rakentuu sairaalatielöjen viereen Karjaan radan varrelle. Kupittaaan vanhan aseman tontilla suojellaan rakennuksia ja osoitetaan lisää uudisrakentamista näkyvällä paikalla. Uudisrakentamisella on tarkoitus vahvistaa historian ja olemassa olevan rakennuskannan antamia lähtökohtia (2.3.7, 3.3.8). Helsingin valtatie muutetaan kaduksi Suntiontieltä Kalevanramppiin. Joukkoliikenteen runkolinjojen kehittäminen ja liikenteen toimivuuden turvaaminen edistää seudullisesti merkittävän sairaalan ja opinahjon saavutettavuutta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €

YTO	Asemakaava on valmis								
KITO	Infran suunnittelu	-0,01	Infran suunnittelu	-0,08	Infran suunnittelu	-0,05			
Vesiliikelaitos									

Palloiluhalli	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4	<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5		Palloiluhallin ja pysäköintitilojen toteuttamiseksi on valmisteltu asemakaava, joka mahdollistaa hallin toteuttamisen osoitteessa Lemminkäisenkatu 32 a olevalle tontille. Tavoitteena on, että vuokrahankeena toteutettava palloiluhalli on valmis vuonna 2017. Palloiluhalli toteuttaminen tukee myös Turun kehittämistä matkailu- ja tapahtumakaupunkina (3.1.5).					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava on valmis								
KITO									
Vesiliikelaitos									

Helsinginkatu III/ Itäharjun liittymä	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.3		Itäharjun maankäytön kehittämisen tukemiseksi Helsingin maantie suunnitellaan muutettavaksi kaduksi välillä Kalevanramppi-Jaaninsilta. Hanke toteuttaa myös Valtatie 1:n TEN – tieverkon E18 statuksen poistamista Ohikulkutien ja Turun keskustan väliltä. Tien muuttaminen kaduksi mahdollistaa kaupungin sisääntuloväylän muuttamisen kaupunkimaisemaksi bulevardiksi ja tasoliittymän toteuttamisen, joka parantaa Itäharjun alueen saavutettavuutta.					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV								
KITO			Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,05			
Vesiliikelaitos									

Pääskylvuorenrinne	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.5	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.1, 3.3.4		Tavoitteena on toteuttaa uusi asuinalue, jonka yhteydessä tulee tarkastella alueen liittymien olemassa olevaan katu-, kävely- ja pyörätieverkostoon. Jaanipuiston merkitystä alueelle tulee vahvistaa. Suunnittelualan maapohja on kokonaan kaupungin omistuksessa.					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaavaehdotus Infran suunnittelu	0,15	Asemakaava KV Infran suunnittelu						
KITO	Infran suunnittelu	-0,15	Jaaniinajan ylittävän sillan toteutus	-2,4	Infran toteutus	-1,8	Infran toteutus Tonttien luovutus	-3,0 1,7	
Vesiliikelaitos			Infran suunnittelu	-0,04			Infran toteutus	-0,76	

Hankekokonaisuus 3

Linnakaupunki – merellinen kaupunkikeskusta

Kirstinpuisto	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.3; 3.3.4; 3.3.7		Tavoitteena on kaupunkikeskustan laajentaminen ja merellisen kaupunkikeskustan kehittäminen kumppanin kanssa Linnakaupungin osayleiskaavan pohjalta (3.3.1, 3.3.3). Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuun, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä kävely- ja pyöräilyetäisyydellä kaupungin keskustasta (3.3.4, 3.3.5, 3.3.7).					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava-luonnos		Asemakaava-ehdotus		Asemakaava KV Infran suunnittelu				

Hankekokonaisuus 4

Skanssi – älykäs ja kestävä kaupunginosa

Skanssin Vallikatu	<i>Strateginen linjaus 3.3.1</i>		<i>Muut linjaukset 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7</i>		Skanssin alue on nimetty kaupungin strategiseksi hankkeeksi (Kh 5.11.2012 § 509). Tavoitteena on toteuttaa vetovoimainen kestävä kehityksen periaattein toimiva monipuolinen asuinalue (3.3.4, 3.3.5). Alueen sivuitse suunniteltu raitiotielinjaus mahdollistaa tiiviin maankäytön ja liikenteen tukeutumisen tehokkaaseen joukkoliikenteeseen (3.3.7). Skanssin Vallikadun kaava-alueelle toteutetaan asuntoja noin 600 asukkaalle. Alueelle suunnitellaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviä ratkaisuja (3.3.6).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Hulevesiratkaisun ja Skanssinkadun toteutus	-0,49							
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,2							

Itäskanssi	<i>Strateginen linjaus 3.3.1</i>		<i>Muut linjaukset 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7</i>		Skanssin alue on nimetty kaupungin strategiseksi hankkeeksi (Kh 5.11.2012 § 509). Tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa vetovoimainen kestävä kehityksen periaattein toimiva monipuolinen asuinalue (3.3.4, 3.3.5) tarvittavine palveluineen, erityisesti päiväkotia ja koulu.. Alueen sivuitse suunniteltu raitiotielinjaus mahdollistaa tiiviin maankäytön ja liikenteen tukeutumisen tehokkaaseen joukkoliikenteeseen (3.3.7). Itä-Skanssin kaava-alueelle tavoitellaan noin 2200 asukkaan väestöpohjaa. Alueelle suunnitellaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviä ratkaisuja (3.3.6). Alueen hulevesiratkaisut, liikuntapaikat (2.3.) ja viheralueiden suunnittelu ovat oleellinen osa alueen kaavoitusta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Tontinluovutuskilpailu (pohjoisosa) Asemakaavaehdotus		Asemakaava KV Infran suunnittelu						
KITO	Tontinluovutuskilpailu (pohjoisosa) Infran suunnittelu	-0,1	Maankäyttösopimus Infran suunnittelu	-0,1	Infran toteutus	-2,0	Tonttien luovutus Infran toteutus	-2,0	
Vesiliikelaitos	Infran suunnittelu	-0,05			Infran toteutus	-1,0			

Hankekokonaisuus 5

LogiCity – pohjaa kasvulle

Maa-ainespuisto	<i>Strateginen linjaus 3.3.1</i>		<i>Muut linjaukset 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7</i>		Logistiikan ja tuotannollisten toimialojen LogiCity on yksi kaupungin maankäytön painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle luomalla uusia teollisuus- ja logistiikan työpaikka-alueita lentokentän yhteyteen. Maa-ainespuiston asemakaava-alueella tavoitteena on ensisijaisesti laajan ylijäämämääräisen sijoituspaikan sekä muiden maa-ainesten käsittelyä ja varastointia mahdollistavan alueen sijoittaminen Saramäkeen. Tavoitteena on myös mahdollistaa Toijalan radan hyödyntämistä osana siihen rajoittuvien teollisuuskorttelien toimintaa. Kaavan valmistelun yhteydessä selvitetään mikäli Toijalan radan yhteyteen voidaan sijoittaa vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvä järjestelyratapiha. Ajanmukaistamalla alueella olevien teollisuuskorttelien asemakaavat luodaan edellytykset kysyntää vastaavalle kaupungin omistuksessa olevalle elinkeinotonttitarjonnalle.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV								
KITO	Infran toteutus: Kettinkinkatu ja Vajjerikadun eteläosa valmiit	-0,5	Infran toteutus	-0,8	Infran toteutus	-0,9			
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,5							
Mustasuo	<i>Strateginen linjaus</i>		<i>Muut linjaukset 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7</i>		Logistiikan ja tuotannollisten toimialojen LogiCity on yksi kaupungin maankäytön painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin				

	3.3.1		kasvulle luomalla uusia teollisuus- ja logistiikan työpaikka-alueita lentokentän yhteyteen. Mustasuon asemakaava-alueella tavoitteena on myös mahdollistaa Toijalan radan hyödyntämistä osana siihen rajoittuvien teollisuuskortteleiden toimintaa. Kaavan valmistelun yhteydessä selvitetään mikäli Toijalan radan yhteyteen voidaan sijoittaa vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvä järjestelyratapiha. Mustasuon kaava-alueen toteuttaminen lisää kaupungin omistuksessa olevaa elinkeinotonttitarjontaa.						
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV Infran suunnittelu osalle aluetta	+0,05					Infran suunnittelu jatkuu		
KITO	Maankäyttö-sopimus Infran suunnittelu	-0,05	Infran toteutus alkaa osalle aluetta	-0,4	Infran toteutus	-1,374	Infran suunnittelu ja toteutus	-0,9	
Vesiliikelaitos			Infran toteutus	-0,2	Infran toteutus	-0,3			

Hankekokonaisuus 6

Halistenväylä

Koroistenkaari	<i>Linjauksen tunnus 3.3.7</i>	<i>Muut linjaukset 3.1.3, 3.3.4</i>	Tavoitteena on muuttaa Koroistenkaaren ja Ohitustien väliin jäävän asemakaavoittamattoman suurelta osin kaupungin omistuksessa oleva alue pääosin liike- ja toimistorakennusten alueeksi. Uusi alue liitetään olemassa olevaan katuverkoston Koroistenkaaren tietä jatkamalla Topinojan tieliittymään saakka. Tarkoituksena on myös selkiyttää alueen ulkoilu- ja virkistysreitistö. Samalla tutkitaan Kaarinan kaupungin puolelle sijoittuvan tuotanto- ja liikerakennusalueen liittämistä katuverkoston Turun kautta.						
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV Infran esisuunnittelu	0,05	Infran suunnittelu	0,1					
KITO	Maankäyttö-sopimus Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,1	Infran toteutus alkaa	-2,0	Infran toteutus	-2,0	
Vesiliikelaitos			Infran suunnittelu	-0,03	Infran toteutus	-0,7	Infran toteutus	-0,4	

Koroinen	<i>Linjauksen tunnus 3.3.7</i>	<i>Muut tot.linjaukset 3.3.4, 3.3.5</i>	Liikenteellisesti tavoitteena on mahdollistaa uuden katu-yhteyden rakentaminen Markulantieltä Halistensillalle sekä tämän kadun yhdistäminen Koroistenkaareen. Samalla Gregorius XI:n tien liikennejärjestelyjä kehitetään. Vanhan Tampereentien ja rautatien tasoristeyksen tilalle suunnitellaan alkukua nykyistä tasoristeystä etelämmäksi. Vanhan Maarian Kirkkosillan on tarkoitus jäädä kevyen liikenteen käyttöön. Rautatien osalta kaavoituksen yhteydessä selvitetään kaksirataistamista sekä mahdollisten paikallisjunapysäkkien. Tarkoituksena on mahdollistaa uudisrakentaminen soveltuvilla alueilla sekä luoda edellytyksiä jokivarren aktiivisemmalle virkistyskäytölle. Alue on kaupungin omistuksessa.						
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaavaehdotus Infran esisuunnittelu		Asemakaava KV		Infran suunnittelu				
KITO	Infran suunnittelu	-0,05			Infran suunnittelu	-0,1			
Vesiliikelaitos					Infran suunnittelu	-0,05			

Käynnistyvät strategisen maankäytön hankkeet:

Hankekokonaisuus 1

Keskustan kehittäminen

Eerikinkatu 32 – 34 /Vanha vedenjake- lu	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset</i> 2.3.7, 3.3.3, 3.3.4		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuille, kehittää kaupunki-keskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaik- kaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Entistä vedenjakelun korttelia kehitetään yhdessä kumppanin kanssa (3.3.3). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia (3.3.4) keskustatoiminnoille kulttuuri- historiallisesti arvokkaassa ympäristössä (2.3.7). Toteuttaa strategista tavoitetta painotta- malla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Kumppanin valinta, kehittämissuunnitelma		Asemakaava- luonnos		Asemakaava- vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Kumppanin valinta, kehittämissuunnitelma								
Vesiliikelaitos									

Herrainkulma/ Marina-Linnank24	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset</i> 2.3.7, 3.3.4, 3.3.5		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuille, kehittää kaupunki-keskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaik- kaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Toteuttaa strategista tavoitetta painotta- malla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava- luonnos		Asemakaava KV						
KITO			Maankäyttö- sopimus						
Vesiliikelaitos									

Hämeenkatu/ Vähä-Hämeenkatu; Aura-Tavast, työ- terveystalo ym	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset</i> 2.3.7, 3.3.4		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuille, kehittää kaupunki-keskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaik- kaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Toteuttaa strategista tavoitetta painotta- malla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava- luonnos		Asemakaava- vaehdotus		Asemakaava KV				
KITO					Maankäyttö- sopimus				
Vesiliikelaitos									

Matkakeskus	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.1.3		<i>Muut linjaukset</i> 3.3.7		Tavoitteena on vahvistaa Turun asemaa logistisena solmukohtana, missä kaikki liikenne- muodot yhdistyvät toisiinsa katkeamatta (3.1.3). Selvitetään hankkeen palvelukonsepti – eri käyttötarkoitukset ja rakentamisen määrä. Toteuttaa kestävän liikenteen ja liikkumisen kaupunkirakenteellisia edellytyksiä (3.3.7)				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €

4.5 Asemakaavoitusohjelma (kh)

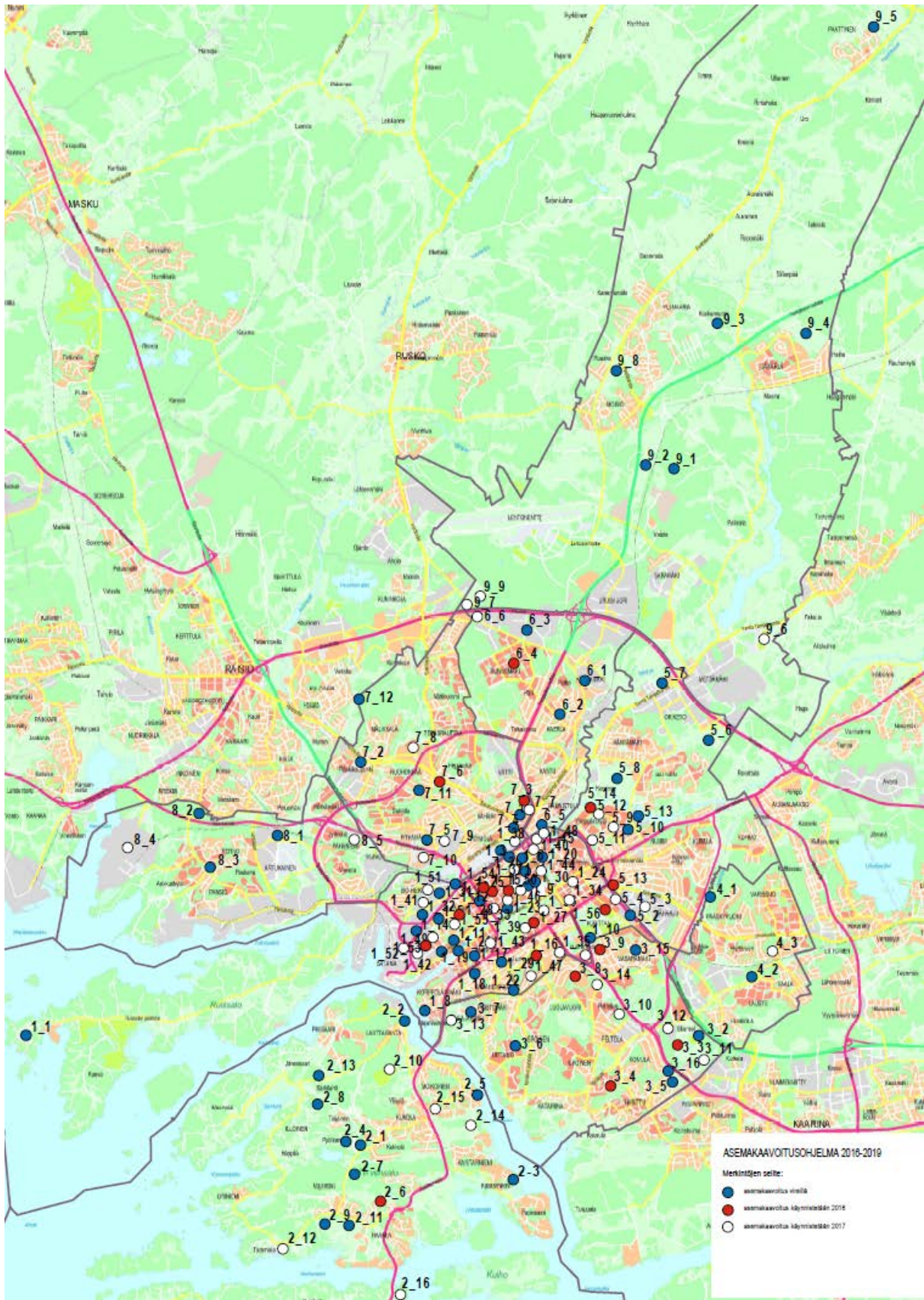
Asemakaavoitusohjelma - käynnissä olevien ja toimintasuunnitelmakaudella käynnistettävien asemakaavojen hyväksyminen:

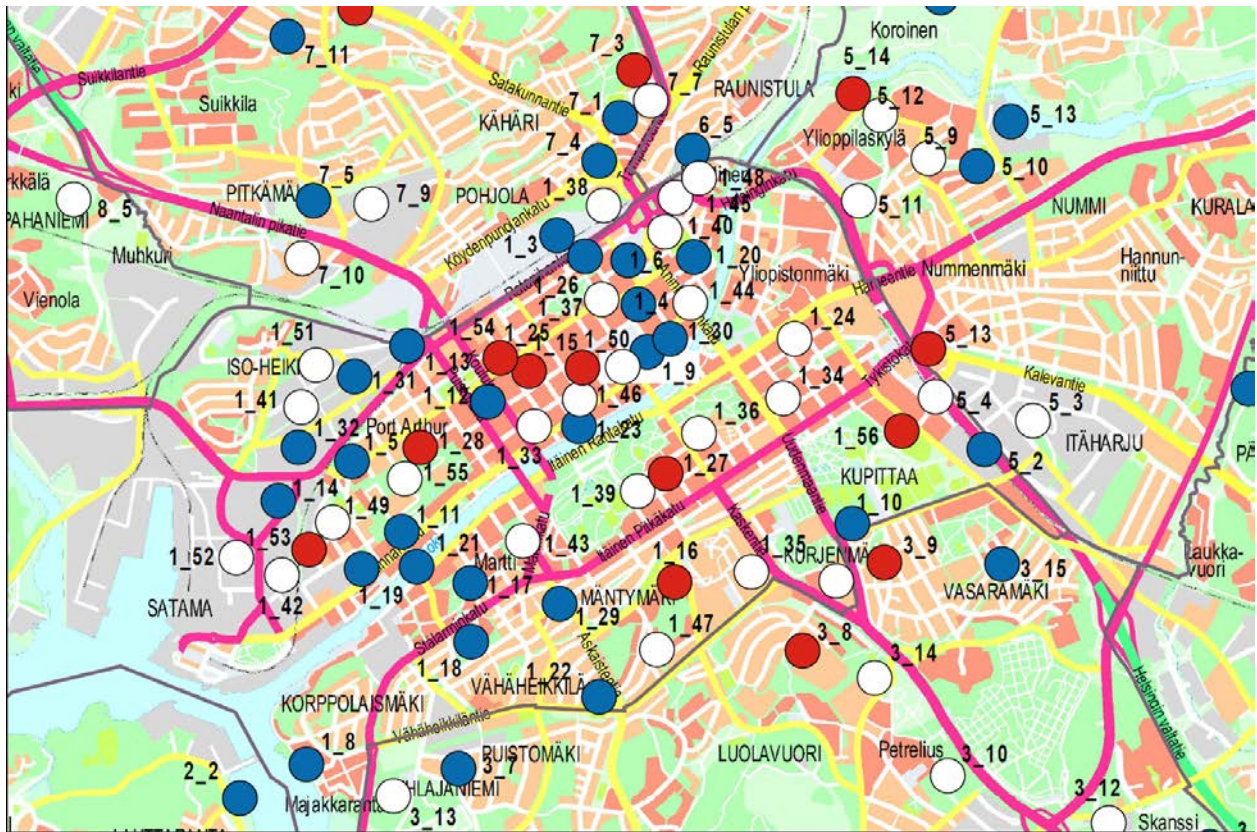
Asemakaavoitusohjelma esitetään hyväksyttäväksi sitovana vuosille 2016–2017 ja ohjeellisena sen jälkeen. Ympäristötoimialan operatiivisessa sopimuksessa vuodelle 2016 on kuvattu vuosineljänneksittäin kaavojen suunniteltu eteneminen. Vuonna 2016 esitetään käynnistettäväksi vuodelle 2018 hyväksymiskäsittelyyn ohjelmoituja asemakaavoja.

TOIMINTASUUNNITELMAKAUSI					
ENN 2015	TAE 2016	TS 2017–2019			
2015 hyväksyttävät asemakaavat	2016 hyväksyttävät asemakaavat	2017 hyväksyttävät asemakaavat	2018 hyväksyttävät asemakaavat	2019 hyväksyttävät asemakaavat	Kauden jälkeen hyväksyttävät asemakaavat
18 kpl, joista 5 strategista* (hyv. kurssiivilla)	21 kpl, joista 6 strategista*	27 kpl, joista 6 strategista*	24 kpl, joista 4 strategista*	20 kpl, joista 6 strategista*	32 kpl
KESKUSTAN KEHITTÄMINEN					
*Fortuna – hyv. 11.5.> valitus HO	*Ruusukortteli/ TVT 1-12	*Herrainkulma/ Marina-Linnank. 24 (MKS) 1-23	*Hämeenkatu – Vähä-Hämeenkatu (MKS) 1-24	*Eerikinkatu 32–34 1-33	Asesepänkatu/ Martti 1-43
*Logomon silta ja parkki 1-3	Kakolan puhdistamon laajennus 1-11	*Turku Energian tontti 1-19	Käsityöläiskatu 10 1-25	*Matkakeskus 1-38	Hector ja Diana/ verohallinto 1-44
Brahe-center (MKS) 1-4	Puutarhakuu 41 (MKS) 1-5	*Österblad (MKS) 1-30	Kakolan torni (MKS) 1-55	*Uusi siirtolapuutarha 1-34	Kauphallin kortteli/ Olympia 1-50
Sepänkatu 5 (MKS) – hyv. 4.3.> valitus HO	Port Aboa 1-8	Forum (MKS) 1-9	Puutarhakuu 55 (MKS) 1-53	Kauppaopisto (MKS) 1-34	Klassikko-VPK 1-46
Synagoga (MKS) – hyv. 31.8. 1-6	Vierasvenesataman ravintolan laajennus 1-21	Freya/ Kristiinankatu 10A 1-15	Ratapihankatu 16-24 (MKS) 1-26	Kaupunginsairaala; pesula 1-35	Käpytie – Toivolankatu 1-47
Tallimäen kenttä, päiväkotit – hyv. 15.6. – voimaan 1.8.		Kurjenlinna 1-10	Rauhankatu 14b/ TVT (MKS) 1-54	Ketarantien ympäristö 1-45	Lokinkatu – Helsinginkatu 1-48
		Mäntymäki/ TVT 1-16	Sirkkalankatu 35 – Sepänkatu 2 (MKS) 1-27	Maariankatu 7 1-37	Luostarinkatu 5 1-36
		Ukkokodin laajennus (MKS) 1-20	Sofiankatu (pk) – Kakolankatu 1-28	Sepänkatu 1 1-39	Merimieskoulu (MKS) 1-49
		Vilkkilänmäki (Tapulinkatu-Terva-hovinkatu) (MKS) 1-17	Tahkonaukio (MKS) 1-56		Tuureporinkatu 2b (MKS) 1-40
		Vähäheikkiläntie 37 (MKS) 1-22	Tonttumäki-Daniel Hjortin katu 1-18		
			Vanha Norssi (Steinerkoulu) 1-29		
KAMPUS TIEDEPUISTO					
*TYKS U2 (MKS) – hyv. 15.6. – voimaan 1.8.	*Helsinginkatu III; Itäharjun liittymä 5-2	*Pääskyyuorenrinne 4-1	Tempo II (MKS) 5-13	*AMK Kampus ja Itäharjun silta (MKS) 5-4	
*Palloiluhalli – hyv. 20.4.– voimaan 13.6.				*Itäharjun aloitus-korttelit (MKS) 5-3	
LINNAKAUPUNKI					
Jaakkoo-Taara – hyv. 20.4. – voimaan 13.6.	*Herttuankulma (MKS) 1-14	Aakenkatu (MKS) 1-13	*Kirstinpuisto (MKS) 1-31		Akselintie etelä (MKS) 1-41
			*Vaasanpuisto 1-32		Akselintie pohjoinen (MKS) 1-51
					Aurigan ympäristö 1-52
					Tullin ympäristö (MKS) 1-42
SKANSSI					
*Skanssin Vallikatu (MKS) – hyv. 1.6. – voimaan 1.8.		*Itä-Skanssi (MKS) 3-2			Eteläskanssi 3-11
		*Skanssinkatu etelä (MKS) 3-3			Skanssinkatu länsi 3-12
LOGICITY					
	*Maa-ainespuisto 9-1				
	*Mustasuo (MKS) 9-2				
HALISTENVÄYLÄ					
	*Koroistenkaari (MKS) 5-6	*Koroinen 5-8			
BLUE INDUSTRY PARK					
				*Blue Industry Park 8-4	

MUUT PALVELUALUEITTAIN					
2015 hyväksyttävät asemakaavat	2016 hyväksyttävät asemakaavat	2017 hyväksyttävät asemakaavat	2018 hyväksyttävät asemakaavat	2019 hyväksyttävät asemakaavat	Toimintasuunnitelmakauden jälkeen hyväksyttävät asemakaavat
2 Saaret					
Saaronniemen leirintäalue 1-1	Moikoisten itäranta 2-5	Illoistenjärvi pohj. (MKS) 2-4	Karhunahde/ Äärilä 2-6	Harkkionmäki (MKS) 2-9	Haarlanlahti 2-11
Marjamäki (MKS) 2-1		Kaistarniemi III 2-3	Metsola (MKS) 2-7	Honkaistentie 68-70 2-15	Margareetta 2-12
Vanha Kaksikkerrantien ranta ja kelluvat talot – hyv. 31.8. 2-2			Särkilahdi (MKS) 2-8	Syvälähti (MKS) 2-10	Päivärinne 2-13
Harjattula (MKS) – hyv. 4.3.> valitus HO					Satava Tammivalkama 2-16
					Sorttamäki ja Uittamon silta 2-14
3 Skanssi - Uittamo					
Mustikka/ Kirsikkatie 20 3-15	Kaarningon pumpaamo 3-16	Kaarninko, Harittu 3-5	Syreenikuja 3-9	Kaupunginpuutarhan alue 3-10	Heikkilän kasarmi 3-13
		Kannuskatu, Uittamo (MKS) 3-6		Korpilahdentie (MKS) 3-7	Honkamäenpuisto 3-14
		Luolavuoren vanhainkoti 3-8		Murkionkatu/ Haritun koulutontti 3-4	
4 Varissuo-Lauste					
	Kuusimäki (Lauste täydennys) 4-2				Itäkaari 4-3
5 Nummi-Halinen					
Aitiopaikka (MKS) – hyv. 1.6. > valitus HO	Orikedon liittymä 5-7		Inspektorinkatu/ TYS (MKS) 5-14	Aitio Centrum (Caribia, Nummen keskuspuisto) (MKS) 5-11	Kuikkulankenttä/ TYS (MKS) 5-12
			Uhrimäki (MKS) 5-10		Vesilaitoksen tontti 5-14
6 Runosmäki-Raunistula					
Hellas (MKS) 6-1	Kärsämäen urheilupuisto 6-2	Runosmäen kylätalo 6-4	Raunistulan pyörätie ja silta (MKS) 6-5	Liljalaakson kauppahanke (MKS) 6-6	
	Tiemestari (MKS) 6-3				
7 Länsikeskus					
Raunintie (MKS) 7-1	Työmiehenpuisto 7-2	Kastun koulu 7-3	Nuppulantie 40 (MKS) 7-6	Oikotien ympäristö (MKS) 7-7	Länsikeskuksen kehittäminen/Galleria 7-8
	Yrjänänaukio/ Pohjo-lan puutaloalue 7-4	Pitkämäen liikekeskus (MKS) 7-5	Yhdistie Myllyyn (Raisio) 7-12		Pitkämäenkatu (MKS) 7-9
		Teerikaripuisto/ Ylispääntie 7-11			Postikeskuksen alue (MKS) 7-10
8 Pansio-Perno					
	Artukaisten kampus (MKS) 8-1	Pernon koulu 8-3			Ojaranta–Jyrkkälä 8-5
	Upalingontie (MKS) 8-2				
9 Maaria-Paattinen					
	Koskennurmi (MKS) 9-3	Jäkärilän Kaila 9-4	Jäkärilä/ Arkeologin-katu, Merovinkinkatu 9-?	Metsämäen ravirata 9-6	Kauppakeskus Celsius 9-7
		Paattinen/ Isoisten-kadun jatke 9-5			Pihlajamäki 9-8
					Vahdontien liiketontti 9-9

Taulukossa maankäytön strategiset hankkeet on varustettu *:llä. Hankkeiden kohdalla olevat numerot viittaavat alla oleviin karttoihin.

Asemakaavoitusohjelma - taloussuunnitelmakauden jälkeen käynnistettävät asemakaavat:

Ohjelmakauden ulkopuolella	
31 kpl	
KESKUSTAN KEHITTÄMINEN	
	Hansakortteli
	Hämähäkkitorntti
	Kupittaaan siirtolapuutarha
	Linnankatu 55
	Mars-kortteli/ poliisilaitos
	Nunna –kortteli
	Tavara-aseman alue
KAMPUS TIEDEPUISTO	
	Itäharjun jatkokorttelit
LINNAKAUPUNKI	
	Isoheikkiläntie 4-8
SKANSSI	-
LOGICITY	
	Niittykulmatien ympäristö
	Suihkarientien ympäristö
HALISTENVÄYLÄ	
	-
MUUT PALVELUALUEITTAIN	
2 Saaret	
	Ruissalon telakka
	Hirvensalon pohjoisranta
	Moikoisten keskusta
	Höyttinen
	Satava itäosa
3 Skanssi - Uittamo	
	AMI -kampus (Peltola)
4 Varissuo-Lauste	
	Itäkeskus
5 Nummi-Halinen	
	Jätteenpolttolaitos /vanha

	Ohikulkutien rinnakkaistie/ Hiisi
	TYS
	Raudikkokatu
6 Runosmäki-Raunistula	
	Fingrid/ johtokadut
7 Länsikeskus	
	Juhannuskukkulan koulutalo
	Liinahaankatu 28-32
	Satakunnantie Paalupaikka - Vakka-Suomentie
8 Pansio-Perno	
	Artukaisten paloasema
	Ankkurikylä
	Puolustusvoimat
9 Maaria-Paattinen	
	Maaria - Ilmarinen/ pientalot
	Messinkikatu itä

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Alatavoite	TAE 2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa	Kunta10: Työpaineita paljon, työn hallintaa vähän (kyllä %), pienempi kuin 2015. Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, vähintään 95 % työpaikoista.
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty.
Turku on vetovoimainen työnantaja	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus, tulokset parantuneet edellisestä mittauksesta (2015).

- kerrostalot (AK) - elinkeinotontit								
Asemakaavapäätösten pitävyys, % (ratkaisujen lkm)	1 vuosi	100 % (5 kpl)	86 % (7 kpl)					
Asukastiheys (asukkaita/maa-km ²)	1 vuosi		748					
Asunnot								
- lukumäärä, yhteensä	1 vuosi	109.342						
- pientaloissa, %		25,6						
- kerrostaloissa, %		72,8						
Asuntokuntia omistusasunnoissa, %	1 vuosi		51,1					
Asemakaavojen sijoittuminen jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykkeille (SYKE:n urban zone vyöhykkeet)	1 vuosi							
Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuus kaikista liikkumismuodoista	5 vuotta							
Suomalaisten kokonaismielikuvat kaupungeista asuinpaikkoina (Taloustutkimuksen säännönmukaisesti tekemä)								
Muuttohalukkuus (taloustutkimuksen säännönmukaisesti tekemä)								
Muuttovoitto / -tappio	1 vuosi		850					
Kasvihuonepäästöjen määrä	1 vuosi	1147,2	1071,5	vähenee		vähenee		
Hengitettävien hiukkasten vrk-raja-arvojen ylityspäivät	1 vuosi	8	0					
Palvelun saatavuus ja kattavuus	Seuranta-	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Asemakaavoitettu alue, km ²	1 vuosi	97,3	97,5					
Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen (%)	1 vuosi	60 %	60 %	60 %				
Palvelun tuottavuus ja tehokkuus	Seuranta-	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ympäristötoimialan kustannus €/asukas (kaavoitus, liikenne- ja katusuunnittelu, rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, ympäristöterveydenhuolto) (pl. seudullinen joukkoliikenne)	1 vuosi	40,69	40,61					
Ulkoinen rahoitus ympäristönsuojelun tutkimus- ja kehittämistoimintaan	1 vuosi	260.000	122.300					

6.1.3. Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Tunnusluku								
Kysyntä/ tarve	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Joukkoliikenteen kulkutapa- osuus	harvem- min kuin 1 vuosi							
Volyyymi	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Seudullisen joukkoliikenteen matkamäärät - kaupunkiseutu (sis. Turku) - Turku sisäinen (milj. mat- kaa)		- 21	22,1 20,0					
Seudullisen joukkoliikenteen liikenteen osto M€ - koko seutu - Turun sisäinen liikenne		- 36,2	39,9 36,0					
Seudullisen joukkoliikenteen lipputulot M€ - koko seutu - Turun sisäiset linjat ja tuotot		- 20,4	23,7 21,3					
Laatu- ja vaikuttavuus	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Seudullisen joukkoliikenteen asiakastytyväisyys - koko seutu		3,9	4,2					
Palvelun saatavuus ja kat- tavuus	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Joukkoliikenteen matkusta- jamäärä/asukas, Turku (stra- tegian mittari)		116	111					
Palvelun tuottavuus ja tehokkuus	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Seudullisen joukkoliikenteen kustannus - kustannukset / asukas (ko- ko seutu) - kustannukset / asukas (Tur- ku)		-	95					
Joukkoliikenteen ostoliiken- teen kustannus, keskiarvo, e/ajotunti, kaupunkiseutu (30.6.2014 saakka vain Tur- ku)		62,1	61,5					

6.1.4. Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Tunnusluku								
Kysyntä/ tarve	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Materiaalikierrätyksen osuus (%) yhdyskuntajätteestä	1 vuosi	35 %	36 %					
Energiahödyntämisen osuus (%) yhdyskuntajätteestä	1 vuosi	63 %	62 %					
Kaatopaikkasijoituksen osuus (%) yhdyskuntajätteestä	1 vuosi	2 %	2 %					
Volyymi	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Yhdyskuntajätteen kokonaisuus (tn/vuosi)	1 vuosi	95 000	97 000					
Laatu- ja vaikuttavuus	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
-								
Palvelun saatavuus ja kattavuus	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
-								
Palvelun tuottavuus ja tehokkuus	Seuranta- väli	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jätehuollon kustannus €/asukas - viranomaisalue	1 vuosi	56,7 €	57,7 €					

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat (kh)

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma	Tavoitteet ja toimintapolitiikka rakennetun ympäristön laadun parantamiseksi
Itämerihaasteen toimenpideohjelma	Ohjaa ja koordinoi Turun kaupungin Itämeritoimenpiteitä vuosina 2014-2018
Kaupunkiseudun asunto- ja maapoliittinen ohjelma	Kuntien maanhankinta, maankäyttösopimusten periaatteet, tontinluovutus, asemakaavojen toteutumisen edistäminen, haja-asutusalueelle rakentaminen, asuntotuotannon määrälliset ja laadulliset tavoitteet vuoteen 2025 asti
Maakuntakaava	Turun kaupunkiseudun maankäyttö ja kehittäminen
Maakuntastrategia	Maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin hankkeet
Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aiesopimus 2012 - 2015	Kuntien ja valtion yhteinen tahtotila ja toimenpiteet rakennemallin toteuttamiseksi
Meluntorjunnan toimintasuunnitelma	Sisältää pitkän ajan suunnitelman melun aiheuttamien haittojen vähentämiseksi sekä ehdotukset keskeisimmistä meluntorjuntatoimista lähivuosille
Rakennusperintöohjelma	Linjaus rakennetun ympäristön vaalimisen ja rakennussuojelun periaatteista, joita sovelletaan ohjeellisena rakennettua ympäristöä koskevissa suunnitelmissa, toimenpiteissä ja päätöksissä
Runkobussilinjaston kehittämisohjelma vuosille 2012 - 2020	Kehittämissuunnitelma
Sopimus seudullisesta joukkoliikenteestä	Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta
Sopimus yhteisestä jätehuoltolautakunnasta	Turun kaupunkiseudun jätehuoltolautakunta
Tilahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnitteluohje	KILA Investointiohjelma ja sen tarvitsemat YTO palvelut
Turun kaupungin kaavoitus- ja toimenpideohjelma rakennemallin toteuttamiseksi	Kaavoitusohjelma ja valmiiden asemakaavojen varanto, arvio rakentuvista asunnoista ja asukkaiden määrästä, arviot rakentuvista työpaikka-alueista vuosille 2015–2018, suunta-antavana vuoteen 2025 asti
Turun kaupunkiseudun rakennemalli 2035	Kaupunkiseudun kilpailukyvyyn ja vetovoiman edistäminen, väestö- ja työpaikkatavoitteet ja yhdyskuntarakenteen kehittäminen vuoteen 2035 asti
Turun seudun rakennemallialueen liikennejärjestelmäsuunnitelma 2035	Seudun liikennejärjestelmän kehittämisen suuntaviivat, pääteemat ja toimenpiteet
Vesihuollon kehittämissuunnitelma	Sisältää alueet, jotka on tarkoitus saattaa vesihuoltolaitoksen vesijohto- ja viemäriverkoston piiriin
Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma	Suunnitelman perusteella toteutetaan vuosittaista ympäristönsuojelulain, vesilain, jätelain ym. ympäristölakien valvontaa toimialalla
Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma 2015 - 2019	Ohjelman perusteella laaditaan vuosittain ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma

Kiinteistötoimiala

1.1 Kuvaus toiminnasta

Kiinteistöliikelaitos vastaa kaupungin kiinteän ja rakennetun omaisuuden hallinnasta ja kehittämisestä sekä tarjoaa toimintaympäristöjä ja toimitiloja.

Kiinteistöliikelaitos vastaa myös yleisten alueiden ylläpidosta ja rakennuttamisesta, kaupungin omistamien rakennusten ylläpidosta ja rakennuttamisesta sekä kiinteistöjen käyttöön liittyvistä palveluista, kiinteistönpidosta, kiinteistöomaisuuden hankkimisesta, vuokraamisesta, myymisestä ja kehittämisestä.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät (kh)

Kiinteistöliikelaitoksen toimintaympäristö on kehittynyt viime vuosina voimakkaasti. Muutoksia aiheuttavat mm. asuntotuotannon hiipuminen, haastava taloudellinen tilanne, lainsäädännön muutokset ja harmaan talouden torjunta. Rakennetulla ympäristöllä sekä kiinteistöjen ylläpidolla ja käytöllä on huomattava vaikutus taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Ympäristökysymyksistä vesihuoltolain tuomat velvoitteet kasvattavat kaupungin investointeja ja ylläpitomenoja. Rakennetulla ympäristöllä on myös suuri painoarvo kestävä kehityksen edistämässä koko yhteiskunnan tasolla.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Maankäyttö (3.3.1)

- Maankäytön kehittämisen uusi toimintamalli otetaan käyttöön. Kaupungin kehittäminen laajoina kokonaisuuksina tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden viihtyvyyttä.

Keskustan ja kauppatorin elävöittäminen (3.3.2)

- Keskustan kilpailukykyä liike-elämän, kaupan, kulttuurin ja matkailun vetovoimaisena keskittymänä parannetaan tarvittavilla investoinneilla ja yhteistyöllä. Kauppatorin miljöö kohotetaan arvoiseensa asuun.

Tuotantoyhtiöiden kilpailutus (3.2.6)

- Kaupungin omistamien tuotantoyhtiöiden määräaikaiset palvelusopimukset päättyvät asteittain ja palvelujen kilpailutamisella haetaan palveluihin kustannustehokkuutta kuitenkin palvelujen laatua unohtamatta.

Uudet hankintamallit (3.2.1)

- Hankintamenettelyjä toteutetaan valikoiduissa kohteissa siten, että ne luovat mahdollisuuksia ja kannustavat innovatiivisiin ratkaisuihin. Rakennusprojekteissa tällaisia hankintamalleja ovat mm. projektinjohtototeutus tai yhteistyömalleihin perustuvat toteutusmuodot esim. allianssi- tai IPT-toteutus (IPT = integroitu projektitoteutus).

Tilojen käytön tehokkuus (3.2.7)

- Kaupungin käytössä olevaa tilamäärää vähennetään karsimalla toimipisteverkkoa, lisäämällä yhteispalvelupisteitä ja luopumalla tiloista, joita ei enää tarvita kaupungin omaan käyttöön.

Sähköinen asiointi (3.2.3)

- Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin.

Infran ja rakennusten korjausvelka (3.2.2)

- Omaisuuden arvosta huolehtiminen on yksi Kiinteistöliikelaitoksen perustehtävistä. Tavoitteena on, että omaisuuden ns. korjausvelka ei ainakaan kasva nykyisestä vaan ennemminkin sitä saataisiin pienennettyä. Korjausvelalla tarkoitetaan rahasummaa, joka tarvittaisiin rakennetun omaisuuden saattamiseksi nykyisiä tarpeita vastaavaan hyväksyttävään tasoon. Tavoitteen saavuttaminen turvataan sillä, että omaisuuden ylläpitoon ja korjaamiseen osoitetaan riittävästi rahaa ja resursseja. Korjausvelka kasvaa, jos omaisuutta ei ylläpidetä ja korjata riittävästi.

Henkilöstön osaaminen (henkilöstö voimavarana –ohjelma)

- Henkilöstön osaamisesta huolehtiminen on tärkeää, jotta Kiinteistöliikelaitoksen palvelutaso säilyy hyvänä. Henkilöstön koulutukseen ja osaamisen ennakointiin panostetaan, jotta valmiudet odottamattomiinkin muutoksiin olisivat kunnossa.

Ympäristö (3.3.6)

- Kestävän kehityksen periaatteet huomioidaan toiminnassa ja turvallinen elinympäristö on kaiken tekemisen tavoitteena.

2.1 Määrärahat

1.000 €	TP 2014	TAM 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Lauta- tai johtokunta							
Korvaus peruspääomasta	22.042	21.278	21.008	26.800	26.800	26.800	26.800
Liikelyjäämä/-alijäämä + poistot	92.988	87.885	63.363	60.178	60.421	60.730	60.980
Toimintatuotot *	201.196	200.457	172.744	182.672	185.153	187.746	190.325
Valmistus omaan käyttöön	2.663	1.000	2.550	2.550	2.550	2.550	2.550
Toimintakulut	110.870	113.572	111.930	125.044	127.283	129.567	131.896
Toimintakate	92.988	87.885	63.364	60.178	60.420	60.730	60.980
Muutos-%	%	-5,5 %	-27,9%	-31,5 %	0,4 %	0,5 %	0,4%

*) Toimintatuottoihin ei sisälly valmistus omaan käyttöön

2.2. Investoinnit

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kiinteistöliikelaitoksen johtokunta							
Investointikulut	53.957	52.585	61.551	56.801	59.656	68.011	68.517
Rahoitusosuudet	2.972	686	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustuotot	45.405	40.000	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
Investointien rahavirta	-5.581	-11.899	-39.051	-34.301	-37.156	-45.511	-46.017
Muutos-%		113,2 %	228,2 %	188,3 %	8,3 %	22,5 %	1,1 %

2.3. Muutokset, kh (kj)

1.000 €	2016	2017	2018	2019
Sairaala-alueen vesikatot, jatkuva (Investointi)	-200			
Sairaala-alueen julkisivukorjaukset, jatkuva (Investointi)	-200			
Rak.4, markätilojen kunnostus (koko talo, 2/krs) (Investointi)	-150			
Rak. 10 viemärit (Investointi)	-300			
Yli-Maaria (Investointi)	-2 000	-12 000	-9 000	
Kaupungintalon siipi (Investointi)	-1 650			
Logomon silta (Investointi)	-1 000			
Kauppatori (Investointi)	-500			
Funikulaari (Investointi)	1 250	1 250		
Tilainvestointien vähentäminen sote-kiinteistöratkaisun johdosta (Investointi)		-1 000	-1 000	-1 000
Nimeämättömät (Investointi)		-5 000	-5 000	-1 000
Yhteensä (investoinnit)	-4 750	-16 750	-15 000	-2 000
Vuokrajärjestelmän uusimisesta ja sote-kiinteistöjen myynneistä				
• Sisäiset vuokrat (Käyttötalous, tulot)	5 666	5 666	5 666	5 666
• Tulojen lisäys	4 262	4 262	4 262	4 262
• Menojen vähennys	-1 162	-1 162	-1 162	-1 162
• Menojen lisäys	14 276	14 276	14 276	14 276
Tulojen vähennys (Käyttötalous ts, tulot)		-974	-1 905	-2 920
Yhteensä (toimintakate)	-3 186	-4.160	-5.091	-6.106
Poistojen vähennys	-3 561	-3 561	-3 561	-3 561
Korvaus peruspääomasta, ts	5 792	5 792	5 792	5 792

2.4 Sidotut investoinnit (sis. kokonaisinvestointeihin kohdassa 2.2) (kh)

1.000 €	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kiinteän omaisuuden hankinnat	6.624	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
Muut investoinnit							

2.5 Infrapalvelujen investointiohjelma (kh)

	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Strategiset maankäytön hankkeet	11 425 000	11 425 000	16 550 000	27 399 000	24 180 000
Tuloa tuottavat	1 900 000	1 900 000	3 775 000	2 860 000	3 260 000
Toimintoja tukevat	4 655 000	4 655 000	1 895 000	465 000	445 000
Korjausvelkaa alentavat	7 434 000	7 434 000	8 170 000	8 190 000	8 065 000
Liikenteen toimivuus % turvallisuus	4 186 000	4 186 000	1 745 000	1 772 000	1 480 000
Asukasviihtyisyyttä parantavat	1 935 000	1 935 000	2 101 000	2 148 000	1 987 000
Yhteensä	31 535 000	31 535 000	34 236 000	42 834 000	39 417 000

Investointiprojektit ovat tarkemmin operatiivisessa sopimuksessa.

Kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksen investointeja koskevat muutokset eivät vielä näy investointeja käsittelevissä taulukoissa ja tunnusluvuissa.

2.6 Tilapalvelujen investointiohjelma (kh)

	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Korjaukset	23 358 000	23 358 000	25 970 000	26 977 000	26 900 000
Uudisrak	2 458 000	2 458 000	12 000 000	9 000 000	0
Ostot	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Hankesuunnitelmat	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Yhteensä	26 516 000	26 516 000	38 670 000	36 677 000	27 600 000

Investointiprojektit ovat tarkemmin operatiivisessa sopimuksessa.

Kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksen investointeja koskevat muutokset eivät vielä näy investointeja käsittelevissä taulukoissa ja tunnusluvuissa.

3.1 Työvoiman käyttö

Henkilötyövuodet (htv)	TOT 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kiinteistöliikelaitoksen johtokunta	217,6	212	210	210	208	206	204
Lisätietoja: -							

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Toimialan käytössä olevat	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tilat (m ²)	7.088	6.598	6.598	6.598	6.598	6.598	6.598
Alueet (ha)	13,1	13,1	13,1	13,1	13,1	13,1	13,1
Lisätietoja: Tiloissa ovat mukana Kiinteistöliikelaitoksen omassa toiminnassaan käyttämät tilat. Alueissa ovat mukana Saramäen ja Itäharjun varastoalueet sekä Röntämäen, Ovakon ja Lauttarannan lumensijoitusalueet.							

4.1 Strategiset tavoitteet, kv

Toimialojen yhteiset asuntotuotannon tavoitteet	Strateginen linjaus: 3.3.5		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Kaupungin yhtiöille luovutettavat tontit, kem ²	-	-	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Tavoitteen kuvaus: 16.000 kem ² tonttutuotanto vastaa kerrostalotontteina 4-6 tonttia / vuosi.							

Yli-Maarian koulun rakentaminen	Strateginen linjaus: 3.3.10		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	KJ:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Rakentaminen toteutettu	-	hanke-suunnitelma	suunnittelu	suunnittelu	rakenteilla	valmis	-
Tavoitteen kuvaus: Yli-Maarian koulu toteutetaan päiväkot-, ala- ja yläkoulun yhdistelmänä. Hankesuunnitelma käynnistetään nopeasti ja rakentamisen aloittamiseen pyritään vielä suunnitelmakaudella.							

Maankäytön uusi toimintamalli on käytössä	Strateginen linjaus: 3.3.3		Muut toteutettavat linjaukset: -				
	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintamalli käytössä	koekäytössä	koekäytössä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Tavoitteen kuvaus: Maankäytön kehittämisen uudesta toimintamalli on tehty päätös ja toimintamalli on otettu täysimääräisesti tehokseen käyttöön.							

4.2 Strategiset tavoitteet, kh

Toimialojen yhteiset horisontaaliset tavoitteet: Yrittävä ja osaava kaupunki

Luodaan Kampus-Tiedepuisto –hankkeessa kaupunkikehitysalusta, jolla yhdistetään innovaatiotoiminta kaupunkisuunnitteluun	<i>Strateginen linjaus: 3.1.6</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Projektisuunnitelma ja tavoitemäärittely	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Tehty	Tehty			
Tavoitteen kuvaus: Kiinteistöliikelaitos on mukana Kampus-Tiedepuisto –hankkeen valmistelussa.							

Toimialojen yhteiset horisontaaliset tavoitteet: Vaikuttava ja uudistuva kaupunki

Palvelujen digitalisointi	<i>Strateginen linjaus: 3.2.3</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Sähköisten palvelujen käyttöönotto	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Käytöön otettu	Käytöön otettu			
Tavoitteen kuvaus: Sähköisten palvelujen käyttöönotto: tontit, venepaikat, aitaamisluvat, aluevuokraukset.							

Toimialojen yhteiset horisontaaliset tavoitteet: Rakentuva kaupunki ja ympäristö

Suurien aluekokonaisuuksien painottaminen suunnittelussa ja ohjelmoinnissa, kohdistamalla ko. kohteisiin tarvittavat resurssit.	<i>Strateginen linjaus: 3.3.1</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Strategiset hankkeet edenneet suunnitelmallisesti	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Kyllä	Kyllä			
Tavoitteen kuvaus: Strategisen sopimuksen maankäytön hankkeiden varmistaminen.							

Vahvistetaan kaupunkikehityksen ja kaupunkisuunnittelun yhteensovittamista mm. yhdistämällä ulkoisia rahoituskanavia, mahdollistetaan innovaatioalustojen luominen, luodaan uusia toimintamalleja ja kumppanuuksia, vahvistetaan viestintää ja markkinointia.	<i>Strateginen linjaus: 3.3.3</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: 3.3.10</i>				
Viedään aktiivisesti eteenpäin 6-Aika ja Inka-hankkeita	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Kyllä	Kyllä			
Tavoitteen kuvaus: Viedään aktiivisesti eteenpäin 6-Aika ja Inka-hankkeita, joita ovat mm. YAH-hanke, Tietomalli, Innovatiiviset hankinnat ja Klinikka.							

Asuntotuotannon, liikenteen ja palveluverkon tarpeita toteutetaan osana asemakaavoitusohjelmaa sekä käynnissä olevaa suunnittelua ja tuotantoa.	<i>Strateginen linjaus: -</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Strategisen sopimuksen maankäytön hankkeiden toteuttaminen	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Kyllä	Kyllä			
Tavoitteen kuvaus: Kiinteistöliikelaitos tukee asemakaavoitusohjelmaa ja sen tavoitteita toteuttamalla maankäytön hankkeita.							

Investointitasojen korottaminen.	<i>Strateginen linjaus: -</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Investointirahat ovat riittävät	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Kyllä	Kyllä			
Tavoitteen kuvaus: Asunto- ja tonttutuotannon varmistamiseksi ja korjausvelan hillitsemiseksi investointitaso riittävälle tasolle.							

Merkittävät strategiaan kytkeytyvät päätökset vuosien 2015-2016 aikana; Raitiotie, Yleiskaavan kehityskuvavalinta ja Satava-Kaksikerta osayleiskaava.	<i>Strateginen linjaus: -</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Kiinteistöliikelaitos osallistuu asiantuntemuksellaan valmisteluun	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
			Kyllä	Kyllä			
Tavoitteen kuvaus: Kiinteistöliikelaitos myötävaikuttaa omalta osaltaan kaupungin hyväksytyn strategian toteuttamiseen.							

Kiinteistöliikelaitoksen tavoitteet

Palvelusopimusten kilpailutus	<i>Strateginen linjaus: 3.2.6</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Kilpailutusten eteneminen	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	0	20	40	40	60	80	100
Tavoitteen kuvaus: Kaupungin omistamien tuotantoyhtiöiden määräaikaisten palvelusopimusten kilpailuttaminen asteittain siten, että vuoden 2018 jälkeen kaupungin omistamilta tuotantoyhtiöiltä ei tilata palveluita ilman kilpailutusta.							

Pysäköintitoiminnan kehittäminen	<i>Strateginen linjaus: 3.2.4</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Kehittämiprojekti toteutettu	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	-	-	valmis	valmis	-	-	-
Tavoitteen kuvaus: Pysäköintitoimintaa kehitetään nykyajan vaatimusten mukaiseksi. Pysäköintimittareiden uusimisen yhteydessä selvitetään laajemmin pysäköintitoiminnan kokonaistilanne.							

Selvitetään Turku-konseptin mukainen päiväkot	<i>Strateginen linjaus: 3.3.10</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Kehittämiprojekti toteutettu	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	-	-	valmis	valmis	-	-	-
Tavoitteen kuvaus: Selvitetään ns. Turku-konsepti siirtokelpoisesta päiväkodista. Tavoitteena on normit täyttävä mutta neliöhinnaltaan edullinen ratkaisu.							

Otetaan käyttöön muitakin toteutusmuotoja kuin jaettu-/kokonaisurakka	<i>Strateginen linjaus: 3.2.1</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>				
Muita urakkamuotoja käytössä	TP 2014	TA 2015	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
	0	1	1	1	1	1	1
Tavoitteen kuvaus: Otetaan käyttöön rakennusprojekteissa muitakin toteutusmuotoja kuin perinteinen jaettu-/kokonaisurakka. Muita toteutusmuotoja voivat olla esim. projektinjohtototeutus tai yhteistyömalleihin perustuvat toteutusmuodot, joista käytetään nimitystä allianssi- tai IPT-toteutus (IPT = integroitu projektitoteutus). Tavoite sisältää myös kaupungin yhtiömuotoisina toteutukseen tulevat tilaratkaisut.							

4.3 Uudistamistoimenpiteet

Ohjelma / nro	Yksikkö	Toimenpide	Status	Uusi kehittämis-toimenpide	Tunnistettu tarve toimialarajat ylittä-välle projektille	Käsitelty lauta-/johto-kunnassa
U2	12	Selvitetään Kiinteistöliikelaitoksen uudelleenorganisoitumahdollisuudet ja uudistetaan toimintamallit (Kv 25.8.2014)	Siirretään sellaisenaan osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	-	-	Kyllä
U2	63	Kiinteistökehitys-toiminnan tehostaminen	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Kiinteistöjen myyntitoiminnan tehostaminen	-	Kyllä
U2	66	Infran mitoitusten sekä muiden laatumitointusten uudistaminen (Kv 25.8.2014 täsmennys)	Siirretään sellaisenaan osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	-	-	Kyllä
U2	UUSI	Pieninvestointi kokonaisuuden kriittinen läpikäynti vuoden 2015 talousarviovalmistelun yhteydessä (Kv 25.8.2014; uusi toimenpide)	Siirretään sellaisenaan osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	-	-	Kyllä
U1	15	Kiinteän omaisuuden kehittäminen	Rakennuskannan (ulkoiset vuokrasopimukset) kehitys- ja myyntipotentiaali (kohdekohtainen erittely liitteenä) (vaikutus sekä käyttötalouteen että investointien rahavirtaan)	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Kiinteistöjen myyntitoiminnan tehostaminen	Kyllä
U1	16	Kiinteän omaisuuden kehittäminen	Maankäytön uuden toimintamallin tehokas käyttöönotto	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Strateginen kv-tavoite: Maankäytön uusi toimintamalli on käytössä	Kyllä
U1	17	Infrapalvelut, Tilapalvelut	Kilpailutus (erit. Turun Seudun Kuntatekniikka Oy, Turun Seudun Rakennustekniikka Oy, Arkea Oy)	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Strateginen kh-tavoite: Palvelusopimusten kilpailutus	Kyllä
U1	19	Tilapalvelut	Tilatehokkuus (vuokrattua tilaa/työntekijä -10 m2) asteittain	Siirretään sellaisenaan osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	-	Yhteistyössä strategisen tilojen ohjauksen ja toimialojen kanssa Kyllä
U1	29	Kiinteän omaisuuden kehittäminen	- Vajaakäyttöisen rakennetun kiinteistöomaisuuden Ylläpitokulujen vähentyminen -Kurjenlinna -Pernon koulu	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Kiinteän omaisuuden kaavallinen kehittäminen	Kyllä
U1	30	Kiinteän omaisuuden kehittäminen	- Mäntymäen pesulan alue kuten edellä, mutta ongelma on tasearvo.	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Kiinteän omaisuuden kaavallinen kehittäminen	Kyllä

U1	31	Kiinteän omaisuuden kehittäminen	Vajaakäyttöisen kiinteistöomaisuuden kehittäminen -Pääskyvuoren kasarmi -Putsari -Puutarha-Ruiskatu -Vedenjakelun kortteli -Mäntymäen pesulan alue	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Kiinteän omaisuuden kaavallinen kehittäminen		Kyllä
U1	32	Kiinteän omaisuuden kehittäminen	Kupittaa siirtolapuutarha – ei kunnallistekniikkaa ja sen toteuttaminen maksaa paljon. Tehokasta keskustarakentamista "pikaratikkareitin varteen" sekä Kupittaa urheilualueen pysäköinnin ja toiminnan kehittäminen.	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Selvitetään Kupittaa siirtolapuutarhalle uutta sijaintipaikkaa.	-	Kyllä
U1	120		Selvitetään Kupittaa siirtolapuutarhalle uutta mahdollista sijaintipaikkaa, joka sallii monipuolisemman toiminnan ja mahdollisesti toiminnan laajentamisen.	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Selvitetään Kupittaa siirtolapuutarhalle uutta sijaintipaikkaa.	-	Kyllä
TO		Kiinteän omaisuuden kehittäminen	Toimintoanalyysin kehittämistoimenpite	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Selvitetään kaupungin omistamien ulkoilu- ja leirialueiden tarkoituksenmukaisuus.	Selvitys yhteistyössä vapaa-aikatoimialan ja konsernihallinnon kanssa	Kyllä
TO		Infrapalvelut	Toimintoanalyysin kehittämistoimenpite	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Infran toteutussuunnittelun kehittäminen.	Selvitys yhteistyössä ympäristötoimialan kanssa.	Kyllä
TO			Toimintoanalyysin kehittämistoimenpite	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Selvitetään asiakaspalvelupisteiden palvelutarjonta ja resursointi	Selvitys yhteistyössä konsernihallinnon ja ympäristötoimialan kanssa	Kyllä
TO		Infrapalvelut	Toimintoanalyysin kehittämistoimenpite	Yhdistetään uuteen toimenpiteeseen ja siirretään osaksi kehittämismallia ja vuosijohtamista	Projektien/hankkeiden läpimenoaikojen nopeuttaminen (kadut avattuna mahdollisimman vähän aikaa)	Yhteistyössä Vesiliikelaitoksen ja Konsernihallinnon kanssa.	Kyllä

4.4 Strategiset maankäytön hankkeet (kh) TOIMIALOJEN YHTEINEN

Käynnissä olevat strategisen maankäytön hankkeet:

Hankekokonaisuus 1

Keskustan kehittäminen - pohjaa keskustan elinvoiman kehitykselle

Fortuna -kortteli	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.8		Kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta lisätään. Kaupunkilaisten yhteisiä kaupunkitiloja sekä kävelyn alueita parannetaan kehittämällä korttelia luovaa taloutta, kauppaa ja matkailua palvelevaksi alueeksi. Ratkaistaan rakennusten suojelun ja täydennysrakentamisen pääperiaatteet				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava on valmis		-		-		-		
KITO	Korttelin sisäosien piharakenteiden suunnittelu	-0,05	Korttelin sisäosien piharakenteiden toteutus	-0,1	Korttelin sisäosien piharakenteiden toteutus	-0,6			
Vesiliikelaitos									

Kauppatori	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.7		Keskustan asemaa ja elinvoimaisuutta vahvistetaan kehittämällä keskustaa kaupunkilaisten yhteisenä ja viihtyisänä olohuoneena. Kaupan kehittämistä tuetaan keskustan elinvoimaa tukevalla tavalla. Varmistetaan keskustan saavutettavuus ja liikkumisen sujuvuus kaikilla liikennemuodoilla sekä parannetaan kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Kauppatorin miljöö kohotetaan arvoiseensa asuun. Tavoitteena on mm. parantaa rakenteiden, rakennusten ja valaistuksen laatua ja ulkonäköä ja järjestää toimintoja siten, että saavutetaan hyvin toimiva ja kaunis kauppatori. Pysäköinti on tarkoitus toteuttaa maan alle. Kauppiaskadun muuttaminen kävelypainoitteiseksi alueeksi ja Yliopistonkadun muuttaminen kävelyalueeksi myös Kauppatorin kohdalla parantaa joukkoliikenteen palvelutasoa.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Katu-, liikenne ja miljöösuunnitelmat valmiita		-						
KITO	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-3,5	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-6,25	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-10,0	Rakennussuunnittelu ja toteutus	-8,73	
Vesiliikelaitos	Mahdollisista verkoston siirroista vastaa hankkeen toteuttaja								

Fabriikin alue (VR konepaja)	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.1, 3.3.4		Kaupunkikeskustan ja kulttuurilämän laajentumisalue. Entisestä VR:n konepajarakennuksesta on kehkeytnyt merkittävä myös matkailua palveleva tapahtumapaikka (3.1.5) ja yli 400 media-alan työpaikan keskittymä. Luovan talouden ja kulttuurin keskus Logomossa yhdistyy uuden ja vanhan rakennuskannan harmoninen yhteensovittaminen (3.3.8). Logomon viereen toteutetaan uusi kerrostaloalue, Fabriikki, joka tarjoaa vetovoimaista keskustasumista noin 1300 asukkaalle (3.3.4). Yrjänänaukion arvokas puutaloympäristö rauhoittuu kun läpiajoliikenne vähenee Köydenpunojankaaren toteuttamisen myötä. Ratapihan yli rakennettavat sillat parantavat toteutuessaan merkittävästi kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä ja keskusta-alueen palveluiden saavutettavuutta (3.3.7).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Köydenpunojankaaren itäosan ja Vaunukadun infran toteutus valmis	-1,85	Infran toteutus	-1,0	Köydenpunojankaaren toteutus alkaa	-3,0	Infran toteutus	-1,7	
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,4			Infran toteutus	-1,0			

Logomon silta ja parkki	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.1, 3.3.7		Ratapihan ylittävä kävelysilta parantaa Logomon luovan talouden keskuksen ja uuden Fabriikki-asuinalueen kytentää kaupungin keskustaan ja mahdollistaa sujuvat yhteydet mm. keskustan hotelli- ja ravintolapalveluihin. Silta mahdollistaa myös pääsyn asemalaitu-				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €

Kakola	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5, 3.3.4, 3.3.8		Vetovoimainen jokirantaan tukeutuva keskustan täydennysrakentamisalue noin 1200 asukkaalle (3.3.4, 3.3.9). Uudisrakentamisen ohella alueella edistetään vanhan rakennuskannan uudiskäyttöä sekä uuden ja vanhan innovatiivista yhteensovittamista (3.3.8). Entinen vankila-alue kytkee sen ympärillä olevat kaupunginosat toisiinsa, puistoinen mäki-alue lisää ympäröivien kaupunginosien viihtyisyyttä ja on läntisen keskustan oma keidas. Toteutuessaan funikulaari yhdessä förin kanssa parantaa alueen saavutettavuutta ja palvelee myös matkailua (3.1.5).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,25	Infran toteutus	-1,6			
Vesiliikelaitos	Infra valmis								

Telakkaranta	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.9		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.4, 3.3.7, 3.3.8		Rakenteilla oleva vetovoimainen merellinen keskustan täydennysrakentamisalue noin 900 asukkaalle (3.3.4, 3.3.9). Uudisrakentamisen ohella alueella edistetään vanhan rakennuskannan uudiskäyttöä sekä uuden ja vanhan innovatiivista yhteensovittamista (3.3.8). Entinen telakka-alue kytkee sen ympärillä olevat kaupunginosat toisiinsa; jokirantaan toteutettava arki- ja työmatkaliikennettävä palveleva jalankulku- ja pyöräilyreitti edistää terveydelle tärkeää hyötyliikuntaa (3.3.7).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Infran toteutus	-0,3	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,05	Infran toteutus	-0,05	
Vesiliikelaitos	Infra valmis								

Uusi siirtolapuutarha	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4		<i>Muut linjaukset:</i>		Kaupunginvaltuustossa hyväksytyn uudistamisohjelma 1:n mukainen hanke. Selvitetään mahdollinen Kupittaaan siirtolapuutarhan korvaava paikka ja luodaan edellytykset sen toteuttamiselle				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO			Asemakaava-luonnos		Asemakaava-vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Uusi siirtolapuutarha, suunnitelma ja päätös (KITO:U1)								
Vesiliikelaitos									

Hankekokonaisuus 2

Kampus tiedepuisto

TYKS U2	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4		<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.1, 3.3.3, 3.3.7		Alueen kehittämisessä tavoitellaan saumattomasti yhdessä toimivaa sairaanhoidon, opetuksen ja tutkimuksen kokonaisuutta, jossa seinät eivät ole tehokkaan toiminnan esteenä. Asemakaavanmuutoksella turvataan Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin, TYKS:n ja Turun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan ajankohtainen merkittävä kehitysvaihe sekä sairaalan pitkän tähtäyksen asema ottaen huomioon sairaala-alueen kulttuurihistoriallinen arvo. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin (TYKS) sairaala-alueet Kiinamylynnmäellä ja Savitehtaankadun varrella yhdistetään rautatien ja Helsinginkadun valtatie päälle rakennettavalla kannella. Kannelle on suunniteltu rakennettavan nykyisen U-sairaalan korvaavat tilat. Lääketieteellisen tiedekunnan, Medisiinan, laajennus on monialainen yhteishanke, synergiarakennus, joka rakentuu sairaalatiilojen viereen Karjaan radan varrelle. Kupittaaan vanhan aseman tontilla suojellaan rakennuksia ja osoitetaan lisää uudisrakentamista näkyvällä paikalla. Uudisrakentamisella on tarkoitus vahvistaa historian ja olemassa olevan rakennuskannan antamia lähtökohtia (2.3.7, 3.3.8). Helsingin valtatie muutetaan kaduksi Suntiontieltä Kalevanramppiin. Joukkoliikenteen runkolinjojen kehittäminen ja liikenteen toimivuuden turvaaminen edistää seudullisesti merkittävän sairaalan ja opinahjon saavutettavuutta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €

YTO	Asemakaava on valmis								
KITO	Infran suunnittelu	-0,01	Infran suunnittelu	-0,08	Infran suunnittelu	-0,05			
Vesiliikelaitos									

Palloiluhalli	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.4	<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.5		Palloiluhallin ja pysäköintitilojen toteuttamiseksi on valmisteltu asemakaava, joka mahdollistaa hallin toteuttamisen osoitteessa Lemminkäisenkatu 32 a olevalle tontille. Tavoitteena on, että vuokrahankeena toteutettava palloiluhalli on valmis vuonna 2017. Palloiluhalli toteuttaminen tukee myös Turun kehittämistä matkailu- ja tapahtumakaupunkina (3.1.5).					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava on valmis								
KITO									
Vesiliikelaitos									

Helsinginkatu III/ Itäharjun liittymä	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.1.3		Itäharjun maankäytön kehittämisen tukemiseksi Helsingin maantie suunnitellaan muutettavaksi kaduksi välillä Kalevanramppi-Jaaninsilta. Hanke toteuttaa myös Valtatie 1:n TEN – tieverkon E18 statuksen poistamista Ohikulkutien ja Turun keskustan väliltä. Tien muuttaminen kaduksi mahdollistaa kaupungin sisääntuloväylän muuttamisen kaupunkimaisemaksi bulevardiksi ja tasoliittymän toteuttamisen, joka parantaa Itäharjun alueen saavutettavuutta.					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV								
KITO			Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,05			
Vesiliikelaitos									

Pääskytuorenrinne	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.5	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.1, 3.3.4		Tavoitteena on toteuttaa uusi asuinalue, jonka yhteydessä tulee tarkastella alueen liittymien olemassa olevaan katu-, kävely- ja pyörätieverkostoon. Jaaninpuiston merkitystä alueelle tulee vahvistaa. Suunnittelualan maapohja on kokonaan kaupungin omistuksessa					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaavaehdotus Infran suunnittelu	0,15	Asemakaava KV Infran suunnittelu						
KITO	Infran suunnittelu	-0,15	Jaaninojan ylittävän sillan toteutus	-2,4	Infran toteutus	-1,8	Infran toteutus Tonttien luovutus	-3,0 1,7	
Vesiliikelaitos			Infran suunnittelu	-0,04			Infran toteutus	-0,76	

Hankekokonaisuus 3

Linnakaupunki – merellinen kaupunkikeskusta

Kirstinpuisto	<i>Strateginen linjaus:</i> 3.3.1	<i>Muut linjaukset:</i> 3.3.3; 3.3.4; 3.3.7		Tavoitteena on kaupunkikeskustan laajentaminen ja merellisen kaupunkikeskustan kehittäminen kumppanin kanssa Linnakaupungin osayleiskaavan pohjalta (3.3.1, 3.3.3). Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuille, kehittää kaupunkikeskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaikkaympäristöjä kävely- ja pyöräilyetäisyydellä kaupungin keskustasta (3.3.4, 3.3.5, 3.3.7).					
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava-luonnos		Asemakaava-ehdotus		Asemakaava KV Infran suunnittelu				

Hankekokonaisuus 4

Skanssi – älykäs ja kestävä kaupunginosa

Skanssin Vallikatu	<i>Strateginen linjaus 3.3.1</i>		<i>Muut linjaukset 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7</i>		Skanssin alue on nimetty kaupungin strategiseksi hankkeeksi (Kh 5.11.2012 § 509). Tavoitteena on toteuttaa vetovoimainen kestävä kehityksen periaattein toimiva monipuolinen asuinalue (3.3.4, 3.3.5). Alueen sivuitse suunniteltu raitiotielinjaus mahdollistaa tiiviin maankäytön ja liikenteen tukeutumisen tehokkaaseen joukkoliikenteeseen (3.3.7). Skanssin Vallikadun kaava-alueelle toteutetaan asuntoja noin 600 asukkaalle. Alueelle suunnitellaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviä ratkaisuja (3.3.6).				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	-								
KITO	Hulevesiratkaisun ja Skanssinkadun toteutus	-0,49							
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,2							

Itäskanssi	<i>Strateginen linjaus 3.3.1</i>		<i>Muut linjaukset 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7</i>		Skanssin alue on nimetty kaupungin strategiseksi hankkeeksi (Kh 5.11.2012 § 509). Tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa vetovoimainen kestävä kehityksen periaattein toimiva monipuolinen asuinalue (3.3.4, 3.3.5) tarvittavine palveluineen, erityisesti päiväkotia ja koulu.. Alueen sivuitse suunniteltu raitiotielinjaus mahdollistaa tiiviin maankäytön ja liikenteen tukeutumisen tehokkaaseen joukkoliikenteeseen (3.3.7). Itä-Skanssin kaava-alueelle tavoitellaan noin 2200 asukkaan väestöpohjaa. Alueelle suunnitellaan uusiutuvaa energiaa hyödyntäviä ratkaisuja (3.3.6). Alueen hulevesiratkaisut, liikuntapaikat (2.3.) ja viheralueiden suunnittelu ovat oleellinen osa alueen kaavoitusta.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Tontinluovutuskilpailu (pohjoisosa) Asemakaavaehdotus		Asemakaava KV Infran suunnittelu						
KITO	Tontinluovutuskilpailu (pohjoisosa) Infran suunnittelu	-0,1	Maankäyttösopimus Infran suunnittelu	-0,1	Infran toteutus	-2,0	Tonttien luovutus Infran toteutus	-2,0	
Vesiliikelaitos	Infran suunnittelu	-0,05			Infran toteutus	-1,0			

Hankekokonaisuus 5

LogiCity – pohjaa kasvulle

Maa-ainespuisto	<i>Strateginen linjaus 3.3.1</i>		<i>Muut linjaukset 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7</i>		Logistiikan ja tuotannollisten toimialojen LogiCity on yksi kaupungin maankäytön painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvulle luomalla uusia teollisuus- ja logistiikan työpaikka-alueita lentokentän yhteyteen. Maa-ainespuiston asemakaava-alueella tavoitteena on ensisijaisesti laajan ylijäämämassojen sijoituspaikan sekä muiden maa-ainesten käsittelyä ja varastointia mahdollistavan alueen sijoittaminen Saramäkeen. Tavoitteena on myös mahdollistaa Toijalan radan hyödyntämistä osana siihen rajoittuvien teollisuuskorttelien toimintaa. Kaavan valmistelun yhteydessä selvitetään mikäli Toijalan radan yhteyteen voidaan sijoittaa vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvä järjestelyratapiha. Ajanmukaistamalla alueella olevien teollisuuskorttelien asemakaavat luodaan edellytykset kysyntää vastaavalle kaupungin omistuksessa olevalle elinkeinotonttitarjonnalle.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV								
KITO	Infran toteutus: Kettinkinkatu ja Vajjerikadun eteläosa valmiit	-0,5	Infran toteutus	-0,8	Infran toteutus	-0,9			
Vesiliikelaitos	Infran toteutus	-0,5							
Mustasuo	<i>Strateginen linjaus</i>		<i>Muut linjaukset 3.1.3, 3.3.4, 3.3.7</i>		Logistiikan ja tuotannollisten toimialojen LogiCity on yksi kaupungin maankäytön painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin				

	3.3.1		kasvulle luomalla uusia teollisuus- ja logistiikan työpaikka-alueita lentokentän yhteyteen. Mustasuon asemakaava-alueella tavoitteena on myös mahdollistaa Toijalan radan hyödyntämistä osana siihen rajoittuvien teollisuuskortteleiden toimintaa. Kaavan valmistelun yhteydessä selvitetään mikäli Toijalan radan yhteyteen voidaan sijoittaa vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvä järjestelyratapiha. Mustasuon kaava-alueen toteuttaminen lisää kaupungin omistuksessa olevaa elinkeinotonttitarjontaa.						
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV Infran suunnittelu osalle aluetta	+0,05					Infran suunnittelu jatkuu		
KITO	Maankäyttö-sopimus Infran suunnittelu	-0,05	Infran toteutus alkaa osalle aluetta	-0,4	Infran toteutus	-1,374	Infran suunnittelu ja toteutus	-0,9	
Vesiliikelaitos			Infran toteutus	-0,2	Infran toteutus	-0,3			

Hankekokonaisuus 6

Halistenväylä

Koroistenkaari	<i>Linjauksen tunnus 3.3.7</i>	<i>Muut linjaukset 3.1.3, 3.3.4</i>	Tavoitteena on muuttaa Koroistenkaaren ja Ohitustien väliin jäävän asemakaavoittamattoman suurelta osin kaupungin omistuksessa oleva alue pääosin liike- ja toimistorakennusten alueeksi. Uusi alue liitetään olemassa olevaan katuverkoston Koroistenkaaren tietä jatkamalla Topinojan tieliittymään saakka. Tarkoituksena on myös selkiyttää alueen ulkoilu- ja virkistysreitistö. Samalla tutkitaan Kaarinan kaupungin puolelle sijoittuvan tuotanto- ja liikerakennusalueen liittämistä katuverkoston Turun kautta.						
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava KV Infran esisuunnittelu	0,05	Infran suunnittelu	0,1					
KITO	Maankäyttö-sopimus Infran suunnittelu	-0,05	Infran suunnittelu	-0,1	Infran toteutus alkaa	-2,0	Infran toteutus	-2,0	
Vesiliikelaitos			Infran suunnittelu	-0,03	Infran toteutus	-0,7	Infran toteutus	-0,4	

Koroinen	<i>Linjauksen tunnus 3.3.7</i>	<i>Muut tot.linjaukset 3.3.4, 3.3.5</i>	Liikenteellisesti tavoitteena on mahdollistaa uuden katu-yhteyden rakentaminen Markulantieltä Halistensillalle sekä tämän kadun yhdistäminen Koroistenkaareen. Samalla Gregorius XI:n tien liikennejärjestelyjä kehitetään. Vanhan Tampereentien ja rautatien tasoristeyksen tilalle suunnitellaan alkukua nykyistä tasoristeystä etelämmäksi. Vanhan Maarian Kirkkosillan on tarkoitus jäädä kevyen liikenteen käyttöön. Rautatien osalta kaavoituksen yhteydessä selvitetään kaksirataistamista sekä mahdollisten paikallisjunapysäkkien. Tarkoituksena on mahdollistaa uudisrakentaminen soveltuvilla alueilla sekä luoda edellytyksiä jokivarren aktiivisemmalle virkistyskäytölle. Alue on kaupungin omistuksessa.						
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 20189		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaavaehdotus Infran esisuunnittelu		Asemakaava KV		Infran suunnittelu				
KITO	Infran suunnittelu	-0,05			Infran suunnittelu	-0,1			
Vesiliikelaitos					Infran suunnittelu	-0,05			

Käynnistyvät strategisen maankäytön hankkeet:

Hankekokonaisuus 1

Keskustan kehittäminen

Eerikinkatu 32 – 34 /Vanha vedenjake- lu	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset</i> 2.3.7, 3.3.3, 3.3.4		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuille, kehittää kaupunki-keskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaik- kaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Entistä vedenjakelun korttelia kehitetään yhdessä kumppanin kanssa (3.3.3). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia (3.3.4) keskustatoiminnoille kulttuuri- historiallisesti arvokkaassa ympäristössä (2.3.7). Toteuttaa strategista tavoitetta painotta- malla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Kumppanin valinta, kehittämissuunnitelma		Asemakaava- luonnos		Asemakaava- vaehdotus		Asemakaava KV		
KITO	Kumppanin valinta, kehittämissuunnitelma								
Vesiliikelaitos									

Herrainkulma/ Marina-Linnank24	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset</i> 2.3.7, 3.3.4, 3.3.5		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuille, kehittää kaupunki-keskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaik- kaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Toteuttaa strategista tavoitetta painotta- malla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava- luonnos		Asemakaava KV						
KITO			Maankäyttö- sopimus						
Vesiliikelaitos									

Hämeenkatu/ Vähä-Hämeenkatu; Aura-Tavast, työ- terveystalo ym	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.3.2		<i>Muut linjaukset</i> 2.3.7, 3.3.4		Keskustan kehittäminen on yksi kaupungin painopistealueista. Pyrkimyksenä on strategian tavoitteiden mukaisesti luoda pohjaa kaupungin kasvuille, kehittää kaupunki-keskustan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä tarjoamalla mm. houkuttelevia asuin- ja työpaik- kaympäristöjä ja palveluja. (3.3.2) Suunnittelun tavoitteena on myös vahvistaa jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen asemaa (3.3.7). Selvitetään alueen erilaisia täydennysrakentamismahdollisuuksia keskustatoiminnoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Toteuttaa strategista tavoitetta painotta- malla kasvua keskustaan.				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €
YTO	Asemakaava- luonnos		Asemakaava- vaehdotus		Asemakaava KV				
KITO					Maankäyttö- sopimus				
Vesiliikelaitos									

Matkakeskus	<i>Linjauksen tunnus</i> 3.1.3		<i>Muut linjaukset</i> 3.3.7		Tavoitteena on vahvistaa Turun asemaa logistisena solmukohtana, missä kaikki liikenne- muodot yhdistyvät toisiinsa katkeamatta (3.1.3). Selvitetään hankkeen palvelukonsepti – eri käyttötarkoitukset ja rakentamisen määrä. Toteuttaa kestävän liikenteen ja liikkumisen kaupunkirakenteellisia edellytyksiä (3.3.7)				
	TAE 2016		TS 2017		TS 2018		TS 2019		Toteutus
	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Toimenpide	milj. €	Kaavatalous netto milj. €

4.5 Infrastruktuurin ylläpidon tavoitetaso (kh)

1.000 €	TAE 2016	Kj:n TAE 2016	TS 2017	TS 2018	TS 2019
Tavoitetasot yhteensä	24.739	24.739	25.452	26.089	26.739

Lisätietoja: Turun Kiinteistöliikelaitos tilaa katu- ja viheralueiden ylläpitopalvelut valtakunnallisten hoito- ja kunnossapitoluokitus-ten mukaisesti. Hoitoluokituksia tarkastetaan viheralueilla vuosittain ja katualueilla joka toinen vuosi. Ylläpito käsittää sekä talvi-että kesäaikaisen hoidon ja kunnossapidon. Tilaus muodostuu perustuotteiden, erillistuotteiden ja erityistuotteiden kokonaisuuk-sista, joilla on oma kustannusseuranta ja jotka sisältyvät yksilöitynä kiinteistötoimialan operatiiviseen sopimukseen.

5.1 Henkilöstön työhyvinvointi (kh)

Henkilöstöohjelman painopistealue	Ohjelman alataavoite	TAE 2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Toimintaedellytykset ovat laadukasta työtä tukevat: resurssien riittävyys sekä työympäristön soveltuvuus työhön ovat kunnossa.	Kunta10: Työpaineita paljon, työn hallintaa vähän (kyllä %), pienempi kuin 2015. Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista.
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Kriittinen osaaminen on määritelty ja osaaminen on riittävällä tasolla.	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty.
Turku on vetovoimainen työnantaja	Paremmen johtamisen kokonaisuus edistää Turun kaupungin työpaikkojen vetovoimaisuutta.	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus, tulokset parantuneet edellisestä mitauksesta (2015).

6.1 Tunnusluvut (kh)

Tunnusluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Kysyntä/tarve</i>							
Infrapalvelujen ylläpidettävä pinta-ala, (ha)	3.757	3.867	3.944	4.030	4.110	4.192	4.276
Hallinnassa olevat tilat, (1.000 m ²)	1.101	1.041	1.017	996	1.014	1.011	1.006
<i>Volyymi</i>							
Investointitaso (investoinnit €/ liikevaihto €, (%))	52,0	29,2	29,6	41,1	50,0	53,3	44,4
Rakennusten korjausvelka, €/ uudishinta, € (%)	12,8	13,2	13,5	13,5	13,3	13,0	12,7
<i>Laatu ja vaikuttavuus</i>							
-							
<i>Saatavuus ja peittävyys</i>							
-							
<i>Tuottavuus ja taloudellisuus</i>							
Liikevaihto €/ htv	837	849	838	713	734	756	779

Kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksen investointeja koskevat muutokset eivät vielä näy investointeja käsittelevissä taulukoissa ja tunnusluvuissa.

7.1 Muut kaupunkitason ohjausasiakirjat (kh)

Ohjausasiakirja	Ohjaustieto
Asunto- ja maankäyttöohjelma	Kaavoitussuunnitelma
Maakuntastrategia	Maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin hankkeet
Tilastrategia	Kaupungin tilojen käyttö
Ilmasto- ja ympäristöohjelma	Kestävä kehitys
Maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus	Kuntien ja valtion yhteinen tahtotila
Turun kaupungin sisäisen vuokrauksen periaatteet	Kiinteistöliikelaitoksen ja toimialojen välinen maksujärjestely
Tilahankkeiden tarveselvitys- ja hankesuunnitteluohje	Investointiohjelma